

So adopted

De vorm van lotgenotencontact die aansluit bij geadopteerde jongeren

So adopted...

Stichting Adoptievoorzieningen
voorlichting, nazorg en consultatie

Natalia Smit & Mariam Tempelman

Project Innoveren en Ondernemen, SW-8-INNOV-17
Opleiding Social Work, Christelijke Hogeschool Ede

Bachelor Scriptie So adopted

De vorm van lotgenotencontact die aansluit bij geadopteerde jongeren

Auteurs: N.M. Smit & T.M. Tempelman

Studentnummers: 150197 & 150615

Uitstroomprofiel: Jeugdzorg

Social Work

Christelijke Hogeschool Ede

Project Innoveren en Ondernemen, eindverslag, SW-8-INNOV-17

Organisatie waar het project is uitgevoerd: Stichting Adoptievoorzieningen

Opdrachtgever/begeleider vanuit organisatie: mevr. C. Thie

Afstudeercoach: H. Plaisier

Aantal woorden inhoudelijk deel: 12.533

Datum van publicatie: 2 juni 2019

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksverslag 'So adopted'. Wij, twee geadopteerde jongvolwassenen, hebben onderzoek gedaan naar lotgenotencontact dat aansluit bij de ontwikkelingstaken en wensen van geadopteerde jongeren in Nederland. Vanuit eigen ervaringen in voorgaande jaren, is onze interesse gegroeid in dit onderwerp. Uiteindelijk heeft dat in jaar 4 van de opleiding Social Work, uitstroomprofiel Jeugdzorg aan de Christelijke Hogeschool Ede, geleid tot het huidige onderzoek. Daarnaast is ook in samenwerking met organisatie Stichting Adoptievoorzieningen het onderzoek tot stand gekomen. Tot nu toe is Stichting Adoptievoorzieningen nog niet gericht op lotgenotencontact voor geadopteerde jongeren. Wij onderzoeken op welke manier Stichting Adoptievoorzieningen hier wel aan bij kan dragen en dit lotgenotencontact kan bevorderen.

In dit voorwoord willen we graag een aantal mensen bedanken. Allereerst willen we onze opdrachtgever, mevr. C. Thie bedanken voor de tijd en inzet om dit eindresultaat te kunnen leveren. Naast alle feedback en ideeën, heeft zij ook een waardevolle bijdrage geleverd aan het verspreiden van de enquête voor ons onderzoek. Naast mevr. C. Thie willen wij ook mevr. R. Heek bedanken, voor de tijd dat zij ons begeleidde tijdens afwezigheid van mevr. C. Thie. Ook willen we deskundigen mevr. C. Thie, em. prof. dr. R.A.C. Hoksbergen en mevr. M. Oldewarris, bedanken voor de interviews die we bij hen mochten afnemen ten bate van dit onderzoek. Daarnaast willen we ook de medewerkers van Steunpunt Adoptie en adoptiecoach mevr. S. Zeldenrust bedanken voor hun tijd om met ons in gesprek te gaan. Verder willen we de geadopteerde jongeren bedanken die onze enquête hebben ingevuld. Dankzij hun bijdrage hebben wij mogen luisteren naar hun stem en mogen horen wat er in deze groep speelt. Als laatst willen we vrienden, familie en anderen bedanken die ons op welke manier dan ook gesteund hebben tijdens het afstuderen.

N.M. Smit & T.M. Tempelman

2 juni 2019

Samenvatting

Onder geadopteerden is er, door de jaren heen, behoefte om in contact te komen met andere geadopteerden. Dit is voorheen door middel van verschillende initiatieven, voor en door geadopteerden, bewerkstelligd. Toch zijn er ook een groot aantal initiatieven, om verschillende redenen, opgeheven. Ook vanuit de literatuur over ontwikkelingstaken van geadopteerden in de (pre)puberteit en adolescentie, blijkt dat er een behoefte kan zijn aan contact met andere geadopteerden. Stichting Adoptievoorzieningen ziet daarbij dat de piek van aantal interlandelijke adopties tussen 2002 en 2006 ertoe leidt dat juist op dit moment veel geadopteerde jongeren een behoefte hebben aan lotgenotencontact. Om inzicht te krijgen op hoe Stichting Adoptievoorzieningen (hierna: SAV) hieraan kan bijdragen, is in dit onderzoek antwoord gegeven op de hoofdvraag: Hoe kan SAV bijdragen aan het bevorderen van lotgenotencontact dat aansluit bij de ontwikkelingstaken en wensen van geadopteerde jongeren in Nederland?

Om de hoofdvraag te beantwoorden zijn er twee literatuurstudies uitgevoerd. Bij zowel het begrip *lotgenotencontact* als *geadopteerde jongeren* zijn er verschillende literaire bronnen te vinden. Echter zijn er over de combinatie van deze begrippen juist weinig bronnen te vinden. Om die reden hebben we deskundigen mevr. C. Thie, nazorgmedewerker van SAV, prof. dr. R.A.C. Hoksbergen, emeritus-hoogleraar Adoptie en mevr. M. Oldewarris, voorzitter van het evenement WK Adoptiekids, geïnterviewd. Uit deze interviews zijn een aantal randvoorwaarden voor lotgenotencontact voor geadopteerden gekomen, die vervolgens opgenomen zijn in de enquête voor geadopteerde jongeren. Op die manier hebben we kunnen onderzoeken wat volgens deskundigen belangrijke voorwaarden zijn van lotgenotencontact voor geadopteerden én wat volgens geadopteerde jongeren zelf belangrijke voorwaarden zijn. Om geadopteerde jongeren tegemoet te komen hebben we dus een aantal randvoorwaarden voorgelegd, zodat zij niet uit zichzelf alles hoefden te verzinnen. Wel is er op verschillende plekken ruimte overgelaten voor eigen invulling.

Uit de resultaten bleek dat de meeste belangstelling voor lotgenotencontact onder de adolescenten leeft. Deze belangstelling bestaat vooral uit een interesse naar lotgenotencontact. De prepubers volgen op de adolescenten en pubers hebben de minste belangstelling. Zowel real life contact als online contact is een optie die we voorgesteld hebben, waarbij er een sterkere voorkeur is voor real life contact. Daarnaast blijkt de meerderheid van de respondenten al contact te hebben met andere geadopteerden. Dit contact, ook via initiatieven zoals het WK Adoptiekids, is bij een aantal respondenten bekend. Onder de adolescenten is er een specifiekere behoefte aan face-to-face (real life) contact. Uit de literatuurstudie bleek ook dat een belangrijke randvoorwaarde van lotgenotencontact voor geadopteerden, ondersteuning vanuit een centrale organisatie is. De conclusie is dat SAV kan dienen als centrale organisatie en op verschillende vlakken ondersteuning kan bieden én zelf iets zou kunnen organiseren. Dit zou een uitbreiding van het takenpakket van SAV betekenen, aangezien zij zich daarmee dus ook zullen gaan richten op geadopteerde jongeren.

In dit onderzoek is rekening gehouden met onze persoonlijke betrokkenheid bij het onderwerp. Door middel van gestructureerde interviews en uitgebreide verantwoordingen is gelet op de betrouwbaarheid van dit onderzoek. Deze structuur, verantwoording en hoge frequentie van feedback, verhoogt de validiteit van ons onderzoek. Dit onderzoek omvat echter niet alle geadopteerde jongeren in Nederland. Doordat dit een actueel onderzoek is, beperkt dit onderzoek zich ook tot de huidige situatie.

De aanbevelingen die wij aan SAV gedaan hebben bevatten zowel ondersteuning als organisatie. Het succesvolle, en bij de respondenten bekende evenement WK Adoptiekids zou SAV als centrale organisatie actief kunnen promoten. Hierbij zouden ze kunnen kiezen om op hun website een tabblad te maken voor zowel de leeftijdsgroep pubers en adolescenten. Omdat wij voor het onderzoek de Instagrampagina 'So adopted' hebben opgezet, zouden zij ook deze naam kunnen gebruiken. Om toch ook in te gaan op de specifieke behoefte van de adolescenten bevelen wij aan om mogelijk toch een vorm van face-to-face contact te organiseren (vanuit SAV). Dit omdat WK Adoptiekids bestemd is voor kinderen tot 18 jaar. Specifieke randvoorwaarden die aan zowel de tabbladen op de website, als aan de vorm van face-to-face contact hangen, worden bij de conclusie uitgebreid besproken.

1 Inhoudsopgave

Bachelor Scriptie So adopted	1
Voorwoord	2
Samenvatting	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding voor het praktijkonderzoek	7
1.2 Context van het onderzoek	7
2 Probleemstelling	9
2.1 Het praktijkprobleem	9
2.2 Het doel van het praktijkonderzoek	10
2.3 De onderzoeksvraag en de deelvragen	11
3 Methodologie	13
3.1 Deelvraag 1: Wat zegt de literatuur over lotgenotencontact (voor geadopteerden)?	13
3.1.1 Plannen en verzamelen	13
3.1.2 Analyseren en verzamelen	13
3.2 Deelvraag 2: Wat zegt de literatuur over de ontwikkelingstaken van (geadopteerde) jongeren van 12-18 jaar?	13
3.2.2 Plannen en verzamelen	13
3.2.3 Analyseren en concluderen	14
3.3 Deelvraag 3: 'Wat zeggen respondenten over de wensen met betrekking tot lotgenotencontact voor geadopteerde jongeren?'	14
3.3.1 Plannen en verzamelen	14
3.3.2 Analyseren en concluderen	14
4 Wat zegt de literatuur over lotgenotencontact (voor geadopteerden)?	16
4.1.1 Lotgenotencontact	16
4.1.2 Vormen van lotgenotencontact	16
4.1.3 Randvoorwaarden voor lotgenotencontact	16
4.1.4 Effecten van lotgenotencontact	16
4.1.5 Lotgenotencontact voor geadopteerden	17
4.1.6 Randvoorwaarden voor lotgenotencontact voor geadopteerden	17
4.1.7 Deelconclusie	18
5 Wat zegt de literatuur over de ontwikkelingstaken van (geadopteerde) jongeren?	19
5.1.1 Ontwikkelingstaken	19
5.1.2 Jongeren en hun algemene ontwikkelingstaken	19
5.1.3 Geadopteerde jongeren en hun ontwikkelingstaken	20
5.1.4 Deelconclusie	22
6 Wat zeggen respondenten uit de praktijk over de wensen met betrekking tot lotgenotencontact voor geadopteerde jongeren?	23

6.1.1	Wat zeggen geadopteerde jongeren over randvoorwaarden voor lotgenotencontact?	24
6.1.2	Wat zeggen jongeren over de randvoorwaarden voor lotgenotencontact die blijken uit ons literatuuronderzoek (onze thema's).....	24
6.1.3	Welke randvoorwaarden voor lotgenotencontact dragen geadopteerde jongeren zelf aan?	25
6.1.4	Deelconclusie.....	25
7	Welke randvoorwaarden voor lotgenotencontact sluiten aan bij de ontwikkelingstaken en wensen van geadopteerde jongeren in Nederland?	27
8	Conclusie & aanbevelingen.....	28
9	Discussie.....	31
	Bibliografie.....	33
	Bijlagen	36
	Bijlage 1 Uitvoering beroepsproduct Advies aan SAV.....	36
	Bijlage 2 Stakeholdersanalyse	40
	Bijlage 3 Onderzoeksinstrumenten literatuurstudie.....	42
	Bijlage 4 Onderzoeksinstrument Interviews deskundigen.....	58
	Bijlage 5 Interviewleidraad	59
	Bijlage 6 Samenvattingen interviews deskundigen	60
	Bijlage 7 Labelschema's Interviews deskundigen	66
	Bijlage 8 Kernlabelschema, definities en bevindingen.....	77
	Bijlage 9 Onderzoeksinstrument Enquête	82
	Bijlage 10 Kernlabels en vragen voor Enquête	85
	Bijlage 11 Enquête So Adopted	86
	Bijlage 12 Overzicht verspreiding van enquête	93
	Bijlage 13 Berekening Betrouwbaarheidsniveau steekproef enquête.....	97
	Bijlage 14 Overzicht analyse enquête (vragen).....	98
	Bijlage 15 Overzicht analyse enquête (cijfers).....	100
	Bijlage 16 Beoordeling eindproduct, korte beschrijving van presentatie	129

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor het praktijkonderzoek

In het eerste jaar van onze opleiding kwamen wij, Mariam en Natalia, in een klas met in totaal zes geadopteerden. Dit was voor ons allen een nieuwe ervaring. Niet eerder hadden we zoveel (h)erkenning gevonden bij een ander, als het ging om vragen en dilemma's rondom het thema adoptie. Ieder van ons had, op verschillende leeftijden, gezocht naar een plek van contact voor geadopteerde jongeren. Echter had geen van ons dit contact gevonden. Wij, als groep geadopteerden, kwamen dan ook op het idee om iets te organiseren voor jongeren, om onderling contact te faciliteren. Naar aanleiding van de gesprekken in die groep heeft Mariam ook een filmpje gemaakt over adoptie. Er kwamen hier positieve reacties op van zowel geadopteerden uit Nederland als uit het buitenland. Ook uit deze reacties bleek een gemeenschappelijke wens naar (h)erkenning en een adoptienetwerk.

Het afstudeeronderzoek 'So Adopted' biedt een mogelijkheid om dit contact, wat wij zelf vroeger gemist hebben, voor geadopteerde jongeren in Nederland te onderzoeken. Onze wens vanuit onze tienerjaren, samen met de wens van geadopteerden uit onze omgeving, vormden de basis om dit onderzoek te starten.

1.2 Context van het onderzoek

Het onderzoek is in samenwerking met SAV tot stand gekomen. SAV is dé organisatie in Nederland die, in opdracht van het ministerie Justitie en Veiligheid, voorlichting, voorbereiding en nazorg biedt rondom het thema adoptie. Wanneer in Google 'adoptie' ingevoerd wordt, verschijnt SAV in de eerste resultaten. In haar missie beschrijft SAV het volgende:

Stichting Adoptievoorzieningen vindt dat adoptieouders een beroep moeten kunnen doen op ondersteuning en begeleiding na de komst van hun adoptiekind(eren) en doet daarin ook een aanbod. Stichting Adoptievoorzieningen maakt zich daarnaast sterk voor laagdrempelige, adoptiespecifieke nazorg in het hele land. Ten slotte streeft Stichting Adoptievoorzieningen ernaar dat er een realistisch beeld van adoptie bestaat, met respect voor afstandsouders, geadopteerden en hun adoptieouders (Stichting Adoptievoorzieningen, z.d. - a).

CONTEXT

Met een adoptieprocedure hangen verscheidene Nederlandse wetten samen, zoals de Wet opnemings buitenlandse kinderen ter adoptie, Wet herziening afstammingsrecht en regeling van adoptie en het Haags Adoptieverdrag (Stichting Adoptievoorzieningen, z.d. -b). In Nederland is er echter geen specifieke wetgeving die betrekking heeft op begeleiding van geadopteerden. Wel heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid, aan Stichting FIOM een kleine projectsubsidie gegeven voor een helpdeskforum voor geadopteerde volwassenen met zoekvragen. (Persoonlijke communicatie, C. Thie, 1 april, 2019). Daarnaast valt het onderzoek ook onder het werkveld van de Jeugdzorg. De zorg voor jeugdigen tot achttien jaar valt onder de Jeugdwet. In de Jeugdwet wordt jeugdhulp als volgt beschreven (artikel 1.1):

Ondersteuning van en hulp en zorg, niet zijnde preventie, aan jeugdigen en hun ouders bij het verminderen, stabiliseren, behandelen en opheffen van of omgaan met de gevolgen van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedingsproblemen van de ouders of adoptiegerelateerde problemen.

Adoptiegerelateerde problemen vallen volgens bovenstaande citaat onder jeugdhulp, waarmee het ook onder het werkveld van de Jeugdzorg valt. Het ministerie van Justitie en Veiligheid, onderdeel van de Rijksoverheid, en de Jeugdwet, onderdeel van het overheidsbeleid, vallen onder het macroniveau van ons onderzoek.

In Nederland vormen de vergunninghouders en adoptie-gerelateerde hulpverlening het mesoniveau van ons onderzoek. Vergunninghouders zijn organisaties die beschikken over een vergunning om te bemiddelen bij interlandelijke adoptie, zoals ondersteuning bij vragen over een dossier. De vijf vergunninghouders in Nederland zijn (Stichting Adoptievoorzieningen, z.d. -c): Adoptiestichting A New Way, Nederlandse Adoptie Stichting, Stichting Kind en Toekomst, Stichting Meiling en Vereniging Wereldkinderen. Deze vergunninghouders organiseren jaarlijks ontmoetingsdagen en

themabijeenkomsten voor adoptiegezinnen. Onder adoptie-specifieke hulpverlening vallen onder andere SAV, adoptiecoaches en individuele hulpverleningspraktijken (Fiom, z.d.). Zij bieden psychosociale ondersteuning aan geadopteerden. Naast adoptie-specifieke hulpverlening valt een adoptie-gerelateerde evenement als WK Adoptiekids ook onder het mesoniveau. Tijdens dit jaarlijks evenement vindt er een voetbaltoernooi plaats tussen honderden geadopteerde kinderen en jongeren plaats, verenigd in voetbalteams per land van herkomst (www.wkadoptiekids.com)

Daarnaast bestaan er dan ook verschillende verenigingen voor en door geadopteerden (Stichting Adoptievoorzieningen, z.d.-e). Ook voor en door adoptieouders zijn verenigingen georganiseerd (Stichting Adoptievoorzieningen, z.d.-f). Vaak zijn beide verenigingsgroepen per land van herkomst georganiseerd. Geadopteerden, adoptieouders en de verscheidene verenigingen voor beide groepen, vormen dan ook het microniveau van dit onderzoek.

LEESWIJZER

In dit verslag wordt onderzocht op welke manier SAV aan kan sluiten bij de vorm van lotgenotencontact die aansluit bij de ontwikkelingstaken en de wensen van geadopteerde jongeren in Nederland.

In hoofdstuk 2 wordt het praktijkprobleem, het doel van het onderzoek, de onderzoeksvraag en de deelvragen beschreven. De methode die is gehanteerd tijdens de uitvoering van dit onderzoek wordt besproken in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 wordt door middel van een literatuuronderzoek ingegaan op het begrip lotgenotencontact (voor geadopteerden). Aansluitend volgt in hoofdstuk 5 een literaire verdieping in de ontwikkelingstaken van (geadopteerde) jongeren. Aan de hand van de resultaten uit de enquêtes, wordt in hoofdstuk 6 antwoord gegeven op de vraag wat de wensen zijn volgens geadopteerde jongeren. In hoofdstuk 7 worden de resultaten uit voorgaande hoofdstukken gebundeld en volgen de conclusie en onze aanbevelingen voor SAV. Tot slot wordt in hoofdstuk 8 de discussie behandeld.

Naar aanleiding van de uitkomsten van ons onderzoek hebben wij als beroepsproduct een advies voor SAV. De uitwerking van dit product is opgenomen in bijlage 1.

2 Probleemstelling

2.1 Het praktijkprobleem

De groep geadopteerde jongeren, die in de periode van de puberteit en adolescentie zitten, is op het moment groot. Dit is een gevolg van de piek in het aantal adopties dat tussen 2002 en 2006 plaatsvond (Stichting Adoptievoorzieningen, z.d -d). Deze kinderen zijn nu, afhankelijk van de leeftijd van adoptie, puber of jongvolwassene. Nazorgmedewerker C. Thie geeft aan dat het te verwachten is dat deze pubers en jongvolwassenen behoefte hebben aan informatie, herkenning en steun op een laagdrempelige manier (persoonlijke communicatie, 24 januari 2019). Daarnaast geeft ze aan dat er af en toe geadopteerden contact met afdeling nazorg opnemen met de vraag of zij iets terug kunnen doen voor andere geadopteerden (persoonlijke communicatie, 23 oktober 2018). Ook Juffer & Van Tuyl zien een behoefte aan lotgenotencontact onder geadopteerde jongeren (Juffer & van Tuyl, 2010, p. 134). In hoofdstuk 4 wordt dieper ingegaan op de kracht van lotgenotencontact en het verschil tussen lotgenotencontact en contact met niet-lotgenoten.

‘Door de jaren heen is er telkens een behoefte onder geadopteerden geweest om met anderen uit hetzelfde land in contact te komen (Hoksbergen 2011, p.286). Hier zijn door de jaren heen ook verschillende initiatieven door geadopteerden zelf voor opgericht. Echter zijn deze groepen ook vaak weer opgeheven door daling aan bezoekers, interesse/prioriteit/commitment en een gebrek aan financiële ondersteuning. (Hoksbergen (2011, p. 298). Zoals D. ter Avest (ex co-oprichter van Condor Colombia, groep voor geadopteerden uit Colombia) zegt: *Ondanks een breed netwerk, veel vriendschappen en een fijne groep dicht om ons heen, is het niet gelukt om van iemand anders echt commitment te krijgen. ... We kregen allebei een kindje en toen is Condor simpelweg gestopt* (persoonlijke communicatie, 28 februari 2019). In 1993 is Stichting Adoptiejongeren opgericht door twee geadopteerde jonge mensen. Doel was het bevorderen van onderlinge contacten, verschaffen van informatie over verschillende adoptielanden en rootsreizen. Daarnaast wilden zij ook professionele hulpverlening bieden. Echter is SAJ, na onderzoek over de haalbaarheid van het voortbestaan weer opgeheven. In de snelle opeenvolging van bestuurswisselingen, bleken de doelstellingen door hun hoeveelheid en verscheidenheid, moeilijk houdbaar (Hoksbergen, 2011, p. 302). Het belang van een stabiel draagvlak voor een platform is ook wat we van Steunpunt Adoptie meekregen (persoonlijke communicatie, I. Demol, 28 februari 2019).

“Steunpunt Adoptie biedt als laagdrempelig expertisecentrum in Vlaanderen, tijdens alle fasen van het adoptieproces, informatie op maat en nazorg aan alle adoptiebetrokkenden” (Steunpunt adoptie, z.d). In het vooronderzoek is er met Steunpunt Adoptie gesproken over hun deelwebsite A-buddy die zij hebben, gericht op nazorg aan geadopteerden zelf in de vorm van (online) lotgenotencontact. Geadopteerden helpen bij A-buddy andere geadopteerden (Steunpunt Adoptie, z.d).

Steunpunt Adoptie heeft aangegeven een aparte site gemaakt te hebben voor A-Buddy omdat de directe verbinding met een hulporganisatie zoals Steunpunt Adoptie niet laagdrempelig genoeg was. In het ontwerp van de A-Buddy website heeft Steunpunt Adoptie rekening gehouden met de doelgroep die zij aansprak door hier rekening mee te houden in de schrijfstijl (persoonlijke communicatie, I. Demol, 28 februari 2019).

SAV heeft aangegeven zichzelf een geschikte partij te vinden om iets voor jongeren te (helpen) ontwikkelen en mee te denken over de haalbare opties. Dit vanuit hun positie in de adoptiewereld: SAV is de basis in de adoptieprocedure en in de nazorg. Echter heeft zij door een tekort aan subsidie en mankracht, zelf nog niks ontworpen. De Stichting zegt het volgende over de huidige situatie: “Volgens justitie is dat [wat SAV tot nu toe doet] ons taakgebied en krijgen we daar geld voor. Wij kunnen wel zeggen dat jongeren iets moeten krijgen, maar dat is niet ons taakgebied” (Persoonlijke communicatie, 10 maart 2019). Daarom wil SAV met het onderzoek aantonen dat er behoefte is en dat er subsidie nodig is om iets te kunnen betekenen voor deze jongeren.

Stakeholders

Er zijn verschillende partijen (stakeholders) direct bij ons onderzoek betrokken. De grootste direct betrokken partijen zijn: jongeren, Stichting Adoptievoorzieningen, deskundigen (experts uit onze expertinterviews) Ministerie van Justitie & Veiligheid, overig opgedaan netwerk. Per partij staat hieronder beschreven wat hun relatie, belang en invloed zijn in verhouding tot het praktijkprobleem. In bijlage 2 is een stakeholderanalyse opgenomen die verder ingaat op deze stakeholders en hun relatie met ons: hoe verloopt het contact tussen hen en ons.

Geadopteerde jongeren

Met de uitkomst van het onderzoek wil SAV iets voor de geadopteerde jongeren betekenen. De onderzoeksgroep van het praktijkonderzoek bestaat uit de geadopteerde jongeren. De randvoorwaarden waar het lotgenotencontact aan moet voldoen, wordt medebepaald door hen. Zij hebben uiteindelijk een grote invloed op wat het advies wordt. Uit het onderzoek zal blijken hoe groot hun belang is.

Stichting Adoptievoorzieningen

Zoals eerder beschreven is Stichting Adoptievoorzieningen aangesteld door het ministerie van Jeugd & Veiligheid om voorlichting, voorbereiding en nazorg te geven. In ons praktijkonderzoek is de relatie tussen SAV en ons die van opdrachtgever en afstudeerder. De invloed van SAV op ons praktijkonderzoek is groot: zij zijn onze opdrachtgever. Het belang van SAV bij het praktijkonderzoek is ook groot: de resultaten van het onderzoek zijn gericht op hun wens tot informatie en eventueel daarop volgende handelingen.

Deskundigen

Onder deskundigen worden de experts verstaan die geïnterviewd zijn, over hun visie op de randvoorwaarden voor lotgenotencontact voor geadopteerden. Hieronder vallen C. Thie, R. Hoksbergen en M. Oldewarris. Hun invloed op het onderzoek is ook groot. Zij geven de randvoorwaarden aan die, geselecteerd op vaker genoemd, in de enquête voor de geadopteerde jongeren opgenomen zijn. Het belang van deze deskundigen verschilt. In bijlage 2 (10.2) is een specifiekere uitwerking van de invloed en het belang opgenomen.

Ministerie van Justitie & Veiligheid (JenV)

Dit ministerie van JenV is verantwoordelijk voor de subsidie die SAV, volgens de definitie van de Algemene wet bestuursrecht, Artikel 4.21 krijgt (Rijksoverheid, z.d.)

Dit Ministerie van JenV heeft indirect invloed. Wij willen met ons onderzoek hen ook bereiken.

Het belang van het ministerie bij ons onderzoek is niet direct groot: zij hebben zelf geen actief contact met de groep geadopteerden en organiseren zelf niets voor hen.

Overig opgedaan netwerk

Onder deze stakeholder valt elke partij waar we contact mee hebben gehad gedurende ons onderzoek, die interesse heeft in de eindresultaten. Hierbij kan gedacht worden aan Steunpunt Adoptie en adoptiecoach S. Zeldenrust uit het vooronderzoek. Ook kan gedacht worden aan experts die wij benaderd hebben die niet met ons in gesprek konden gaan, maar wel geïnteresseerd zijn in de resultaten. En ten slotte de mensen die op de platformen van verspreiding van onze enquête hebben aangegeven geïnteresseerd te zijn in de resultaten. Hieronder vallen ook ex-oprichters van initiatieven en initiatiefnemers van adoptieouderverenigingen of adoptieverenigingen. Verslagen van deze benaderde partijen zijn te vinden in het bronnenboek, bijlage 1.

2.2 Het doel van het praktijkonderzoek

Het doel van het onderzoek is inzicht krijgen in de manier waarop SAV bij kan dragen aan het bevorderen van lotgenotencontact voor geadopteerde jongeren in Nederland. Hierbij wordt in dit onderzoek gekeken naar de ontwikkelingstaken van de onderzoeksgroep 'geadopteerde jongeren' en de wensen van de geadopteerde jongeren zelf. Met de onderzoeksresultaten zou SAV bij het ministerie van Justitie en Veiligheid aan kunnen geven wat de huidige ontwikkelingstaken en wensen van geadopteerde jongeren zijn, waarvan het wenselijk is dat er invulling aan wordt

gegeven. Op basis van de resultaten is het mogelijk voor SAV om in gesprek te gaan met JenV over ondersteuning door subsidie, op het gebied van nazorg aan geadopteerde jongeren.

De resultaten van dit onderzoek zijn verwerkt tot het product 'advies'. In dit advies wordt aan SAV gepresenteerd wat de behoeften zijn onder de geënquêteerde jongeren en wat de randvoorwaarden zijn waaraan voldaan moet worden om in deze behoeften te voorzien. In het advies wordt benoemd hoe SAV bij kan dragen aan deze behoefte. Dit mag SAV zelf tot een ontwerp of product uitwerken en actief houden, in het geval van een subsidie vanuit JenV. De uitkomsten van het onderzoek kunnen daarnaast ook interessant zijn voor andere organisaties en partijen (zoals genoemd onder stakeholders) die willen aansluiten bij de benadering van geadopteerde jongeren in de vorm van lotgenotencontact.

2.3 De onderzoeksvraag en de deelvragen

Hoofdvraag:

Hoe kan SAV, op grond van ontwikkelingstaken en wensen van geadopteerde jongeren, bijdragen aan het bevorderen van lotgenotencontact.

Deelvragen

1. Wat zegt de literatuur over lotgenotencontact (voor geadopteerden)?
2. Wat zegt de literatuur over de ontwikkelingstaken van (geadopteerde) jongeren?
3. Wat zeggen respondenten over de wensen met betrekking tot lotgenotencontact voor geadopteerde jongeren?
4. Welke randvoorwaarden voor lotgenotencontact sluiten aan bij de ontwikkelingstaken en wensen van geadopteerde jongeren in Nederland?

Kernbegrippen

Lotgenotencontact:

Onder lotgenotencontact wordt het contact verstaan tussen personen die bijvoorbeeld een zelfde soort ziekte hebben, of gebeurtenis hebben meegemaakt (Algemeen Nederlands Woordenboek, 2017). Doordat lotgenoten in staat zijn om zich volledig in de situatie van de ander in te leven, in de ondersteuning sprake is van wederkerigheid en gelijkwaardigheid, onderscheidt het succes van lotgenotencontact zich van 'algemene' hulpverlening (Bracke, 2002, p.45).

Ontwikkelingstaken

Ontwikkelingstaken zijn "thema's die karakteristiek zijn voor een bepaalde levensfase en die bepaalde vaardigheden vragen" (Spanjaard & Slot, 2015, p. 16). De ontwikkelingstaken worden in werking gezet door veranderingen gedurende het ouder worden op biologisch, psychisch en sociaal gebied (Spanjaard & Slot, 2015, p. 16).

Wensen

De wensen van de geadopteerde jongeren zullen we verzamelen door middel van een enquête. Deze enquête wordt afgenomen onder jongeren van tien tot en met vijfentwintig jaar.

Geadopteerde jongeren

Stichting Adoptievoorzieningen (z.d.-g) vermeldt op haar website het volgende over adoptie:

"Adoptie is letterlijk het aannemen van een kind. Het belangrijkste kenmerk van adoptie is dat de familieband met de geboorteouders door de adoptie verbroken wordt. Een adoptiekind is dus na het door de rechter uitspreken van de adoptie het kind van zijn adoptieouders. Er ontstaat een nieuwe, wettelijk geldende familieband, met alle rechten en plichten die daarbij horen.

Ieder kind heeft recht om op te groeien in een gezin. Dat is vastgelegd in de Internationale Verklaring van de Rechten van het Kind. Adoptie kan een mogelijkheid zijn om een kind dat niet bij zijn geboortelouder op kan groeien, toch een gezin te bieden. Pas als duidelijk is dat een kind niet door naaste familieleden kan worden opgevangen en er ook in het land van herkomst geen geschikt pleeg- of adoptiegezin is, komt adoptie naar het buitenland als mogelijkheid in aanmerking.”

Randvoorwaarden

Randvoorwaarden zijn de ‘bijkomstige voorwaarden waaraan voldaan moet zijn’ (van Dale, z.d). In dit geval gaat het om randvoorwaarden waar het lotgenotencontact voor geadopteerde jongeren aan moet voldoen. Deze randvoorwaarden zijn opgesteld aan de hand van ontwikkelingstaken en wensen van literatuur en van feedback uit de enquêtes van de respondenten.

3 Methodologie

3.1 Deelvraag 1: Wat zegt de literatuur over lotgenotencontact (voor geadopteerden)?

3.1.1 Plannen en verzamelen

De dataverzamelmethode die gebruikt is voor het beantwoorden van deelvraag 1 is het bestuderen van tekstbronnen (Van der Donk & van Lanen, 2015, p. 136) en het afnemen van expertinterviews (Van der Donk & van Lanen, 2015, p.70). Naast fysieke boeken zijn, de databank Easy, beschikbaar via de Christelijke Hogeschool Ede, en de zoekmachine Google Scholar gebruikt. Vooraf is een onderzoeksinstrument gemaakt op basis van de kernbegrippen en deelaspecten (Van der Donk & van Lanen, 2015, p.99). Bij het verzamelen is rekening gehouden met de vooraf opgestelde inclusie en exclusie van literaire bronnen (van der Donk & van Lanen, 2015, p. 176). Zo zijn, op één bron na, alleen internetbronnen vanaf het jaar 2010 opgenomen. De meest voorkomende zoektermen die zijn gebruikt, zijn 'laagdrempelig lotgenotencontact' en 'peer support' (Engelse vertaling). In het begin is het begrip laagdrempelig nog toegevoegd, omdat op basis van de literatuur bepaald zou worden of dit begrip in combinatie met het begrip 'lotgenotencontact' geschreven kon worden. Uiteindelijk stond in de bronnen zelf nauwelijks iets geschreven over 'laagdrempelig lotgenotencontact'. Om die reden hebben we dit begrip uit de deelvragen en hoofdvragen gehaald, maar staat het wel in de zoektermen. Een overzicht van de zoektermen, inclusie en exclusie, in samenhang met de verworven literatuur voor zowel deelvraag 1 als deelvraag 2, is opgenomen in bijlage 3. De expert-interviews zijn afgenomen met de volgende deskundigen: mevr. Chris Thie, nazorgmedewerker bij SAV, prof. dr. R.A.C. Hoksbergen, emeritus-hoogleraar Adoptie en mevr. Marieke Oldewarris, voorzitter van het evenement WK Adoptiekids. Vooraf is een onderzoeksinstrument samengesteld (Van der Donk & van Lanen, 2015, p.173). Dit onderzoeksinstrument is opgenomen in bijlage 4. Afgezien van het interview met M. Oldewarris, zijn alle interviews in fysieke aanwezigheid en in, voor de geïnterviewde, bekende omgeving afgenomen. Er is gekozen om deze interviews gestructureerd (Dingemanse, 2018) en volgens een vooraf opgesteld interviewleidraad (Van der Donk & Van Lanen, 2015 p. 198), opgenomen in bijlage 5, te laten verlopen. Overige interviews zijn gebaseerd op het interview met C. Thie. Samenvattingen van deze interviews zijn, met goedkeuring van de geïnterviewden, opgenomen in bijlage 6 (van der Donk & van Lanen, 2015, p.203).

3.1.2 Analyseren en verzamelen

De interviews zijn vervolgens getranscribeerd en gefilterd. De gefilterde transcripties zijn opgenomen in het bronnenboek, bijlage 5. De fragmenten zijn, door middel van open codering, gezamenlijk gekozen waarna er op inductieve wijze labels aan gekoppeld zijn (Van der Donk & van Lanen, 2015 p. 243). Dit overzicht is opgenomen in bijlage 7. In de literatuur is er weinig te vinden over de randvoorwaarden voor lotgenotencontact voor geadopteerden. Om de stellingen en vragen uit de enquête te kunnen verantwoorden, is ervoor gekozen om deze op basis van de uitspraken van deskundigen over randvoorwaarden voor lotgenotencontact voor geadopteerden te selecteren. De overige kernlabels, voortgekomen uit de bevindingen uit bijlage 8, zijn besproken in hoofdstuk 1.

3.2 Deelvraag 2: Wat zegt de literatuur over de ontwikkelingstaken van (geadopteerde) jongeren van 12-18 jaar?

3.2.2 Plannen en verzamelen

De dataverzamelmethode die gebruikt is voor het beantwoorden van deelvraag 2, is 'het bestuderen van tekstbronnen (Van der Donk & Van Lanen, 2015, p. 136). Het bestuderen van tekstbronnen is gedaan via online databanken, via boeken aangereikt door onze opdrachtgever en via een document aangereikt door onze opdrachtgever (Van der Donk & Van Lanen, 2015, p. 328). De online databanken die gebruikt zijn voor de beantwoording van de deelvraag zijn Google, Google Scholar en Easy (de databank van de Christelijke Hogeschool Ede). De data zijn verzameld aan de hand van vooraf opgestelde eisen voor inclusie en exclusie (Van der Donk & Van Lanen, 2015, p. 176). Zoals eerder genoemd, is het overzicht van beide deelvragen opgenomen in bijlage 3. In alle bronnen is informatie over de ontwikkelingstaken van (geadopteerde) jongeren gezocht. Er is, als uitzondering, wel gebruik gemaakt van één bron die

geschreven is vóór het jaar 2000. Deze bron kwam in onze zoekresultaten naar voren, waardoor het op een verantwoorde wijze gebruikt kon worden. Wel is de informatie in deze bron vergeleken met de informatie uit actuelere bronnen. Omdat dit toch overeen kwam, maar de actuele bronnen niet gebruikt konden worden vanwege de zoekstrategie, is de bron vóór het jaar 2000 gebruikt. Ook is er gebruik gemaakt van één internationale bron.

3.2.3 Analyseren en concluderen

Op basis van de vooraf opgestelde deelaspecten 'ontwikkelingstaken van jongeren' en 'ontwikkelingstaken van geadopteerde jongeren', zijn de bronnen geanalyseerd. Dit is gedaan volgens de wijze van het thematisch coderen (Van der Donk & Van Lanen, 2015, p. 246). De bronnen zijn gelezen en onderling vergeleken op overeenkomsten voor de betrouwbaarheid. De relevante informatie uit de bronnen zijn per leeftijdsgroep opgenomen in het hoofdstuk.

Door het analyseren van de literatuur is gezien wat de grootste taken van de puber zijn en hoe de omgang tussen ouders en pubers verandert. Ook is inzicht verkregen in de extra taken van de adoptiepuber en de manieren waarop de omgang met zijn adoptieouders kan veranderen. Deze informatie is in de enquête opgenomen onder vragen 15 en 23. De conclusie, geschreven aan de hand van de geanalyseerde data, is geschreven aan de hand van het stappenplan (van der Donk & van Lanen, 2015, p. 253)

3.3 Deelvraag 3: 'Wat zeggen respondenten over de wensen met betrekking tot lotgenotencontact voor geadopteerde jongeren?'

3.3.1 Plannen en verzamelen

De dataverzamelmethode die gebruikt is voor het beantwoorden van deelvraag 3 is bevragen (van der Donk & van Lanen, 2015 p. 203) door middel van een representatieve steekproef op aselechte wijze (Van der Donk & van Lanen, 2015 p. 155). Hierbij was het voornaamste motief definiëren (van der Donk & van Lanen 2015, p. 143), om zicht te krijgen op de wensen met betrekking tot lotgenotencontact van geadopteerde jongeren. In samenwerking met SAV is een enquête opgesteld voor de onderzoeksgroep 'geadopteerde jongeren', op basis van de randvoorwaarden uit de expert-interviews. Dit is opgesteld aan de hand van het onderzoeksinstrument, opgenomen in bijlage 9. Deze randvoorwaarden zijn omgevormd tot vragen en stellingen (van der Donk & van Lanen, 2015, p. 151). Een overzicht van de bijbehorende labels en kernlabels is opgenomen in bijlage 10. De vragen voor in de enquête zijn gecontroleerd door een communicatiestudent aan de universiteit van Tilburg, communicatiemedewerker van SAV en nazorgmedewerker C. Thie. Om de onderzoeksgroep te benaderen is een Instagramplan samengesteld, waarin beschreven staat wat wij op onze Instagrampagina willen plaatsen, welke schrijfstijl we aannemen, en welke rol we innemen tegenover de mogelijke volgers. Na een controle door een Informatiekundestudent aan de Universiteit van Utrecht, heeft dit plan geleid tot de Instagrampagina onder de naam 'So Adopted'. Samenvattingen van de feedback van beide studenten zijn opgenomen in het bronnenboek, bijlage 12. Het Instagramplan is ook daarin opgenomen, in bijlage 11.

Er is contact opgenomen met Tevreden BV en Centrale Commissie Mensgebonden Onderzoek (hierna: CCMO), ter advisering over het bijbehorende toestemmingsformulier in de enquête (van der Donk & van Lanen, 2015, pp.72-73). Het schriftelijk advies van CCMO is opgenomen in het bronnenboek, bijlage 13. Er is een pre-test afgenomen onder vier geadopteerde jongeren, door middel van een steekproef op selecte wijze (Van der Donk & van Lanen, 2015, p. 155). De feedback is, na goedkeuring van de testers, opgenomen in het bronnenboek, bijlage 15. Als minimumaantal respondenten is 50 aangehouden (persoonlijke communicatie, J. Dame, 25 maart 2019). De uitdraai van de officiële enquête is opgenomen in bijlage 11. Op vrijdag 3 mei is de enquête online gezet en via verschillende kanalen, personen, organisaties en verenigingen verspreid. Een overzicht van deze wervingsstrategie (Van der Donk & van Lanen, 2015bib, p. 156) is opgenomen in bijlage 12.

3.3.2 Analyseren en concluderen

Op woensdag 15 mei is de enquête offline gehaald. In totaal waren er 98 antwoorden en uiteindelijk 88 geldige reacties. Dit heeft geleid tot een betrouwbaarheid van 65% (www.steekproefcalculator.com). De kans is dus aanzienlijk dat de

uitkomsten van het onderzoek toegepast kunnen worden op de gehele populatie, in dit geval geadopteerde jongeren in Nederland. De berekening van de betrouwbaarheid van de steekproef is opgenomen in bijlage 13. De resultaten zijn uitgedraaid in een Excelbestand, via het programma Google Formulier (waar ook de enquête gemaakt is). Vooraf zijn er onder deelvraag 3 meerdere vragen benoemd, op basis van het onderzoeksinstrument. De vragen uit de enquête hebben we verdeeld over deze vragen. Deze vragen hebben ervoor gezorgd dat wij onze resultaten *gericht* hebben kunnen analyseren. Daarnaast hebben we op basis van deze vragen hoofdstuk 6 gestructureerd kunnen schrijven. Dit overzicht is opgenomen in bijlage 14. De uitwerking van de resultaten is te vinden in bijlage 15.

4 Wat zegt de literatuur over lotgenotencontact (voor geadopteerden)?

In dit hoofdstuk wordt het begrip ‘lotgenotencontact (voor geadopteerden)’ besproken aan de hand van literatuur en inzichten van deskundigen. Voor het literatuuronderzoek zijn er weinig literaire bronnen te vinden die ingaan op specifiek lotgenotencontact voor geadopteerden. Om die reden wordt het begrip lotgenotencontact in zijn algemeenheid hier besproken aan de hand van literatuur. We verdiepen ons door middel van de interviews met drie deskundigen in het begrip lotgenotencontact voor geadopteerden. De geïnterviewde deskundigen zijn Chris Thie, medewerker nazorg bij Stichting Adoptievoorzieningen, prof. dr. R.A.C. Hoksbergen, emeritus-hoogleraar adoptie & Marieke Oldewarris, voorzitter van WK Adoptiekids.

4.1.1 Lotgenotencontact

In het algemeen wordt van lotgenotencontact gesproken als het gaat om wederzijdse steun van mensen die hetzelfde doormaken. Deze steun kan zowel op emotioneel als praktisch gebied zijn, waarbij het delen van eigen ervaringen een rol speelt. Lotgenoten kunnen hierbij zowel ontvangers als aanbieders van deze steun zijn (Movisie & TrimbosInstituut, 2015, p. 41). Lotgenoten kunnen dezelfde ervaringen, gevoelens en behoeftes hebben (DESC 1.1., 2019).

4.1.2 Vormen van lotgenotencontact

Voorbeelden van groepen waarbij algemeen lotgenotencontact een rol speelt, zijn mensen met een verslaving, mensen met een chronische aandoening en mensen met een psychiatrische kwetsbaarheid. In verslavingsklinieken en de psychiatrie is dit een manier om kracht uit te putten en mensen dingen met elkaar te laten delen (Movisie & TrimbosInstituut, 2015, pp.41-47; DESC 1.2). In de GGZ bestaat dan ook het project ‘Samensterk begeleiding’. Deze methode wordt gehanteerd om psychiatrische patiënten met elkaar in contact te brengen. Dit wordt tot nu toe gezien als samenhelp, aangezien er een professional aanwezig is die de groep begeleidt. Het doel is om dit om te vormen tot zelfhulp, waarbij patiënten, zonder professional, elkaar ondersteunen in de vorm van deze groep (Bervkens, 2018 p.30). Daarnaast zijn er ook verschillende vormen van lotgenotencontact: zelfhulpgroepen, elektronische zelfhulpgroepen, één-op-één contact met een ervaringsdeskundige en telefonisch lotgenotencontact. (Oudenampsen et al., 2007, pp. 35-37). Zelfhulpgroepen zijn groepen die door de lotgenoten zelf zijn georganiseerd, zoals de groep AA (Anoniem Alcoholisten). Naast zelfhulpgroepen zijn er ook groepen die professioneel gefaciliteerd zijn, voor lotgenoten, zoals de ‘Samensterk begeleiding’ (Movisie & TrimbosInstituut, 2015, p. 42). Elektronische zelfhulpgroepen is inmiddels de meest voorkomende vorm van lotgenotencontact (Oudenampsen et al., 2007, p. 35). Er is dan ook een toenemend percentage van jonge mensen (16 tot en met 25 jaar) die het internet op gaat om informatie en/of hulp te zoeken omtrent psychische gezondheid. Verder is maar liefst 93% van deze jonge mensen is regelmatig online (Ali, Farrer, Gulliver & Griffith, 2015, p. 2). Één-op-één contact met een ervaringsdeskundige, is onder andere te zien in buddy systemen, waarbij een lotgenoot aan een andere lotgenoot wordt gekoppeld, waarbij er ruimte is voor ontmoeting en gesprek (Oudenampsen et al., 2007 p.37).

4.1.3 Randvoorwaarden voor lotgenotencontact

Het succes van lotgenotencontact in de hulpverlening, is te zien bij de methode ‘Samensterk begeleiding’ in de psychiatrie. De basisprincipes van deze methode zijn: iedereen mag lid zijn, mogelijkheid tot herstel, gericht op empowerment, gericht op het heden en de toekomst, geen behandeling, uitwisselen van ervaringen, de groep heeft de regie (Bervkens, 2018, pp. 30-31). Dit sluit aan bij de kernprincipes van lotgenotencontact volgens Repper (2013, pp. 8-9): wederkerigheid, wederzijds, zonder richtlijn (deskundig advies), gefocust op herstel (laten zien dat er hoop is etc.), gebaseerd op sterke punten (gericht op kwaliteiten, doelen etc.), progressief en veilig.

4.1.4 Effecten van lotgenotencontact

Naast een aantal genoemde randvoorwaarden, zijn er nog meer factoren die bijdragen aan een positieve waardering van lotgenotencontact. Zelfhulpgroepen dragen bij aan een *fellowship narrative*, waarbij door het lotgenotencontact

een gezamenlijk verhaal wordt samengesteld. Dit zorgt naast het waarnemen van je verleden en beantwoording van existentiële vragen, ook voor oplossingsgerichtheid en zelfregie (Weegman & Piwowoz in Movisie & Trimbos Instituut, 2015, p. 42). Volgens bezoekers van een online forum voor nabestaanden van suïcide spelen laagdrempeligheid, anonimiteit en een open sfeer een rol bij de positieve waardering van deze vorm (Van der Poel, Kramer, Schotanus-dijkstra & Boon, 2015, p. 29). Online lotgenotencontact kan voor lotgenoten voor betere copingstrategieën, communicatieve vaardigheden en emotioneel welzijn zorgen (Ali et al., 2015, p. 2). Ook kan lotgenotencontact voor bijvoorbeeld mensen met schizofrenie het sociale netwerk en sociale steun verbeteren en bijdragen aan zelfwaardering van lotgenoten (Castelein et al., 2010, p.6)

4.1.5 Lotgenotencontact voor geadopteerden

Om in te gaan op de effecten van lotgenotencontact voor geadopteerden, zijn drie deskundigen gevraagd wat de meerwaarde is van dit lotgenotencontact. Volgens alle deskundigen is het vinden van herkenning en erkenning een meerwaarde van lotgenotencontact voor geadopteerden (DESC 1.1, DESH 1.1 & DESM 1.1, 2019).

Ik denk dat als je dezelfde achtergrond hebt je mekaar[sic] beter kunt begrijpen. Ik zeg zelf altijd van, ik kan iemand die geadopteerd is proberen te snappen, maar ik ben zelf niet geadopteerd. Dus volledig begrijpen doe ik het nooit. Volledig hetzelfde voelen doe ik het nooit (DESM, 1.3, 2019).

Gespreksgroepen met geadopteerden over gedeelde thema's, zoals bij de organisatie Fiom, kunnen bijdragen aan deze herkenning en erkenning (Van Dongen, 2013 p. 60; Van Well, 2012 p. 20).

De leeftijdscategorieën waarin volgens deskundigen onder geadopteerden het sterkst een behoefte is aan lotgenotencontact, zijn de puberteit en jongvolwassenheid (adolescentie). De puberteit wordt door alle deskundigen herkend als leeftijdscategorie.

De puberteit omdat d'r dan héél veel identiteitsvragen spelen en het gevoel niet begrepen te zijn groter wordt, omdat in die tijd je je ook los moet gaan maken van je ouders. Tot die tijd, spelen je ouders een belangrijke rol in het antwoord vinden op allerlei vragen en omgaan met je gevoelens. Maar als je puber bent dan wil je het los van je ouders gaan doen. Je móét het ook los van je ouders gaan doen. En dan loop je d'r extra tegenaan dat mensen je heel vaak niet begrijpen en dat je je anders voelt. (DESC, 1.9, 2019)

Daarnaast is jongvolwassenheid volgens twee van de drie deskundigen ook een belangrijke leeftijdscategorie. Jongvolwassenen komen op eigen benen te staan, waarbij het belangrijk is dat ze weten dat ze ergens (bij een vorm van lotgenotencontact) terecht kunnen (DESC, 1.11, 2019). Tegelijkertijd wordt aangegeven dat jongvolwassenen reflecteren en in kunnen zien dat bepaalde persoonlijke kenmerken met hun adoptieachtergrond te kunnen maken hebben. In de puberteit is deze reflectie met betrekking tot adoptie wellicht minder aanwezig (DESC, 1.12, 2019).

4.1.6 Randvoorwaarden voor lotgenotencontact voor geadopteerden

Dat in de puberteit het reflectievermogen, waarin adoptie wordt gekoppeld aan eigen gevoelens, gedachten en gedragingen, minder aanwezig is, raakt aan één van de randvoorwaarden voor lotgenotencontact voor geadopteerden die door deskundigen C. Thie en M. Oldewarris wordt genoemd. Zij stellen namelijk dat er soms geen nadruk op het onderwerp 'adoptie' gelegd moet worden bij lotgenotencontact voor geadopteerden (DESC 1.24 & DESM 1.10, 2019). Onderstaande citaat, van deskundige C. Thie, licht deze randvoorwaarde als volgt toe:

Er zijn heel veel pubers die het zó moeilijk vinden om geadopteerd te zijn, om afgestaan te zijn, dat ze zelfs niet eens willen horen over waar ze vandaan komen. . . . Dus zodra het gaat over contact met andere geadopteerden hebben ze daar een hele erge aversie tegen juist (DESC 1.24, 2019).

Bovenstaande citaat wordt bevestigd door deskundige M. Oldewarris. Bij het evenement WK Adoptiekids gaan zij juist niet inhoudelijk in op het onderwerp adoptie of de puberteit. Zij bieden alleen een platform waar geadopteerden elkaar kunnen ontmoeten. Wanneer bij lotgenotencontact het onderwerp te zwaar wordt gemaakt voor geadopteerden, dan

zullen ze minder snel komen (DESM 1.10 & 1.12, 2019). Een geadopteerde bevestigt dit gegeven met de volgende uitspraak: “Adoptie is zo’n eenvoudige kapstok maar ikzelf hang het niet aan adoptie op dat ik zo’n lastige puber was.” (Walenkamp, 2010, p. 62). Deskundige M. Oldewarris geeft hierbij aan dat, in tegenstelling tot de nadruk leggen op adoptie, laagdrempelig en ontspannend kenmerken zijn van lotgenotencontact voor geadopteerden (DESM 1.8, 1.9, 1.12, 2019).

Deskundige C. Thie geeft meerdere malen het begrip ‘verschil’ aan als het gaat om randvoorwaarden voor lotgenotencontact voor geadopteerden. Verschil in vormen van contact, passieve en actieve mogelijkheden en verschil in intensiteit bij het contact, zijn voorwaarden voor dit lotgenotencontact (DESC 1.16, 1.17, 1.18, 2019). Voor lotgenotencontact met geadopteerde jongeren is het ook belangrijk dat de jongeren niet het gevoel krijgen dat hen de les gelezen wordt. Een gegeven wat hier mogelijk op aanhaakt, is dat lotgenoten steun bieden vanuit hun eigen ervaring, in plaats van een professional, wat een positieve werking kan hebben op de lotgenoot. Deskundige C. Thie licht dit als volgt toe: “. . . dus ik denk dat t echter over komt als een lotgenoot iets zegt of deelt of een tip geeft, dan wanneer het een professional is, of wanneer je het in een boek leest ofzo.” (DESC, 1.4, 2019).

Dit staat in lijn met de kernprincipes van lotgenotencontact volgens Repper (2013, pp. 8-9) en Bervkens (2018, pp. 30-31), namelijk: geen behandeling en zonder richtlijn, deskundig advies.

Daarnaast is volgens alle deskundigen steun van een centrale organisatie ook een belangrijke randvoorwaarde (DESC, 1.22, DESH 1.15 & DESM 1.11, 2019). Dit raakt aan de beschrijving in het praktijkprobleem, waarbij eerdere initiatieven voor en door geadopteerden lastig werden om te onderhouden wegens onder andere het gebrek aan financiële steun (Hoksbergen, 2010 p. 290, p.305). Een gemotiveerde organisatie is daarom belangrijk bij lotgenotencontact voor geadopteerden (DESM 1.22, 2019).

4.1.7 Deelconclusie

Lotgenotencontact helpt mensen met dezelfde ervaringen, behoefte of gevoelens steun te ontvangen en te bieden. Dit contact kent verschillende vormen, waarbij de online vorm groeit, met name onder jonge mensen. Volgens deskundigen zorgt lotgenotencontact voor geadopteerden voor herkenning en erkenning. De voornaamste groep die behoefte aan dit contact heeft zijn volgens de deskundigen de pubers en jongvolwassenen. Randvoorwaarden voor lotgenotencontact die door meerde deskundigen genoemd zijn, óf meerdere malen zijn aangehaald door een deskundige, zijn: Geen nadruk op adoptie leggen, steun krijgen van centrale organisatie, verschil in contactmogelijkheden en laagdrempeligheid en ontspannenheid. Om de overige randvoorwaarden, die ook door deskundigen zijn genoemd, toch te gebruiken, zijn deze opgenomen in de enquête die voor dit onderzoek onder geadopteerde jongeren is afgenomen.

5 Wat zegt de literatuur over de ontwikkelingstaken van (geadopteerde) jongeren?

In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de algemene ontwikkelingstaken van jongeren. Wat zijn ontwikkelingstaken, wie zijn de jongeren waar het in ons onderzoek over gaat en wat zijn de ontwikkelingstaken van deze jongeren? Na de behandeling van deze algemene taken van jongeren, wordt er dieper ingegaan op geadopteerde jongeren en de extra ontwikkelingstaken waar zij mee om moeten gaan. Dit alles wordt beschreven aan de hand van diverse bronnen uit de literatuur.

5.1.1 Ontwikkelingstaken

Ontwikkelingstaken zijn “thema’s die karakteristiek zijn voor een bepaalde levensfase en die bepaalde vaardigheden vragen” (Spanjaard & Slot, 2015, p. 1). De ontwikkelingstaken worden in werking gezet door veranderingen gedurende het ouder worden op biologisch, psychisch en sociaal gebied. De ontwikkelingstaken worden vaak benaderd vanuit vier verschillende hoeken: lichamelijke, cognitieve, sociaal-emotionele (psychosociale) en morele ontwikkeling. De ontwikkelingstaken lopen vaak gelijk op met de bijbehorende leeftijd, soms krijgen kinderen jongeren echter eerder of later al met bepaalde ontwikkelingstaken te maken. De ontwikkeling van een individu is afhankelijk van verschillende factoren: die van het individu en die van zijn maatschappelijke omgeving. Ontwikkelingstaken zijn zo dus ook afhankelijk van tijd en cultuur. (Spanjaard & Slot, 2015, p. 1)

5.1.2 Jongeren en hun algemene ontwikkelingstaken

Als we het in ons onderzoek hebben over jongeren, hebben we het over (pre-)pubers en adolescenten, waarbij de laatste tegen de groep jongvolwassenen raakt. In onze enquête zijn de respondenten ook van deze leeftijd (10-25 jaar). De keuze voor deze leeftijdsgroepen is gemaakt op basis van reacties uit de deskundigen-interviews en op basis van overleg met de opdrachtgever. SAV heeft in gesprekken met adoptieouders de vraag gekregen of er iets aan contact was voor pubers. De deskundigen gaven in hun advies ook de groep adolescenten mee als groep die behoefte zou kunnen hebben aan lotgenotencontact. Vanuit eigen ervaring konden we ook de prepubers zien als groep die behoefte zou kunnen hebben aan contact. Om een duidelijk beeld te krijgen van de actuele behoefte onder jongeren is gekozen om alle drie de groepen op te nemen in de enquête. Vooraf is er met SAV afgesproken om ons vooral te richten op de pubers, gezien de breedte van de onderzoeksgroep. Om die reden is in deze literatuurstudie minder verdiepend op de adolescentengroep ingegaan. Hieronder is beschreven per leeftijdscategorie wat de lichamelijke, psychosociale en morele ontwikkelingen zijn en welke ontwikkelingstaken dit met zich meebrengt.

Prepuberteit

In de prepuberteit, die plaatsvindt rond het negende tot en met het twaalfde jaar, begint de pre-puber aan zijn groeispurt. Hij gaat abstracter denken en het lukt hem steeds meer om zich te kunnen verplaatsen in de ervaring van een ander. De prepuber staat open voor het leren omgaan met anderen in groepsverband. Middels vriendschappen oefent hij met volwassen rollen en sekse-specifieke rollen. Een belangrijke ontwikkelingstaak in de prepuberteit is het ontwikkelen van de “sociale identiteit: ‘hoe ervaar ik dat anderen mij zien’” (Delfos, 2005, p. 202). Door het opbouwen van een hechte vriendengroep ontwikkelt de jongere een positieve sociale identiteit. Wat hem zal helpen als hij op zoek gaat naar zijn psychologische identiteit in de puberteit. Vrienden kunnen in een kwetsbare periode een vangnet zijn en een kwetsbaar zelfbeeld positief ondersteunen (Wolfs, 2008, p. 24). Andere ontwikkelingstaken die de prepuber heeft zijn: vergroten van zijn zelfstandigheid, het herkennen en bijsturen van emoties, concentreren op taken, deelverantwoordelijkheid nemen, gebruik maken van basale infrastructuur en het omgaan met fysieke gevaren (Spanjaard & Slot, 2015, p. 2). Zoals Erikson het samenvat: het stadium van vlijt-versus-minderwaardigheid. Waarbij succes in deze fase leidt tot gevoelens van competentie en bekwaamheid en slechte ervaringen leiden tot gevoelens van mislukking en onvermogen (Feldman, 2012, p.384).

Puberteit

In de puberteit die plaatsvindt rond het twaalfde tot achttiende jaar, ontdekt de puber dat hij anders dan zijn ouders is en dat hij later voor zichzelf moet zorgen. In de hersenen worden er meer verbanden gelegd (Wolfs, 2008, p.27). Piaget noemt die de formeel-operationele fase: de fase waarin een individu in staat is om een probleem op een abstracte manier te kunnen benaderen. Het hypothetisch-deductief denken (aan de hand van een theorie denken) en het prepositioneel (problemen abstract benaderen) staan hierbij centraal (Feldman, 2012, p. 447). Door zijn plotselinge grotere begrip van zaken om hem heen denkt de puber nu echter dat hij alles begrijpt. Hij gaat kritischer en afstandelijker naar zijn omgeving kijken en toetst zijn kennis aan de opvattingen van zijn ouders en de maatschappij. De puber kan echter nog niet volledig de consequenties van gedachten en handelen inzien, wat ook kan leiden tot risicovol gedrag (Prodia, 2015, p. 6; Wolfs, 2008, p. 28). Tijdens de puberteit begint de zoektocht naar zijn psychologische identiteit (wat vind ik van mezelf), die Delfos (2005, p 58) indeelt in de volgende categorieën: wat is mijn seksuele, culturele, intellectuele en spirituele identiteit?

Erikson (Feldman, 2012, p. 483) beschrijft deze leeftijdsfase als het identiteit-vs-identiteitsverwarring stadium. Marcia deelt deze zoektocht naar een eigen identiteit onder in vier groepen (Brodzinsky et al., 1997, pp.120-122; Adelson, J., 1980, p. 119-133) :

1. Het bereiken van een identiteit: de individu maakt de crisis bewust door en ontwikkelt door proberen een eigen identiteit. Aan het eind bereikt hij een 'post conventionele moraal' als hij een persoonlijk stel abstracte principes heeft die meer eigen zijn en minder afhankelijk van wat de groep vindt of wat de algemeen geaccepteerde waarde zijn.
2. Moratorium: de individu is bezig met vragen rondom zijn identiteit, maar kan er geen antwoord op vinden. Hij blijft in de crisis verkeren. Uiteindelijk komt hij in een diffuse identiteit (zie verder hieronder) of komt hij wel tot een eigen identiteit.
3. Voorbare identiteit: de individu heeft de identiteitscrisis nooit onderkend, onder ogen gezien. Hij heeft een identiteit aangenomen vastgelegd op een aantal waarden of rol in het leven. Hij heeft daarentegen nooit met alternatieven geëxperimenteerd. De individu heeft de identiteit aangenomen om dat het zo hoort.
4. Diffuse identiteit: de individu gaat de crisis door zonder te weten wat hij wil, niet bereid om de verschillende mogelijkheden te ontdekken, niet in staat zich met een koesterende figuur te identificeren omdat er geen is.

Om veilig deze identiteit te kunnen onderzoeken is het belangrijk dat de puber zelfvertrouwen heeft, die bij voorkeur opgebouwd is in eerdere fasen (Wolfs, 2008, p. 28). Jongeren die geen positieve sociale identiteit hebben opgebouwd, lopen meer kans om in risicogroepen terecht te komen: door zich te conformeren aan hun regels hebben ze "vrienden". In de zoektocht naar een eigen identiteit, houdt een puber zijn ouders nu eens dichtbij en dan weer veraf.

Achttien jaar en ouder

Nu de adolescent ouder wordt, krijgt hij steeds meer verantwoordelijkheid en wordt er een grote zelfstandigheid van hem verwacht. Hij gaat duurzame vriendschappen aan en zijn contact met zijn ouders verandert vanuit zijn nieuwe zelfstandigheid (Spanjaard & Slot, 2015, p.3). Een 'Post conventionele moraal', is wat de jongvolwassene bereikt als hij een persoonlijk stel abstracte principes heeft die onafhankelijk zijn van wat de groep vindt of wat de algemeen geaccepteerde waarden zijn. (Brodzinsky, 1997)

5.1.3 Geadopteerde jongeren en hun ontwikkelingstaken

Geadopteerde jongeren hebben, bovenop de standaard ontwikkelingstaken die jongeren hebben, nog extra ontwikkelingstaken. Of zij hebben in deze standaard ontwikkelingstaken verdiepende taken omdat zij over extra zaken moeten nadenken. Er is een groot scala aan ontwikkelingstaken, waarvan de meest voorkomende hieronder worden uitgewerkt. Voor overige ontwikkelingstaken verwijzen we door naar de literatuur die gebruikt is voor dit hoofdstuk en die opgenomen is in de literatuurlijst.

Identificatie met ouders en omgeving

Naarmate het lichaam en de cognitieve functies van de (pre)puber rijpen, wordt het de adoptiepuber steeds zichtbaarder dat hij niet uit zijn adoptieouders geboren is. De adoptiepuber verliest niet alleen zijn veilige kinderwereld (met vertrouwde kinderlichaam), maar ook de illusie dat hij wel uit adoptieouders geboren is en zijn wortels bij hen liggen. De adoptiepuber heeft geen ouder aan wie hij zich kan spiegelen, hij is 'anders' en geboren uit onbekende ouders. Dit kan gevoelens van eenzaamheid en oude gevoelens van verlating en verlies oproepen. Ook kunnen trauma's uit het verleden weer naar boven komen omdat het afweersysteem tegen pijnlijke ervaringen in de puberteit zwakker is. (Bakker-van Zeil, z.d. Par. 1). In zijn adoptiegezin en -familie worden verschillen met broertjes, zusjes, nichtjes en neefjes zichtbaar: de adoptiepuber gaat bijvoorbeeld als enige naar vmbo terwijl de rest havo of hoger doet. De identificatie met familie wordt zo ook moeilijker. Uit onzekerheid kunnen deze adoptiepubers zich soms aansluiten bij risicogroepen om zich toch ergens te kunnen aansluiten (C. Thie, persoonlijke communicatie 15-4-2019; Wolfs, 2008, p. 46).

In de puberteit, waarin de overeenkomsten die zij hebben met vrienden een belangrijke rol speelt, kan de adoptiepuber ook zien dat hij anders is: hij ziet er anders uit, heeft een andere naam, hij verschilt vaak in etnische en culturele achtergrond en heeft een andere gezinssamenstelling met zijn ouders dan zijn vriendjes omdat zijn ouders niet de biologische ouders zijn (C. Thie, persoonlijke communicatie 15-4-2019; Wolfs, 2004, p. 51; Wolfs, 2008, p. 46).

Identiteit

In de (pre)puberteit gaat de adoptie(pre)puber op zoek naar zijn sociale en psychologische identiteit. De zoektocht naar zijn identiteit is een ingewikkelde taak die veel tegenstrijdige gevoelens en emoties kan oproepen bij de adoptiepuber. Emoties die voortkomen uit de pijn van het 'afgestaan zijn'. (Wolfs, 2008, p. 52). Het merendeel van de geadopteerde jongeren maken rond deze leeftijd dan ook een rouwproces door (Wolfs, 2004 p. 50). "Vaak zijn ontkenning, boosheid of verdriet over de adoptie gezonde fasen in een adoptiegerelateerd rouwproces" (Wolfs, 2008, p. 53). De taak voor de adoptiejongere is om, in een situatie van voldoende basisvertrouwen en aanleg om zich goed te ontwikkelen, het rouwproces door te lopen en zich te verbinden met het verleden. Zo is de kans groot dat zijn relaties in de toekomst een stevigere basis hebben (Wolfs, 2008, p. 55).

In het vormen van zijn identiteit moet de adoptiepuber twee ouderparen en twee culturen integreren, "hij moet zien in welke opzichten hij verschilt en overeenkomt." (Wolfs, 2008, p. 44). De puber stelt zichzelf vragen over wie hij is en wat voor beeld hij van zichzelf kan en mag hebben. (Hoksbergen, 2011, p. 389). Dit kan bij de adoptiepuber ertoe leiden dat hij op zoek gaat naar zijn wortels. De belangrijkste vraag die de adoptiepuber stelt is *waarom* hij door zijn biologische ouders is afgestaan (Wolfs, 2008, p. 44). Alle gevoelens die deze confrontatie met zijn 'anders zijn' oproepen kunnen er echter ook toe leiden dat de adoptiepuber er alles aan doet om de feiten af te weren en deze te ontkennen (C. Thie, persoonlijke communicatie 15-4-2019; Bakker-van Zeil, z.d, par 1).

Verdeling van loyaliteiten

De volgende taak die de adoptiepuber krijgt als gevolg van zijn vragen is het verdelen van de loyaliteiten. Hij wil verbonden blijven met zijn adoptieouders, maar ook verbinding vinden met biologische ouders. Wanneer de adoptiepuber het idee heeft dat deze verbinding van één van de ouderparen niet mag, kan hij in een loyaliteitsconflict terecht komen. Door zich te willen verdiepen in zijn wortels kan de adoptiepuber angstig zijn om zijn adoptieouders te kwetsen of volledig kwijt te raken (Bakker-van Zeil, z.d, par. 1; Wolfs 2004, p. 52; Wolfs, 2008, pp. 45-46, 57-58). "In dit geval is er vaak een buitenstaander nodig die de jongere kan helpen om toch ruimte te scheppen voor de eigen behoeften" (Bakker-van Zeil, z.d, par 1.).

Loskomen van ouders

Het zelfstandiger worden en meer loskomen van hun ouders kan bij adoptiepubers tot extra conflicten leiden. In geval van onveilige hechting kan dit in de puberteit uitmonden tot te weinig band met de ouders of een te grote afhankelijkheid van de ouders. De groep geadopteerden met te weinig band leeft volgens het lust-onlust principe dat in combinatie met een verminderde impulscontrole en toegenomen driften tot een onstuimige periode kan leiden. De

groep geadopteerde pubers met een te grote afhankelijkheid van ouders, komt in conflict met behoefte aan veiligheid en behoefte aan zelfstandigheid. Het losmaken van hun ouders brengt hen namelijk weer terug bij de eerste keer dat zij losgelaten werden, wat toen volledige verlatenheid betekende (Bakker-van Zeil, z.d, par. 2).

Gezond gevoel voor verantwoordelijkheid

Een andere taak in de ontwikkeling van de adoptiepuber is het ontwikkelen van een gezond gevoel voor verantwoordelijkheid. De adoptiepuber kan zich verantwoordelijk voelen voor alles wat hem in het leven overkomen is of wat hij ontvangen heeft. (Wolfs, 2008, p. 47).

5.1.4 Deelconclusie

In dit hoofdstuk zijn de ontwikkelingstaken van de niet-geadopteerde en de geadopteerde jongere besproken. De grootste taken van deze jongere zijn het ontdekken van de eigen identiteit en het zelfstandiger worden. In de prepuberteit ontwikkelt de prepuber zijn sociale identiteit, wat gebeurt in de omgang met zijn vriendjes. In de puberteit ontwikkelt de puber zijn psychologische identiteit, waar hij antwoord zoekt op de vragen wat hij van zichzelf vindt en wat zijn seksuele, culturele, intellectuele en spirituele identiteit zijn. De omgang tussen ouders en pubers verandert ook. De puber neemt niet meer alles aan van zijn ouders en stelt hen vragen. In de adolescentie krijgt de adolescent steeds meer verantwoordelijkheid, wordt er meer verantwoordelijkheid van hem verwacht, en geeft vanuit deze positie zijn relatie met zijn ouders opnieuw vorm.

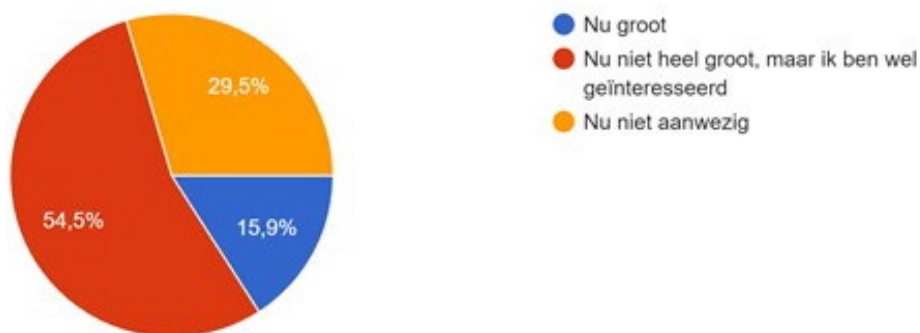
Bovenop de algemene ontwikkelingstaken die elke westerse jongere heeft, heeft de geadopteerde jongere nog extra ontwikkelingstaken. Hij moet een plek geven aan het feit dat hij afgestaan is, hij moet leren omgaan met het verlies, de breuken en traumatische ervaringen die hiermee gepaard gaan. In omgang met zijn ouders moet hij leren omgaan met dubbele loyaliteiten. In omgang met zijn vrienden en familie moet hij een manier vinden om te gaan met het feit dat hij 'anders' is.

6 Wat zeggen respondenten uit de praktijk over de wensen met betrekking tot lotgenotencontact voor geadopteerde jongeren?

In de enquête is de volgende groep respondenten opgenomen: geadopteerde jongeren tussen de 10 en 25 jaar, wonend in Nederland. De respondenten van ons onderzoek zijn onderverdeeld in de leeftijdscategorieën prepuber (10-12), puber (13-18) en adolescent (18+). Er zijn 88 reacties in deze analyse opgenomen. De respondenten van het onderzoek komen uit 10 verschillende provincies in Nederland. De leeftijdsgroep die het meest vertegenwoordigd is onder de respondenten is de groep van 19 jaar, gevolgd door 18 en 15 jaar. De respondenten komen uit 17 landen waarbij China en Colombia het meest vertegenwoordigd zijn. De leeftijd ten tijde van adoptie varieert van 0 tot 8 jaar.

Figuur 1

Uit de enquête bleek dat het merendeel, maar liefst 54,5 %, van de respondenten wel geïnteresseerd is in lotgenotencontact, maar er geen grote behoefte aan heeft. Daarnaast heeft iets meer dan een derde van de respondenten überhaupt geen behoefte aan lotgenotencontact. Een kleine groep, 15,9%, heeft wel een grote behoefte aan lotgenotencontact. *Figuur 1* geeft hiervan een duidelijk beeld.

Hieronder in *tabel 1* in procenten opgenomen wat de respondenten hebben aangegeven als het gaat om hun behoefte of interesse aan lotgenotencontact. *Een grote behoefte* aan lotgenotencontact staat het hoogst bij de adolescenten, gevolgd door de pubers en tot slot de prepubers. *Geen grote behoefte*, maar wel interesse aan lotgenotencontact wordt het meest vertegenwoordigd door de prepubers, gevolgd door de adolescenten en tot slot de pubers. *Behoefte is nu niet aanwezig* wordt het meest vertegenwoordigd door de pubers, gevolgd door de prepubers en tot slot de adolescenten. Geen grote behoefte maar wel interesse, is de optie die onder alle respondenten het meest vertegenwoordigd wordt. De optie die door allen het minst vertegenwoordigd wordt, is de optie 'grote behoefte'. In totaal is er onder de adolescenten de meeste belangstelling (Grote behoefte + interesse) in lotgenotencontact, namelijk 78%. Deze belangstelling bestaat vooral uit interesse (59,5%). Daarna volgen de pre pubers met een percentage van 73,3%, waarvan 60% interesse. De pubers eindigen als laatste met 61,1% waarvan 47,2% interesse.

Tabel 1

Mijn behoefte is ...	Prepubers	Pubers	Adolescenten	Totaal
Groot	2/15=13,3%	5/36= 13,8%	7/37 = 18,9%	14/88 = 15,9%
Nu niet groot, maar ik ben wel geïnteresseerd	9/15 = 60%	17/36 = 47,2%	22/37 = 59,5%	48/88 = 54,4%
Nu niet aanwezig	4/15 = 26,7%	14/36 = 38,9%	8/37= 21,6%	26/88 = 29,5%
Totaal belangstelling (grote behoefte of geïnteresseerd)	11/15 = 73,3%	22/36 = 61,1%	29/37 = 78,4%	

In de verdere analyse wordt antwoord gegeven op vragen aan de hand van de respondenten die aangegeven hebben grote behoefte te hebben aan lotgenotencontact, of er geïnteresseerd in te zijn. Van zowel de prepubers, pubers en adolescenten, ligt het aantal jongeren dat al contact heeft met andere geadopteerde jongeren bij iedere groep boven de 85%. De manieren van contact die het meest voorkomen bij de prepubers zijn het *zelf afspreken met andere geadopteerden*, *het ontmoeten via organisaties of evenementen* en via ouders. Onder de pubers is dit *zelf afspreken met andere geadopteerden* en *online contact*. Daarnaast wordt ook klasgenoot, vriendin en eigen gezin genoemd. Onder de adolescenten is er veel *online contact* en wordt er *zelf afgesproken met andere geadopteerden*. Verder benoemen de adolescenten adoptiegroepen als contact dat ze hebben. Onder de respondenten ligt het aantal jongeren dat niets mist aan het contact dat ze al hebben, boven de 65%. Aan de respondenten die naast het contact wel iets misten, is de vraag gesteld wat zij nog meer zouden willen. De prepubers gaven aan 'vaker contact' te willen. De pubers gaven aan meer contact te willen door middel van dagjes uit, feestjes en activiteiten om eventueel ook vrienden te maken. Daarnaast werd er aangegeven dat er behoefte was aan gelijkgestemden of contacten van hetzelfde geslacht. De adolescenten gaven aan behoefte te hebben aan fysieke ontmoetingen met elkaar, hechter contact, contact zonder aanwezigheid van ouders, en ontmoetingen waarin vragen over hun adoptie/culturele achtergrond naar voren komen.

6.1.1 Wat zeggen geadopteerde jongeren over randvoorwaarden voor lotgenotencontact?

Aan de jongeren zijn verschillende vragen en stellingen over 'randvoorwaarden aan het lotgenotencontact' gesteld. In deze vragen zijn er soms een aantal antwoordopties gegeven op basis van de literatuur en de expert-interviews. Daarnaast zijn er ook soms open ruimtes geweest waarin de respondent haar eigen antwoord kon geven.

Algemene randvoorwaarden

56,8% van de 62 jongeren die aan hebben gegeven geïnteresseerd te zijn of een grote behoefte te hebben aan lotgenotencontact, geeft aan zowel *real life* als *online contact* te willen. Hiernaast geeft 37,1% aan enkel aan *real life* contact te denken en 6,5% enkel aan *online contact*. Onder de prepubers is vooral *real life* contact gewenst, gevolgd door *allebei de opties*. Onder de pubers en adolescenten is de optie *allebei* het meest gewenst, gevolgd door *real life contact*.

Gemiddeld geven de respondenten van een real life contact, de grootste voorkeur aan tweemaal per jaar een activiteit. Bij de adolescenten ligt de grootste voorkeur bij één keer per jaar, bij de prepubers en pubers is dit twee keer per jaar. Van de respondenten die naar een activiteit toe willen, geeft drie kwart aan dit te willen als het binnen 20 km van zijn woonplaats verwijderd is. Toch geeft meer dan de helft aan ook naar een evenement te willen als het buiten 20 km van zijn woonplaats verwijderd is. De pubers en adolescenten geven wel een grotere voorkeur aan een activiteit binnen 20 km dan de prepubers. Meisjes geven aan eerder bereid te zijn ook naar een activiteit te gaan als het buiten 20km van hun woonplaats is. Van de respondenten geeft 94,9% bereid te zijn een financiële bijdrage te leveren aan een activiteit. Van deze prepubers, pubers en adolescenten, geeft de grootste groep voorkeur aan een maximum bedrag tussen de tien en twintig euro.

Tot slot is 80,6 % van de respondenten het eens met de stelling dat bij real life contact, meerdere geadopteerde jongeren uit hetzelfde land aanwezig moeten zijn. Hierbij zijn onder alle groepen de meningen gelijk verdeeld.

6.1.2 Wat zeggen jongeren over de randvoorwaarden voor lotgenotencontact die blijken uit ons literatuuronderzoek (onze thema's)

Hieronder volgt de bespreking van de randvoorwaarden voor het contact, die geadopteerden aan gegeven hebben op basis van onze antwoordopties.

Randvoorwaarden online contact

Onder de respondenten die (onder andere) behoefte hebben aan online contact, blijkt het *online chatten met geadopteerden* de grootste randvoorwaarde te zijn op het platform. In het algemeen hadden de meisjes hier wel een grotere behoefte aan dan de jongens. Hierna volgde in de (in totaal) top vier van onderwerpen: *online kunnen reageren op posts/zelf iets kunnen plaatsen*, *tips over hoe om te gaan met lastige vragen*, *blogs/filmpjes van andere geadopteerden over ervaringen*.

Het onderwerp dat de pubers en adolescenten graag op het platform zouden tegenkomen zijn: *op wie lijkt ik (van binnen en van buiten)*. Onder de prepubers lagen de cijfers van de door ons genoemde thema's dicht bij elkaar. Door meisjes is het vaakst de optie *op wie lijkt ik* ingevuld.

De redenen om deze onderwerpen met andere geadopteerde te bespreken, zijn volgens de respondenten pubers en adolescenten voornamelijk dat ze *hopen begrepen te worden, omdat een andere geadopteerde hetzelfde meegemaakt heeft en omdat ze hopen dat een andere geadopteerde in dezelfde situatie, begrijpt wat de geadopteerde zelf niet begrijpt*.

Randvoorwaarden face-to-face (real life) contact

Zowel in de enquête als in dit verslag, worden de begrippen face-to-face contact en real life contact door elkaar gebruikt. Hier is in samenwerking met SAV voor gekozen. Met deze begrippen wordt hetzelfde bedoeld.

Aan de respondenten die (onder andere) behoefte hebben aan face-to-face contact zijn een paar stellingen voorgelegd. De prepubers en pubers gaven voorkeur aan een activiteit die *niets te maken heeft adoptie*. De adolescenten waren het in gelijke mate eens als oneens met de stelling. Op de stelling *ik wil een activiteit die wel te maken heeft met geadopteerd zijn* hebben alle respondenten aangegeven het eens te zijn.

Het meest gekozen onderwerp voor een activiteit (die te maken heeft met geadopteerd zijn) is: onder pubers en adolescenten *op wie lijkt ik (van binnen en van buiten)*. Onder de prepubers is *vertrouwen in jezelf en in anderen* het meest gekozen onderwerp.

Reden om deze onderwerpen met andere geadopteerden bespreken is volgens de prepubers en adolescenten *de hoop dat ze begrepen worden, omdat andere geadopteerden hetzelfde meegemaakt hebben*. In verdeling van wat jongens en meisjes aangegeven hebben, is hier wel een verschil. Onder jongens zijn de antwoordopties evenredig verdeeld ingevuld. Onder de meisjes zijn de opties *begrip van anderen* en *de hoop dat anderen begrijpen wat zij zelf niet begrijpen* de grootste redenen.

6.1.3 Welke randvoorwaarden voor lotgenotencontact dragen geadopteerde jongeren zelf aan?

Zoals eerder aangegeven waren er, naast de open vragen, ook open ruimtes bij sommige meerkeuzevragen. Hier konden de respondenten hun eigen randvoorwaarden aandragen als antwoord op de vraag.

Bij het online contact gaf een prepuber als randvoorwaarde *films over rootsreizen* aan. Bij de vraag over de onderwerpen op het platform gaven pubers aan *adoptieouders met dezelfde huidskleur; heb ik broertjes of zusjes; de juiste hulpverlening; met welke groep identificeer ik me*. Ook gaf een prepuber aan dat hij geen zware onderwerpen en negatief gesprek wilde. Adolescenten gaven de volgende onderwerpen aan: *hoe kinderen op te voeden zonder je eigen culturele/biologische achtergrond te kennen waar je je mee identificeert; eigen achtergrond/cultuur; reden van adoptie*. Bij face-to-face contact is onder onderwerpen door een prepuber *haarverzorging* aangedragen. Onder de pubers zijn *'adoptieouders met dezelfde huidskleur'* en *'heb ik broertjes of zusjes'* aangedragen. De adolescenten dragen *ervaringen en waar lopen andere geadopteerden tegenaan en hoe gaan ze daar mee om* aan. Bij de reden van het bespreken van deze onderwerpen is door een puber benoemd *gewoon omdat het fijn is* en door een adolescent: voor de *erkenning en herkenning*.

6.1.4 Deelconclusie

In dit hoofdstuk is onderzocht wat de respondenten (geadopteerde jongeren) zeggen over lotgenotencontact voor geadopteerden. In het algemeen lijken adolescenten het meest belangstelling te hebben in lotgenotencontact. Hierbij is er weliswaar meer sprake van een interesse dan een grote behoefte. De pre pubers hebben hierna het meest belangstelling in lotgenotencontact. De pubers hebben relatief het minst een belangstelling in lotgenotencontact. Verder blijken de meeste respondenten al contact te hebben met andere geadopteerde jongeren via organisaties, maar ook via eigen netwerk (adoptieouders, familie, vrienden of kennissen). Toch is vaker of hechter contact en contact via activiteiten (om vrienden te maken) iets wat een aantal respondenten nog missen. **Wat betreft de vorm van het contact heeft 56,8% van de jongeren die aangaf belangstelling te hebben voor lotgenotencontact, aangegeven zowel real life als online contact te willen. Hiernaast geeft 37,1% aan enkel aan real life contact te denken en 6,5% aan enkel online**

contact. Bij het real life contact is het volgens een groot aantal respondenten belangrijk dat er meerdere geadopteerde jongeren uit hetzelfde land van herkomst aanwezig zijn. Respondenten staan open voor zowel adoptiegerelateerde activiteiten als voor niet-adoptiegerelateerde activiteiten. Een real life activiteit die binnen twintig kilometer van de woonplaats verwijderd is, is daarbij het populairst onder de respondenten. Een financiële bijdrage tussen de tien en twintig euro wordt gekozen door de respondenten. Bij online contact is het online chatten de belangrijkste voorwaarde. Bij zowel real life als online contact ligt de interesse het meest bij het thema *op wie lijk je*. De voornaamste reden om deze thema's te bespreken is de hoop dat andere geadopteerden hen zullen begrijpen, omdat ze hetzelfde meegemaakt hebben. Met bovenstaande wensen van de respondenten, zal in het volgend hoofdstuk een verbinding gemaakt worden met de literatuur, om een volledig beeld te krijgen van de relatie tussen de wensen van de respondenten en de mogelijke randvoorwaarden voor lotgenotencontact voor geadopteerden.

7 Welke randvoorwaarden voor lotgenotencontact sluiten aan bij de ontwikkelingstaken en wensen van geadopteerde jongeren in Nederland?

In de interviews die met de experts gehouden zijn, hebben zij een aantal randvoorwaarden voor lotgenotencontact genoemd. Zo noemde zij meermaals: geen nadruk leggen op adoptie, meerdere contactmogelijkheden bieden, steun krijgen van een centrale organisatie, laagdrempelig en ontspannen contact bieden (DESC 1.24 & DESM 1.10, 2019; DESC 1.16, 1.17, 1.18, 2019; DESC, 1.22, DESH 1.15 & DESM 1.11, 2019; DESM 1.8, 1.9, 1.12, 1.22, 2019). Op basis van deze randvoorwaarden en andere, enkel genoemde randvoorwaarden, hebben we ook antwoordopties in onze enquête gegeven. Daarnaast waren er in de enquête een aantal open ruimtes zodat er ook mogelijkheid was om eigen randvoorwaarden aan te geven. Vanuit de literatuur zijn de ontwikkelingstaken van jongeren behandeld. Taak is om een identiteit en uiteindelijk zelfstandigheid te ontwikkelen. Bij geadopteerde jongeren komen er extra taken bij die gaan over het omgaan met het afgestaan zijn van de geadopteerde (Brodzinsky et al. 1197, blz. 33-35). Zowel de ontwikkelingstaken van niet-geadopteerde jongeren, als van geadopteerde jongeren, zijn uitgebreid opgenomen in hoofdstuk 5.

De respondenten van het onderzoek gaven aan *geen grote behoefte aan lotgenotencontact te hebben, maar wel interesse* te hebben. Een groot deel van de respondenten heeft al contact met andere geadopteerde jongeren, maar toch zouden ze hechter contact door middel van activiteiten willen. Iets wat bij de leeftijd past, ook volgens de literatuur. De jongere zoekt leeftijdsgenoten aan wie hij zich kan spiegelen en met wie hij samen tot zijn eigen sociale en psychologische identiteit kan komen (Delfos, 2005, p. 56-57). Ook de randvoorwaarde dat er meerdere jongeren uit hetzelfde land van herkomst aanwezig moeten zijn, past hierbij.

Voor het online contact wordt chatten met elkaar het meest aangegeven als randvoorwaarde op het platform. Hiernaast wordt onder adolescenten ook *informatie over het geadopteerd zijn* en *tips over hoe om te gaan met lastige vragen* vaak aangegeven. Dit past ook bij de leeftijdsgroep: de adolescent is bezig met zijn psychologische identiteit, waarbij hij antwoord geeft op de vraag wie hij zelf denkt dat hij is (Delfos, 2005, p. 58). Ook het meest aangegeven onderwerp *op wie lijkt ik (van binnen en van buiten)* komt overeen met de ontwikkelingstaak van de puber en adolescent. De jongeren geven zelf aan herkenning en erkenning bij elkaar te kunnen vinden.

Voor een face-to-face contact geven prepubers en pubers aan dat ze zowel een activiteit willen die wel te maken heeft met geadopteerd zijn, als een activiteit die niets te maken heeft met geadopteerd zijn. Het meest gekozen onderwerp *op wie lijkt ik* en de keuze voor dit onderwerp, zijn hier gelijk als die bij het online platform.

In de antwoorden die de respondenten volledig zelf konden invullen is ook de wens naar *films over rootsreizen* aangegeven. Bij de onderwerpen van het online contact zijn onderwerpen aangedragen die overeenkomen met de extra ontwikkelingstaken van geadopteerden. Hier werden onderwerpen aangedragen die ingaan op identificatie, eigen culturele achtergrond en biologische familie. Deze laatste twee onderwerpen werden voornamelijk onder de adolescenten genoemd. Dit zou mogelijk in verband kunnen staan met wat deskundige C. Thie aangaf, over het reflectievermogen van adolescenten, aangezien zij behoefte hebben aan antwoorden over de relatie tussen hen en hun adoptieachtergrond (DESC, 1.12, 2019). De overkoepelende reden voor het lotgenotencontact dat de jongeren wensen is: herkenning en erkenning.

8 Conclusie & aanbevelingen

In dit onderzoek is de volgende hoofdvraag onderzocht: Hoe kan SAV, op grond van ontwikkelingstaken en wensen van geadopteerde jongeren, bijdragen aan het bevorderen van lotgenotencontact?

SAV kan op de volgende manier bijdragen aan het bevorderen van lotgenotencontact voor geadopteerden in Nederland: ondersteunen van evenementen die er al zijn, én het zelf organiseren van activiteiten die beantwoorden aan de wensen die uit de resultaten van de enquête naar voren komen.

Ondersteunen

Vanuit ons vooronderzoek, de interviews met de deskundigen en vanuit de reacties van de respondenten is naar voren gekomen dat WK Adoptiekids bij een groot deel van hen bekend is. Gezien de contacten die SAV heeft, met betrekking tot het verspreiden van de enquête (zie bijlage 12) heeft SAV voldoende middelen om evenementen, als WK Adoptiekids, te promoten via hun magazine, website, verenigingen en vergunninghouders. Door ondersteuning van het initiatief WK Adoptiekids door middel van promotie, kan SAV bijdragen aan het bevorderen van lotgenotencontact voor de prepubers en pubers. Wk Adoptiekids is gericht op kinderen tot en met achttien jaar, waardoor adolescenten buiten dit evenement vallen. Adolescenten kunnen daarentegen wel terecht bij verschillende adoptiegroepen of Facebookgroepen. Deze zijn vaak op een bepaald land van herkomst gericht en organiseren soms ook evenementen. SAV kan deze groepen ondersteunen door hen op hun pagina te noemen onder het kopje 'verenigingen voor geadopteerden'. Deze pagina kan uitgebreid worden met de Facebookgroepen die evenementen organiseren en met een actueel overzicht van de actieve adoptieverenigingen. Mocht SAV toch zelf iets willen ontwerpen voor de adolescenten, dan kan dat op basis van genoemde randvoorwaarden in hoofdstuk 6.

Organiseren

Naast het ondersteunen van bestaande evenementen, kan SAV ook een online vorm van contact organiseren voor geadopteerde jongeren. Door iets meer dan de helft van alle respondenten is aangegeven dat zij een belangstelling hebben voor online contact. SAV kan hierbij een deelwebsite maken voor geadopteerde jongeren, gericht op de jongeren van twaalf tot en met 25 jaar. Deze leeftijdsgroep komt in de enquête als grootste groep naar voren, in de vraag naar online contact. Mochten prepubers ook geïnteresseerd zijn, dan kunnen zij ook op de pagina terecht bij de leeftijdsgroep pubers. Hoe deze deelwebsite er precies uit kan zien, wordt beschreven in het product 'advies'. Een relevante verwijzing is de deelwebsite zoals Steunpunt Adoptie ook gedaan heeft met hun project A-Buddy, beschreven in hoofdstuk 2. In ons vooronderzoek hebben we met Steunpunt Adoptie over het succes van deze vorm van lotgenotencontact in België gesproken.

Motivatatie om een deelwebsite te maken, die verbonden is met én te bereiken is door de website van SAV, is de naamsbekendheid. Zoals in hoofdstuk 1 genoemd is, verschijnt SAV als een van de eerste resultaten, wanneer het begrip 'adoptie' in Google wordt ingevoerd. Eén van de randvoorwaarden die uit het vooronderzoek, de literatuur en de interviews naar voren is gekomen voor lotgenotencontact, is de steun van een centrale organisatie. SAV heeft aangegeven in een kleine mate hierin te willen bijdragen.

Al met al kan SAV bijdragen aan het bevorderen van lotgenotencontact door middel van ondersteuning en organisatie. In hoofdstuk 2 is echter wel beschreven dat SAV vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid een takenpakket heeft gekregen. Dit takenpakket is vooral gericht op ondersteuning van adoptieouders en (opvoed)ondersteuning van adoptiegezinnen met kinderen tot twaalf jaar. Op dit moment zijn er geen financiële middelen of mankracht om lotgenotencontact te organiseren voor geadopteerde jongeren. Om daadwerkelijk bij te kunnen dragen aan het bevorderen van lotgenotencontact voor geadopteerde jongeren, zoals hierboven beschreven, heeft SAV een financiële ondersteuning nodig. Aangezien zij vanuit het ministerie JenV hun takenpakket verkrijgen, zal deze financiële ondersteuning aan hen gevraagd moeten worden. Naderhand kan gekeken worden naar verdere mogelijkheden voor financiële ondersteuning. Op die manier kan SAV door middel van ondersteuning en organisatie op een waardevolle

manier bijdragen aan het bevorderen van lotgenotencontact, op grond van de ontwikkelingstaken en wensen van geadopteerde jongeren.

AANBEVELINGEN

Hieronder worden de aanbevelingen beschreven en door ons geprioriteerd.

- WK Adoptiekids promoten
Aangezien WK Adoptiekids binnenkort van start gaat (22 juni), is dit de eerste stap die SAV kan zetten om actief bij te dragen aan het bevorderen van lotgenotencontact. Dit kunnen zij doen op de huidige website, in de nieuwsbrief, hun adoptiemagazine en online platform voor adoptieouders. SAV kan een vaststaand bericht op hun pagina's plaatsen met informatie over het evenement.
- In gesprek met Steunpunt Adoptie
SAV kan in gesprek gaan met Steunpunt Adoptie over een deelwebsite en vrijwilligers.
Steunpunt Adoptie heeft al een deelwebsite en werkt met vrijwilligers, waarbij hun aanpak succesvol blijkt. SAV en Steunpunt Adoptie kunnen praten over o.a. een screeningsprofiel voor de vrijwilligers, het takenpakket voor de vrijwilligers en SAV zelf, de werkbelasting en mogelijkheden in training van de vrijwilligers. Daarnaast kan er gesproken worden over kleuren, taalgebruik en vormgeving van de deelwebsite. De onderdelen die op de deelwebsite komen zijn bekend, de vormgeving van deze onderdelen op de site echter nog niet. Naar aanleiding van dit gesprek kan er een basisplan samengesteld worden, met een overzicht van wat SAV nodig heeft om de deelwebsite te kunnen realiseren.

Reden om een aparte pagina voor jongeren te maken, in plaats van hen op de pagina van SAV iets te bieden, is de aansluiting. Volgens Steunpunt Adoptie draagt de deelwebsite bij aan laagdrempeligheid, waarbij ze dit ook stimuleren door rekening te houden met onder andere de schrijfstijl. Daarnaast is het vanuit overzichtelijk oogpunt ook beter om een deelwebsite te maken, in plaats van direct een pagina te maken op de website van SAV. Dit om congruentie te behouden in de huisstijl en schrijfstijl van de informatie bedoeld voor de jongeren en informatie bedoeld voor anderen die de website van SAV bezoeken. Denk hierbij aan (aspirant-)adoptieouders, professionals en anderen.
- In gesprek met JenV
Met een basisplan voor een online contact voor geadopteerde jongeren kan SAV met JenV praten over subsidiemogelijkheden om dit online platform op te zetten en vrijwilligers te werven en te trainen voor het onderhoud van het platform. In dit gesprek kan SAV door middel van ons onderzoek aantonen dat er onder de jongeren belangstelling is voor real life en online lotgenotencontact voor geadopteerde jongeren.
- Vrijwilligers verzamelen
Na toezegging van JenV kan SAV beginnen met het verzamelen van vrijwilligers, op basis van hun basisplan (opgesteld aan de hand van het gesprek met Steunpunt Adoptie). Via hun netwerkkanalen kan SAV vacatures online zetten voor de vrijwilligers van de deelwebsite. Deze vrijwilligers worden vervolgens gescreend. SAV heeft zelf aangegeven dat er af en toe geadopteerden contact met hen opnemen met de vraag of zij iets terug kunnen doen voor andere geadopteerden. Deze geadopteerden zouden als vrijwilligers ingezet kunnen worden.
- Vrijwilligers inwerken en inzetten voor bouw van de deelwebsite
Deze vrijwilligers die gekozen zijn, kunnen samen met SAV (en Steunpunt Adoptie) de deelwebsite vormgeven. Op de deelwebsite is er ook een specifieke ruimte voor promotie van real-life contact. Het financieel aspect van een pagina in de lucht houden kan naast de subsidie van JenV, ook ondersteund worden door fondsen of via particulieren die bij willen dragen. Het werven van een fonds of particuliere bijdragers kan ook door de vrijwilligers opgepakt worden.

- Op het moment dat de deelwebsite af is kan deze bij verschillend netwerk gepromoot worden. Dit kan zowel online als op evenementen.
- Mocht SAV nog real-life contact willen opzetten voor adolescenten, dan is daar nu ruimte voor.

Ons product

Hiervan wordt in het product 'advies' de aanbeveling *ontwerptemplate voor een online contact voor geadopteerde jongeren* uitgewerkt. Vanuit het online platform kan er promotie gemaakt worden voor de real-life contacten. Zo bevordert SAV het lotgenotencontact door ondersteuning en organisatie. Hoe Stichting Adoptievoorzieningen dit op hun online platform kan doen, werken we in het advies uit.

Om de betrouwbaarheid van dit onderzoek te verhogen, worden in dit hoofdstuk de factoren die bij het uitvoeren van dit onderzoek invloed hebben gehad op de gemaakte keuzes, de mate van validiteit en de leerpunten vanuit dit onderzoek besproken.

Validiteit

Er is op een aantal punten rekening gehouden met de validiteit van het onderzoek. Er zijn in alle onderzoeksinstrumenten dezelfde kernbegrippen en deelaspecten aangehouden. Ook in de interviews met deskundigen is er ingegaan op de deelaspecten, in plaats van het kernbegrip 'randvoorwaarden'. Daarnaast is er gestructureerd geïnterviewd, zodat wij antwoord zouden krijgen op de deelaspecten die van toevoeging zouden zijn op hoofdstuk 1. Weliswaar hebben we in hoofdstuk 1 vooral fragmenten van C. Thie besproken. C. Thie heeft mogelijk, door haar kennis over ons onderzoek, kunnen helpen in haar antwoorden. R. Hoksbergen en M. Oldewarris hadden deze kennis niet, waardoor we wellicht onze vragen toch aan hadden moeten passen om ook bruikbare antwoorden van hen te krijgen. Omdat het interview van C. Thie als leidraad fungeerde, zijn de vragen niet erg aangepast. De vraag is of dit lag aan het verschil in karakter van de deskundigen, de vorm van het interview (geen verdiepende vragen) óf de voorkennis van het onderzoek en het meehelpen in het antwoord geven op onze interviewvragen door C. Thie. Dit heeft de validiteit verlaagd. Door daarentegen veelvuldig onze hoofdstukken en de enquête te controleren en aan te passen, heeft dit de validiteit verhoogd. In hoofdstuk 5 is gekozen om, naast de pubers, de pre pubers en de adolescenten ook te bespreken. We weiden minder uit over de adolescenten. Er is hier voor gekozen in overleg met SAV. Toch bleek uit de interviews met de deskundigen en de enquêtes, dat er ook veel belangstelling voor lotgenotencontact is onder adolescenten. Aan deze groep had meer aandacht besteed mogen worden in de literatuurstudies. Tegelijkertijd is dit wellicht een opstap naar een vervolgonderzoek onder adolescenten.

Betrouwbaarheid

Aangezien dit onderwerp dicht bij ons privéleven ligt, is hier nauwkeurig en oplettend mee om gegaan tijdens dit onderzoek. Zo is er om die reden gekozen voor gestructureerde interviews. Op die manier hebben wij niet de kans gehad om vanuit onze eigen referentiekaders en ervaringen het gesprek te beïnvloeden. Ook in de enquête zijn alleen vragen toegevoegd, die zijn gebaseerd op de (kern)labels, het onderzoeksinstrument of feedback van SAV op de enquête. Er is door ons meerdere keren om feedback gevraagd op het gebied van toestemming vragen aan jongeren. Het benaderen van Tevreden BV en CCMO hebben voor een verhoogde betrouwbaarheid gezorgd. Tegelijkertijd zijn we niet ingegaan op het advies van CCMO. Dit op basis van een gesprek met SAV, waarin zij aangaven dat we voldoende aandacht besteed hebben aan ethische kwesties. Daarnaast gaven zij aan ook garant te willen staan voor mogelijke vragen.

Achteraf hadden we graag prof. dr. F. Juffer willen interviewen over haar visie op lotgenotencontact voor geadopteerden. Echter door tijdnoed lukte dit niet op korte termijn. In de enquête zijn een aantal reacties door ons verwijderd. Het betrof hier respondenten met een te hoge leeftijd, formulieren met dubbele antwoorden of überhaupt lege formulieren. Ook is er een reactie verwijderd waarvan wij niet goed konden opmaken of het de antwoorden van de ouder of van de geadopteerde jongere zelf waren. Daarnaast is een dubbele reactie van een respondent niet verwijderd door ons. Hier is voor gekozen, omdat we al ver in het stadium van analyseren zaten, toen we hier achter kwamen. Hierbij was er sprake van een verlaagde validiteit van het onderzoek. Tegelijkertijd verhoogden we de betrouwbaarheid van de resultaten door deze reacties te verwijderen.

Verder gaan we in de conclusie in op de aanbeveling dat SAV het evenement WK Adoptiekids, dat onder een aantal geadopteerde jongeren bekend is, kan actief promoten. We zijn ons er van bewust dat er twee verbindende factoren zijn binnen dit evenement: adoptie en voetbal. Mocht een kind niet geïnteresseerd zijn in voetbal, dan kan het zijn dan een kind minder aansluiting vindt bij deze georganiseerde vorm van real life contact. Desalniettemin kwam dit evenement wel naar voren uit de resultaten en willen wij het ook noemen als een evenement waardoor SAV kan bijdragen aan het bevorderen van lotgenotencontact via ondersteuning.

Bijdrage van dit onderzoek

Dit onderzoek heeft aandacht besteed aan een onderzoeksgroep waar nog weinig over te vinden was, namelijk de geadopteerde jongeren. Hierbij zijn de begrippen *lotgenotencontact* en *geadopteerde jongeren* gecombineerd, waardoor de, bij beide begrippen aanwezige, literatuur een verdiepende laag heeft gekregen. Ook is hierbij vanuit verschillende kanten informatie gevraagd, zoals in het vooronderzoek, interviews met deskundigen én de enquêtes. Op die manier weergeeft dit onderzoek een realistisch en actueel beeld, waarbij verscheidene partijen zijn benaderd en inspraak hebben gehad. Op die manier krijgt SAV een beeld van de plek die lotgenotencontact voor geadopteerde jongeren krijgt (volgens organisaties uit het vooronderzoek, deskundigen én geadopteerde jongeren zelf), wat hierin de dynamiek is én hoe zij mee kunnen gaan in deze dynamische processen.

- Adelson, J. (1980). Identity in Adolescence. In J. Adelson (Red.), *Handbook of Adolescent Psychology* (pp. 119–133). New York, Amerika: Wiley.
- Ali, K., Farrer L., Gulliver, A., Griffiths, K. M. (2015). Online Peer-to-Peer Support for Young People With Mental Health Problems: A Systematic Review. *JMIR Mental Health* 2 (2), <https://doi.org/10.2196/mental.4418>
- Bakker-van Zeil, G. C. M. (z.d.). *Adolescent en geadopteerd*. Geraadpleegd op 30 april 2019, van http://www.logadoptie.nl/images/artikelen/truus_1_adolescent_en_geadopteerd.pdf
- Berkvens, J. (2018, 1 juni). Van samen hulp naar zelfhulp. *Vakblad Sociaal werk* 19(3), 30-32, <https://doi.org/10.1007/s12459-018-0044-y>
- Bracke, P. (2002). De steun van lotgenoten en therapeuten tijdens psychosociale rehabilitatie. *Mensch en Maatschappij = Mens en Maatschappij*, 77, 43–66. Geraadpleegd op 9 april 2019, van http://old.aup.nl/wosmedia/580/vol_77_no_1_de_steun_van_lotgenoten_en_therapeuten_tijdens.pdf
- Brodzinsky, D. M., Schechter, M. D., & Marantz Henig, R. (1997). *Geadopteerd: een leven lang op zoek naar jezelf*. Schoten, België: Westland nv.
- Castelein, S., Bruggeman, R., Van Busschback J.T., Van der Gaag, M., Stant, D., Knegtering H., Wiersma, D. (2010). *Lotgenotengroepen voor mensen met een psychose verbeteren kwaliteit van leven*. Geraadpleegd op 9 april 2019, van https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/45560358/Lotgenotengroepen_voor_mensen_met_een_ps20160511-10338-18tjyoe.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1559404987&Signature=nn1SV2mkay0%2BR2%2BhJmGPjQc%2BrPQ%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DLotgenotengroepen_voor_mensen_met_een_ps.pdf
- Delfos, M. F. (2005). *Ik heb ook wat te vertellen*. Amsterdam, Nederland: Uitgeverij SWP.
- Dingemanse, K. (2018, 9 oktober). *Soorten interviews*. Geraadpleegd op 7 mei 2019, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/soorten-interviews/>
- Feldman, R. S. (2012). *Ontwikkelingspsychologie*. Amsterdam, Nederland: Pearson Benelux.
- Fiom. (z.d.). *Hulpverleners*. Geraadpleegd op 12 mei 2019, van <https://fiom.nl/afstammingsvragen/geadopteerden/waar-kun-je-terecht/hulpverleners>
- Hoksbergen, R. A. C. (2011). *Kinderen die niet konden blijven: zestig jaar adoptie in beeld*. Utrecht, Nederland: Aspekt.
- Jeugdwet* (2 april, 2019). Geraadpleegd op 12 mei 2019, van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0034925/2019-04-02>
- Juffer, F., & Van Tuyl, L. A. C. (2010). Adoptiekinderen. In A. Autrique, J. E. Baggerman, & F. Boer (Reds.), *Gezin* (p. 134). Geraadpleegd op 28 maart 2019, van <https://www.boompsychologie.nl/media/3/9789031382880.pdf>
- Lotgenotencontact (2017). In *Algemeen Nederlands Woordenboek*. Geraadpleegd op 28 maart 2019, van <https://www.ensie.nl/anw/lotgenotencontact>

- Movisie & TrimbosInstituut (2015). *Naar het hart van empowerment deel 2*. Geraadpleegd op 9 april 2019, van <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Naar-het-hart-van-empowerment-deel-2%20%5BMOV-8063581-1.0%5D.pdf>
- Oudenampsen, D., Nederland, T., Kromontono E., Pepels, R., Sonneveld, R., Stukstette, M. (2007). *Patiënten –en consumentenbeweging in Beeld. Brancherapport 2006*. Geraadpleegd op 7 mei 2019 van <https://www.verwey-jonker.nl/doc/participatie/brancherapport2006.pdf>
- Priodia. (2015, 22 januari). *Sociaal-emotionele ontwikkelingstaken per leeftijdsfase*. Geraadpleegd op 10 april 2019, van http://www.prodiagnostiek.be/materiaal/ADP_Bijlage5_De%20sociaal-emotionele%20ontwikkelingstaken%20per%20leeftijdsfase.pdf
- ProAction Development CIC. (2017, 31 mei). *Stakeholder Analysis* [Video]. Geraadpleegd op 30 mei 2019, van <https://www.youtube.com/watch?v=LFHla9fwkU>
- Randvoorwaarden (z.d.). In *Van Dale*. Geraadpleegd op 11 mei 2019, van <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/randvoorwaarden#.XPKVrYgzblU>
- Repper, J. (2013). *Peer support workers: theory and practice*. Geraadpleegd op 9 april 2019, van <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.688.7633&rep=rep1&type=pdf>
- Spanjaard, H., & Slot, W. (2015, juli). *Ontwikkelingstaken*. Geraadpleegd op 9 april 2019, van <http://www.hanspanjaard.nl/wp-content/uploads/2015/12/ontwikkelingstaken-Spanjaard-Slot-2015.pdf>
- Spanjaard, H., & Slot, W. (2015, 1 september). *Tijden veranderen, ontwikkelingstaken ook*. Geraadpleegd op 9 februari 2019, van <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs12454-015-0029-0>
- Stichting Adoptievoorzieningen. (z.d.-a). *Missie en visie*. Geraadpleegd op 11 maart 2019, van <https://adoptie.nl/wie-wij-zijn/missie-en-visie/>
- Stichting Adoptievoorzieningen. (z.d.-b). *Nederlandse wetgeving*. Geraadpleegd op 13 mei 2019, van <https://adoptie.nl/adoptie/wetgeving/nederlandse-wetgeving/>
- Stichting Adoptievoorzieningen. (z.d.-c). *Vergunninghouders*. Geraadpleegd op 12 mei 2019, van <https://adoptie.nl/adoptie/organisaties-en-links/vergunninghouders/>
- Stichting Adoptievoorzieningen. (z.d.-d). *Cijfers*. Geraadpleegd op 11 maart 2019, van <https://adoptie.nl/adoptie/cijfers/>
- Stichting Adoptievoorzieningen. (z.d.-e). *Verenigingen voor geadopteerden*. Geraadpleegd op 12 mei 2019, van <https://adoptie.nl/adoptie/organisaties-en-links/verenigingen-voor-geadopteerden/>
- Stichting Adoptievoorzieningen. (z.d.-f). *Adoptieouderverenigingen*. Geraadpleegd op 12 mei 2019, van <https://adoptie.nl/adoptie/organisaties-en-links/adoptieouderverenigingen/>
- Stichting Adoptievoorzieningen. (z.d.-g). *Adoptie*. Geraadpleegd op 15 mei 2019, van <https://adoptie.nl/adoptie/>
- Steunpunt Adoptie. (z.d.). *Home*. Geraadpleegd op 29 mei 2019, van <https://www.steunpuntadoptie.be/nl>

- Van der Donk, C. & Van Lanen, B. (2015). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Bussum: Coutinho
- Van der Poel, A., Kramer, J., Schotanus-dijkstra, M. et al. (2015). Online fora voor nabestaanden van suicide. *Maatwerk* 16 (27). <https://doi.org/10.1007/s12459-015-0067-6>
- Van Well (2012). *Geadopteerd, en dan? Persoonlijke verhalen van geadopteerden, afstandsmoeders en adoptieouders*. Utrecht: De Graaff
- Walenkamp, H. (2010). *Wat heet geslaagd? Adopties zoals ze bedoeld zijn*. Aspekt: Soesterberg
- Wolfs, R. (2004). *Wereldkind. Praten met je adoptiekind*. Amsterdam, Nederland: De Prom.
- Wolfs, R. (2008). *De adoptiedialoog*. Amsterdam, Nederland: SWP.

Bijlage 1 Uitvoering beroepsproduct Advies aan SAV

Huidige situatie

Op dit moment is er op de website van Stichting Adoptievoorzieningen een tabblad aanwezig voor geadopteerden, die naar een pagina verwijst. Hieronder kan de geadopteerde op zoek gaan naar 'informatie, advies en verwijzing' en 'inzage dossier en zoeken'. Deze tabbladen zijn niet specifiek gericht op jongeren. Onder het tabblad 'informatie, advies en verwijzing', staat aangegeven dat de medewerkers van SAV een luisterend oor kunnen bieden en door kunnen verwijzen (Stichting Adoptievoorzieningen, z.d. –a). Onder het tabblad 'inzage dossier en zoeken' staan verschillende organisaties die hulp bieden bij deze onderwerpen. Ons voorstel is dat er op het onderdeel van de site dat bestemd is voor geadopteerden, een nieuw tabblad komt. Eentje voor geadopteerde jongeren. Op de pagina van dit tabblad staat dan een link naar een deelwebsite die gericht is op geadopteerde jongeren en hun wensen wat betreft lotgenotencontact. Deze deelwebsite is gemaakt onder leiding van SAV en gericht op jongeren van 12 tot 25 jaar. Dit zijn de pubers en adolescenten die uit de enquête naar voren kwamen als groepen die belangstelling hebben in online contact. De pubers met 41,7% belangstelling binnen de leeftijdsgroep en de adolescenten met 54,1% belangstelling in de leeftijdsgroep. Zoals in de aanbevelingen genoemd is, ligt de motivatie van het maken van een online contact in het ondersteunen (van real-life contact) en organiseren. Er zijn verschillende vormen waarin het real-life contact aangeboden wordt. SAV kan bijdragen aan het bevorderen van real life lotgenotencontact door op een online platform (een centraal punt) een overzicht te bieden van de mogelijkheden in real-life contact. Daarnaast is er dus ook wens naar een online platform (organiseren).

Vormgeving en inhoud tabblad op de pagina van Stichting Adoptievoorzieningen

De naam van het tabblad is 'voor geadopteerde jongeren'. Als daar op geklikt wordt, komt er een pagina met wat informatie over de deelwebsite voor jongeren en de link naar de deelwebsite. De naam van de deelwebsite kan 'So Adopted, een plek voor geadopteerden jongeren', zijn. Mogelijk kunnen er ook wat opmerkingen van geadopteerden onder staan over de deelwebsite. Dit om het aantrekkelijk te maken voor geadopteerde jongeren om een kijkje te nemen op de deelwebsite.

Motivatie om een deelwebsite te maken, die verbonden is met, en te bereiken is door de website van SAV, is de naamsbekendheid. Wanneer er in Google 'adoptie' wordt ingevoerd, is de eerste pagina die aangeboden wordt, de pagina van Stichting Adoptievoorzieningen. SAV heeft naamsbekendheid en op hun pagina hebben ze een tabblad voor geadopteerden. Eén van de randvoorwaarden die uit het vooronderzoek, de literatuur en de interviews naar voren is gekomen voor lotgenotencontact, is de steun van een centrale organisatie. SAV heeft aangegeven in een kleine mate hierin te willen bijdragen. Reden om een aparte pagina voor jongeren te maken, in plaats van hen op de pagina van SAV iets te bieden, is de aansluiting. Steunpunt Adoptie (België) heeft aangegeven een aparte site gemaakt te hebben voor A-Buddy omdat de directe verbinding met een hulporganisatie zoals Steunpunt Adoptie niet laagdrempelig genoeg was (persoonlijke communicatie, 28 februari 2019). In het ontwerp van de A-Buddy website heeft Steunpunt Adoptie rekening gehouden met de doelgroep die zij aanspraken door hier rekening mee te houden in de huisstijl en de schrijfstijl. Daarnaast is het vanuit overzichtelijk oogpunt ook beter om een deelwebsite te maken, in plaats van direct een pagina te maken op de website van SAV. Dit om congruentie te behouden in de huisstijl en schrijfstijl van de informatie bedoeld voor de jongeren en informatie bedoeld voor anderen die de website van Stichting Adoptievoorzieningen bezoeken. Denk hierbij aan (aspirant-)adoptieouders, professionals en anderen.

Vormgeving en inhoud deelwebsite

In de vormgeving van de deelwebsite (hierna: de website (So Adopted)) is het belangrijk dat de kleuren, de taal en het gebruik van de website aansluiten bij de doelgroep van de website. De doelgroep van de website zijn: jongeren van twaalf tot vijftientig jaar. In deze leeftijdsgroep zit een flink verschil in emotionele leeftijd. Dit biedt echter kansen. Op de website kunnen er verschillende locaties zijn waar de verschillende leeftijden naar toe kunnen gaan. Dit kan net zo ingericht worden als nu op de website van Stichting Adoptievoorzieningen, waar er verschillende pagina's zijn voor adoptieouders, voor professionals en voor geadopteerden. De indeling op de website So Adopted kunnen zijn: voor 12-15 jaar, voor 16-18 jaar en 18 en ouder. Op de verschillende pagina's kunnen de jongeren op hun eigen niveau aangesproken worden. En is een jongere emotioneel al wat verder, dan kan hij naar de pagina voor de hogere leeftijd.

Hieronder de elementen die als randvoorwaarden uit de enquête kwamen. Hierbij wordt ook een mogelijke invulling van deze elementen op de pagina voorgesteld:

- Chatten met geadopteerden.
Dit is toegankelijk voor alle leeftijdscategorieën van de website op één dag in de twee weken. De ene week is het voor de jongeren tot en met achttien, anderhalf uur lang.
De week erna is het voor de jongeren boven de achttien, ook anderhalf uur lang.
Elke week gaat het over een ander onderwerp: op wie lijkt ik (van binnen en van buiten), wie is eigenlijk mijn familie, vertrouwen in anderen en mezelf.
Er staan één of twee mensen uit het So Adopted team op deze dagdelen op de chat om de veiligheid van de chat te bewaren. Jongeren kunnen de chat binnenkomen door hun echte naam of een anonieme naam op te geven. Er is aan de leden van het team de mogelijkheid om jongeren te verwijderen die zich niet aan de voorwaarden houden die deze jongeren vooraf moeten accepteren. In deze voorwaarden worden de regels van de chat genoemd.
- Het is mogelijk zelf iets te posten en te kunnen reageren.
Dit is een mogelijkheid die elke leeftijdsgroep bij zijn eigen pagina heeft.
Elke post die een jongere plaatst wordt eerst goedgekeurd door een moderator van het team So Adopted. Zodra een post is goedgekeurd, komt hij online te staan en mogen andere geadopteerden op een post reageren als de schrijver van de post daarmee instemt.
Bij de mogelijkheid van het schrijven van een post moet de schrijver aangeven de voorwaarden te hebben gelezen en moet hij aangeven of hij wil dat lezers kunnen reageren op zijn post. In de voorwaarden staan de regels betreffende de inhoud van de post. De voorwaarden zijn gericht op de veiligheid van de schrijver en de lezer.
- Er is een tabblad waarin tips gegeven worden over hoe om te gaan met lastige vragen. Dit in een forum-format waarin de volgende drie onderwerpen steeds behandeld worden: op wie lijkt ik, wie is eigenlijk mijn familie en vertrouwen in anderen en mezelf. In een topic stelt iemand van het So Adopted team een vraag en geeft er ook antwoord op zodat de jongeren dit passief tot zich kunnen nemen. Omdat het in een forum-format staat, kunnen geadopteerde jongeren ook zelf reageren: hoe gaan zij om met die problemen. Zo kunnen jongeren actief deelnemen. In een apart topic kunnen zij topics (onderwerpen) aandragen. Het lastige vragen-tabblad is verdeeld over de drie eerder genoemde leeftijdscategorieën. Hierdoor kan er antwoord gegeven worden op vragen die bij de leeftijd passen. Zo kwamen er uit de enquête ook verschillende vragen bij verschillende leeftijdscategorieën naar voren. Bij de vraag over de onderwerpen op het platform gaven pubers aan *adoptieouders met dezelfde huidskleur; heb ik broertjes of zusjes; de juiste hulpverlening; met welke groep identificeer ik me*. Adolescenten gaven de volgende onderwerpen aan: *hoe kinderen op te voeden zonder je eigen culturele/biologische achtergrond te kennen, waar je je mee identificeert; eigen achtergrond/cultuur; reden van adoptie*.
- Er is bij de verschillende leeftijdscategorieën een deelpagina die verwijst naar filmpjes van andere geadopteerden over hun ervaringen. Bij de jongste leeftijdsgroep zijn dit enkel filmpjes van oudere geadopteerden die vertellen over hun ervaringen, bij de middelste leeftijdsgroep kunnen dit ook leeftijdsgenoten zijn die vertellen over hun ervaringen. Bij de oudste leeftijdsgroepen is er ook een lijst van films

en documentaires die ingaat op ervaringen en belevingen. Onder deze filmpjes kunnen de geadopteerde jongeren op de pagina reageren.

- Hulp en real life contact

Is een tabblad gewijd aan hulp en real life contact voor geadopteerden. Hier zal het evenement WK Adoptiekids ook genoemd en gepromoot worden. Ook is er een sociale kaart te vinden met de hulpplekken die er zijn voor geadopteerde jongeren.

De opzet en het beheer van de website So Adopted

Beheer

De pagina voor jongeren zal onderhouden worden door vrijwilligers, ondersteund door SAV en subsidie van het ministerie van JenV. SAV heeft aangegeven zelf geen tijd en geld te hebben om een website langdurig te onderhouden. Het tekort aan tijd zou door inzet van vrijwilligers opgevangen kunnen worden. SAV heeft bijvoorbeeld zelf aangegeven dat er geadopteerden zijn die contact met hen opnemen met de vraag of zij iets kunnen doen voor andere geadopteerden. Deze geadopteerden zouden als vrijwilligers ingezet kunnen worden. Echter kan niet iedereen vrijwilliger worden, dat heeft Steunpunt Adoptie ook aangegeven. Hun vrijwilligers zijn gescand en passen in het profiel dat Steunpunt Adoptie heeft opgesteld. Een aanbeveling voor SAV is het opstellen van een screeningsprofiel voor de vrijwilligers.

Financieel

Het financieel aspect van het vrijwilligers werven en trainen, een website ontwerpen en deze in de lucht houden, kan ondersteund worden door subsidie van JenV, via een fonds of via particulieren die bij willen dragen. Voorkeur ligt bij een subsidie van JenV om in elk geval vrijwilligers te kunnen werven en trainen én een ontwerp voor de website te kunnen maken. Als er een vaste subsidie mogelijk is, brengt dit meer financiële stabiliteit met zich mee. Daarnaast kunnen de vrijwilligers, als zij eenmaal voor en met SAV werken, zelf fondsen en particulieren benaderen.

Tijdsindeling

Een vraag die samenhangt met de vraag hoe groot de subsidie/financiële ondersteuning moet zijn is: hoeveel tijd kan SAV investeren in de werving & training van vrijwilligers en het ontwerp van de website So Adopted? Dit is een vraag die SAV moet beantwoorden.

Op het moment dat er subsidie is voor vrijwilligers, kunnen deze vrijwilligers ook ingezet worden om de tijd die SAV moet investeren kleiner te maken. Dit in overleg tussen de vrijwilligers en SAV.

Vrijwilligers kunnen bijvoorbeeld meedenken in het ontwerp van de website en uitvoerders zijn in het daadwerkelijk realiseren en vormgeven van een website.

Bekend maken van de website So Adopted

Voor het bereiken van respondenten voor het praktijkonderzoek is de Instagrampagina 'So adopted', aangemaakt. Deze pagina kan bijdragen in de promotie van de website So Adopted. De Instagrampagina heeft op het moment van schrijven (21-5-2019) 63 volgers. Met hen kan via een of meerdere posts gedeeld worden dat er een pagina gemaakt wordt voor hen. Via een link in de biografie kunnen deze jongeren ook gelijk op de website komen als deze online staat. Verder kan SAV via hun nieuwsbrief, hun oudersforum en via hun magazine aankondigen dat er een website aankomt of is. Tot slot kan SAV contact opnemen met vergunningshouders en adoptie(ouder)verenigingen en zowel online als op bijeenkomsten promoten.

Mogelijke prioriteitenlijst voor de ontwikkeling van een online platform

- Praten met Steunpunt Adoptie

SAV kan in gesprek gaan met Steunpunt Adoptie over een deelwebsite en vrijwilligers.

Steunpunt heeft al een deelwebsite en werkt met vrijwilligers, hun aanpak is succesvol.

SAV en SA kunnen praten over o.a een screeningsprofiel voor de vrijwilligers, het takenpakket voor de vrijwilligers en SAV zelf, de werkbelasting en mogelijkheden in training van de vrijwilligers. Daarnaast kan er gesproken worden over kleuren, taalgebruik en vormgeving van de website. De onderdelen die op de website komen zijn bekend, de vormgeving van deze onderdelen op de site echter nog niet. Daar kunnen SAV en SA over in gesprek gaan.

- In gesprek met JenV gaan

Met een basisplan voor een online contact voor geadopteerde jongeren kan SAV met JenV praten over subsidiemogelijkheden om dit online platform op te zetten en vrijwilligers te werven en te trainen voor het onderhoud van het platform. In dit gesprek kan SAV door middel van ons onderzoek aantonen dat er onder de jongeren belangstelling is voor real life en online lotgenotencontact voor geadopteerde jongeren.

- Vrijwilligers verzamelen

Via hun netwerkkanalen kan SAV vacatures online zetten voor de vrijwilligers van de deelwebsite. Deze vrijwilligers worden vervolgens gescreend.

- Vrijwilligers inwerken en inzetten voor bouw van de deelwebsite

Deze vrijwilligers die gekozen zijn, kunnen samen met SAV (en SA) de deelwebsite vormgeven. Op de deelwebsite zal ook ruimte ingebouwd worden voor promotie van real-life contact.

- Op het moment dat de deelwebsite af is kan deze bij verschillende netwerken gepromoot worden. Dit kan zowel online als op evenementen.

- Mocht SAV nog real-life contact willen opzetten voor adolescenten, dan is daar nu ruimte voor.

Bronnen

Stichting Adoptievoorzieningen (z.d.-a) Informatie, advies en verwijzing. Geraadpleegd op 21 mei 2019, van <https://adoptie.nl/geadopteerden/informatie-advies-en-verwijzing/>

Link naar het voorbeeld voor beeldvorming voor de website:

<https://97dream-on.wixsite.com/soadopteddutch>

Bijlage 2 Stakeholdersanalyse

In deze bijlage wordt een uitgebreide stakeholdersanalyse gedaan. Er zijn verschillende partijen (stakeholders) direct bij ons onderzoek betrokken. De grootst direct betrokken partijen zijn: jongeren, Stichting Adoptievoorzieningen, deskundigen (experts uit onze expertinterviews) Ministerie van Jeugd & Veiligheid, overig opgedaan netwerk. In deze stakeholderanalyse worden deze stakeholders uitgewerkt op hun belang, invloed en relatie met ons: hoe verloopt het contact tussen hen en ons. De stakeholders kunnen op vier manieren betrokken gehouden worden: 1. sterk betrekken; 2. minimale inspanning; 3. tevreden houden; 4. geïnformeerd houden (ProAction Development CIC, 2017).

Geadopteerde jongeren

Met de uitkomst van het onderzoek wil SAV iets voor de geadopteerde jongeren betekenen. De onderzoeksgroep van het praktijkonderzoek bestaat uit de geadopteerde jongeren. Dit maakt hen tot een grote invloed. De randvoorwaarden voor het lotgenotencontact, wordt medebepaald door hen. Zij hebben uiteindelijk een grote invloed op wat het advies wordt. Hun belang is zo groot, als dat het onderzoek dat naar voren brengt. Vanuit deze relatie betrekken wij hen ook bij wat wij doen in het praktijkonderzoek. Zo wordt de Instagram-pagina @so_adopteddutch bijgehouden om af en toe iets te posten over de voortgang van het onderzoek.

Stichting Adoptievoorzieningen

Zoals eerder beschreven is Stichting Adoptievoorzieningen aangesteld door het ministerie van Jeugd & Veiligheid om voorlichting, voorbereiding en nazorg te geven. In ons praktijkonderzoek is de relatie tussen SAV en ons die van opdrachtgever en afstudeerder. De invloed van SAV op ons praktijkonderzoek is groot: zij zijn onze opdrachtgever. Het belang van SAV bij het praktijkonderzoek is ook groot: de resultaten van het onderzoek zijn gericht op hun wens tot informatie. Vanuit deze relatie betrekken wij hen sterk in onze voortgang. Zo houden we wekelijks contact met de Stichting om hen op de hoogte het houden van de voortgang van het onderzoek en om goedkeuring te krijgen over de voortgang.

Deskundigen

Onder deskundigen worden de experts gerekend die geïnterviewd zijn, voor hun visie op de randvoorwaarden voor lotgenotencontact voor geadopteerden. Hieronder vallen C. Thie, R. Hoksbergen en M. Oldewarris. Hun invloed op het onderzoek is ook groot. Zij geven de randvoorwaarden aan die, geselecteerd op vaker genoemd, in de enquête voor de geadopteerde jongeren opgenomen zijn. Het belang van deze deskundigen verschilt. Het belang van de deskundigen is verdeeld: R. Hoksbergen is geïnteresseerd in de uitslag van het onderzoek voor zichzelf, wij houden hem tevreden door aan het eind van het onderzoek hem de uitslag te sturen.

M. Oldewarris heeft een organisatie die gericht is op het samenbinden van geadopteerde jongeren, haar belang hangt samen met deze organisatie: we houden haar ook tevreden door de uitslag te sturen. C. Thie is naast geïnterviewd deskundige, ook de opdrachtgever, in dit geval heeft zij een dubbele rol. Als deskundige willen we haar tevreden houden. Als opdrachtgever betrekken wij haar sterk bij het onderzoek. (zoals hierboven onder Stichting Adoptievoorzieningen geformuleerd).

Ministerie van Justitie & Veiligheid (JenV)

Dit ministerie heette tot 2010 het ministerie van Justitie. Tot 2017 heette zij ministerie van Veiligheid en Justitie (Hendrickx & Stoker, 2019). Sinds 26 oktober 2017 is dit het ministerie van Justitie en Veiligheid (Overheid.nl, 2018). Dit ministerie van JenV is verantwoordelijk voor de subsidie die SAV, volgens de definitie van de Algemene wet bestuursrecht, Artikel 4.21 krijgt (Rijksoverheid, z.d)

Dit ministerie van JenV heeft indirect invloed. Wij willen met ons onderzoek hen ook bereiken.

Het belang van het ministerie bij ons onderzoek is niet direct groot: zij hebben zelf geen actief contact met de groep geadopteerden en organiseren niet zelf iets voor hen.

Vanuit deze relatie geven wij hen minimale inspanning.

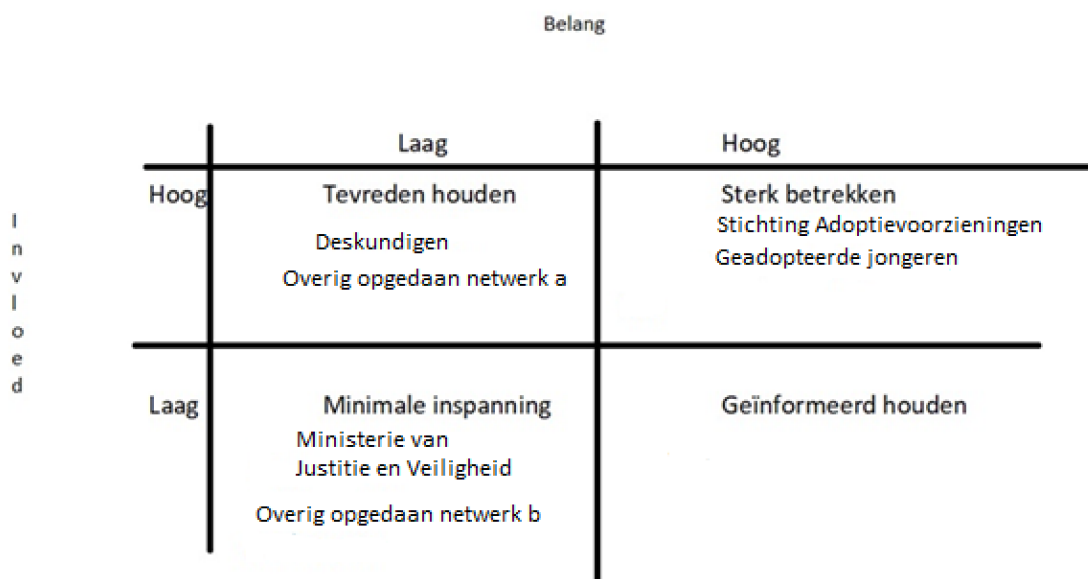
Overig opgedaan netwerk

Onder deze stakeholder valt elke partij waar we contact mee hebben gehad gedurende ons onderzoek, die interesse heeft in de eindresultaten. Hierbij kan gedacht worden aan Steunpunt Adoptie en adoptiecoach S. Zeldenrust uit het vooronderzoek. Ook kan gedacht worden aan experts die wij benaderd hebben die niet met ons in gesprek konden gaan, maar wel geïnteresseerd zijn in de resultaten. En ten slotte de mensen die op de platformen van verspreiding van onze enquête hebben aangegeven geïnteresseerd te zijn in de resultaten. Hieronder vallen ook ex-oprichters van initiatieven en initiatiefnemers van adoptieouderverenigingen of adoptieverenigingen.

Al deze mensen hebben aangegeven geïnteresseerd te zijn in de uitslag van het onderzoek. Hun invloed is verschillend op ons praktijkonderzoek heeft op verschillende facetten plaatsgevonden.

Steunpunt adoptie, de adoptiecoach S. Zeldenrust, (ex-)oprichter D. ter Avest, prof. dr F. Juffer en oprichters van verschillende adoptie(ouder)verenigingen hebben aangegeven geïnteresseerd te zijn in de uitslag van het onderzoek. Hun belang en invloed zijn aanwezig. Vanuit die relatie houden wij hen tevreden door achteraf de uitslag van het onderzoek te sturen. In de figuur 1 opgenomen als overig opgedaan netwerk a.

Adoptiecoach H. Westra en de adoptie(ouder)verenigingen die niet gereageerd hebben of niet geïnteresseerd waren in het ondersteunen van ons onderzoek, hebben een lage invloed en een laag belang. Vanuit deze relatie geven wij hen een minimale inspanning. Dit door te bedanken voor hun antwoord (als er antwoord gegeven is) en daarna er geen tijd meer aan te besteden. In de figuur 1 opgenomen als overig netwerk b.

Figuur 2

Bijlage 3 Onderzoeksinstrumenten literatuurstudie

In deze bijlage zijn de schema's opgenomen van de stappen die gezet zijn om deelvraag 1 en 2 te kunnen beantwoorden. Omdat dit allebei literatuurdeelvragen zijn, is besloten om dit in één bijlage te verwerken.

Deelvraag 1 schema's zoektermen, onderzoeksinstrumenten en inclusie/exclusie

In onderstaande overzichten staan de stappen van onze data-analyse voor deelvraag 1 in schema's weergegeven.

Databank Easy via de Christelijke Hogeschool Ede

Zoektermen	Aantal resultaten
Laagdrempelig	3099
Laagdrempelig lotgenotencontact	169
Vormen van laagdrempelig lotgenotencontact	21627
Laagdrempelig + lotgenotencontact	110
Laagdrempelig + lotgenotencontact + adoptie	51

Lotgenotencontact + geadopteerden	5
Lotgenotencontact geadopteerden	13
Lotgenotencontact	1846
Lotgenotencontact + adoptie	17
Vormen van lotgenotencontact	22069
Vormen van lotgenotencontact geadopteerden	21627
Vormen + lotgenotencontact + geadopteerden	574

Zoektermen	Aantal resultaten
Laagdrempelig	6800
Laagdrempelig lotgenotencontact	861
Vormen van laagdrempelig lotgenotencontact	784
Laagdrempelig + lotgenotencontact	861
Laagdrempelig + lotgenotencontact + adoptie	63
Laagdrempelig + lotgenotencontact + geadopteerden	14

Lotgenotencontact + geadopteerden	53
Lotgenotencontact geadopteerden	53
Lotgenotencontact	1680
Lotgenotencontact + adoptie	295
Vormen van lotgenotencontact	1260
Vormen van lotgenotencontact geadopteerden	49
Vormen + lotgenotencontact + geadopteerden	49

Toelichting:

Beide schema's zijn samengesteld op 9 april 2019. In onderstaand onderzoeksinstrument staan de zoektermen per bron. De bijbehorende resultaten zijn in bovenstaande schema's te vinden.

Onder Easy vallen de volgende bronnen: Academic Search Premier, Catalogus Studiecentrum CHE, Cochrane Library, ERIC Educational Resources Information Center, Galaxie Theological Journals, HBO Kennisbank, Invert, Journal of Christian Nursing, Krantenbank, M&O Tijdschrift voor management en organisatie, Mijn dossiers, Narcis, NTZ Nederlands Tijdschriften voor de zorg aan mensen met verstandelijke beperkingen, Onderwijs en Gezondheidszorg, Onderwijsdatabank, Pedagogische Studiën, PubMed, Sage Journals Online, Science direct, SpringerLink, SpringerLink (BSL- Package), SpringerLink E-books, Tijdschrift de psycholoog, Tijdschrift voor communicatiewetenschap, Volgens Bartjens, Wiley Interscience Portal

Kernbegrip	Deelaspect	Bronnen	Toelichting
(Laagdrempelig) lotgenotencontact	Vormen van (laagdrempelig) lotgenotencontact	Movisie & Trimbos Instituut (2015). <i>Naar het hart van empowerment deel</i> 2. Geraadpleegd op 9 april 2019, van https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Naar-het-hart-van-empowerment-deel-2015BMOV-8063581-1.05D.pdf	Zoekterm: Laagdrempelig lotgenotencontact in Google Scholar Info: In deze bron worden een aantal voorbeelden van vormen van lotgenotencontact genoemd.
		Van der Poel, A., Kramer, J., Schotanus-dijkstra, M. et al. (2015). Online fora voor nabestaanden van suïcide. <i>Maatwerk</i> 16 (27). https://doi.org/10.1007/s12459-015-0067-6. Geraadpleegd op 9 april van, https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s12459-015-0067-6.pdf	Zoekterm: Laagdrempelig lotgenotencontact in Google Scholar Info: Voorbeeld van lotgenotencontact, namelijk een online forum voor nabestaanden van suïcide.
		Berkvens, J. (2018, 1 juni). Van samen hulp naar zelfhulp. <i>Vakblad Sociaal werk</i> 19(3), 30-32, https://doi.org/10.1007/s12459-018-	Zoekterm: Laagdrempelig lotgenotencontact in Google Scholar Info: Voorbeeld van lotgenotencontact, namelijk de methode Samensterk begeleiding in de psychiatrie.

		0044-y. Geraadpleegd op 9 april 2019 van, https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12459-018-0044-y.pdf	
		Oudenampsen, D., Nederland, T., Kromontono E., Pepels, R., Sonneveld, R., Stukstette, M. (2007). Patiënten – en consumentenbeweging in Beeld. Brancherapport 2006. Geraadpleegd op 7 mei 2019 van https://www.verwey-jonker.nl/doc/participatie/brancherapport2006.pdf	Zoekterm: Lotgenotencontact in Easy. In een scriptie van S. Daane is dit onderzoek gevonden. Op basis van de informatie uit het scriptie van S. Daane is er gezocht naar de originele bron. Bronvermelding scriptie: Daane, S. (2010). Jongeren en diabetes, een wereld van verschil. Geraadpleegd op 9 april 2019 van, http://easy.squareis.com/https/hbo-kennisbank.nl/details/sharekit_hz:oai:surfsharekit.nl:e43d1e9f-e685-46bb-9756-6ee7c95db1b9?x=1353&has-link=&q=lotgenotencontact&p=1&date-from=&date-until=&sort-order=relevance Info: In dit onderzoek worden de verschillende vormen van lotgenotencontact uitgelegd.
	Betekenis van (laagdrempelig) lotgenotencontact	Movisie & Trimbos Instituut (2015). <i>Naar het hart van empowerment deel 2</i>. Geraadpleegd op 9 april 2019, van https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Naar-het-hart-van-empowerment-	Zoekterm: Laagdrempelig lotgenotencontact in Google Scholar (<i>Zelfde bron als eerste bron</i>) Info: Lotgenotencontact als co-learning. De betekenis van lotgenotencontact (ook de Engelse term van lotgenotencontact), kenmerkende elementen van lotgenotencontact, effect en waarde van lotgenotencontact wordt hierbij uitgelegd

		<u>deel-2%20%5BMOV-8063581-1.0%5D.pdf</u>	
	Effecten van lotgenotencontact	Movisie & TrimbosInstituut (2015). <i>Naar het hart van empowerment deel</i> 2. Geraadpleegd op 9 april 2019, van https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Naar-het-hart-van-empowerment-deel-2%20%5BMOV-8063581-1.0%5D.pdf	Zoekterm: Laagdrempelig lotgenotencontact (<i>Zelfde bron als eerste bron</i>) Info: In deze bron wordt het begrip 'Fellowship narrative' genoemd, als waarde van lotgenotencontact. Dit wordt onderbouwd door verschillende onderzoekers.
		Repper, J. (2013). Peer support workers: theory and practice. Geraadpleegd op 9 april 2019, van http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.688.7633&rep=rep1&type=pdf	Zoekterm: Peer support in Google Scholar (Resultaten: 3490000) Hierbij is verder doorgebladerd naar andere pagina's. Info: Internationale bron over de betekenis en de effecten van lotgenotencontact. Opgezocht aan de hand van Movisie die de Engelse term 'peer support' aanhaalde.
		Ali, K., Farrer L., Gulliver, A., Griffiths, K. M. (2015). Online Peer-to-Peer Support for Young People With Mental Health	Zoekterm: Opgezocht aan de hand van de vorige de Engelse term die Movisie gebruikt in haar artikel in Google Scholar.

	Problems: A Systematic Review. <i>JMIR Mental Health</i> 2 (2), https://doi.org/10.2196/mental.4418. Geraadpleegd op 9 april 2019 van, https://mental.jmir.org/2015/2/e19/pdf	Info: Peer support. Deze bron legt uit wat de effecten van lotgenotencontact kan zijn voor jonge mensen (16-25). Een deel uit deze doelgroep valt ook onder onze doelgroep.
	Van der Poel, A., Kramer, J., Schotanus-dijkstra, M. et al. (2015). Online fora voor nabestaanden van suïcide. <i>Maatwerk</i> 16 (27). https://doi.org/10.1007/s12459-015-0067-6. Geraadpleegd op 9 april van, https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12459-015-0067-6.pdf	Zoekterm: Laagdrempelig lotgenotencontact in Google Scholar (<i>Zelfde bron als de tweede bron</i>) Info: Redenen dat mensen zoeken naar lotgenotencontact en de meerwaarde van lotgenotencontact.
	Berkvens, J. (2018, 1 juni). Van samenhulp naar zelfhulp. <i>Vakblad Sociaal werk</i> 19(3), 30-32, https://doi.org/10.1007/s12459-018-0044-y. Geraadpleegd op 9 april 2019 van, https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12459-018-0044-y.pdf	Zoekterm: Laagdrempelig lotgenotencontact in Google Scholar (<i>Zelfde bron als de derde bron</i>) Info: In deze bron worden de factoren van lotgenotencontact genoemd, die zorgen voor het slagen en/of belemmeren van lotgenotencontact.

		Castelein, S., Bruggeman, R., Van Busschback J.T., Van der Gaag, M., Stant, D., Knegtering H., Wiersma, D. (2010). Lotgenotengroepen voor mensen met een psychose verbeteren kwaliteit van leven*. Geraadpleegd op 9 april 2019 van, https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/45560358/Lotgenotengroepen_voor_mensen_met_een_ps20160511-10338-18tjyoe.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1557517945&Signature=%2FSDXUDoqt3%2F%2BReo2Se4BIYQwnLU%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DLotgenotengroepen_voor_mensen_met_een_ps.pdf	Zoekterm: Effecten van lotgenotencontact, zonder filter in Google Scholar Info: Effecten van lotgenotencontact bij mensen met een psychose. Dit onderzoek heeft ervoor gezorgd dat lotgenotengroepen opgenomen worden in de zorgprogrammering van mensen met een psychose opgenomen.
Lotgenotencontact voor geadopteerden	Vormen van lotgenotencontact voor geadopteerden	-	-
	Overig	Walenkamp, H. (2010). Wat heet geslaagd? Adopties zoals ze bedoeld zijn. Aspekt: Soesterberg	<i>Ontvangen van SAV</i> Zoektermen: Lotgenoten, praatgroepen Info: Er wordt gesproken over hoe geadopteerde jongeren omgegaan zijn met hun adoptie en in hoeverre

			zij op zoek waren naar lotgenotencontact
		Van Well (2012). Geadopteerd, en dan? Persoonlijke verhalen van geadopteerden, afstandsmoeders en adoptieouders. De Graaff: Utrecht	<i>Ontvangen van SAV</i> Zoektermen: Lotgenoten, praatgroepen Info: Er wordt gesproken over lotgenotengroepen voor geadopteerden en hoe deze zijn ontstaan (vanuit behoefte aan erkenning en herkenning) pagina 20
		Van Dongen, M. (2013). Adoptiemonologen. Schiedam, Nederland: Scriptum.	Zoektermen: Lotgenoten, praatgroepen Info: Er wordt gesproken over de positieve beleving van een vorm van lotgenotencontact (praatgroep) van een geadopteerde. Pagina 60. Dit gedeelte is tijdens het schrijven van plan van aanpak al gelezen.

Inclusie & Exclusie

Inclusie literatuuronderzoek	Exclusie literatuuronderzoek
Heeft betrekking op Nederlands lotgenotencontact dat aan geadopteerden wordt geboden	Heeft betrekking op buitenlands lotgenotencontact voor geadopteerden Lotgenotencontact heeft geen betrekking op geadopteerden
Is deels beschikbaar of volledig beschikbaar	
Artikelen vanaf 2010	Artikelen voor 2010
Boeken/artikelen geschreven door professionals of ervaringsdeskundigen	Boeken/artikelen geschreven door leken
Databanken van de CHE, Google Scholar	Boeken/artikelen van niet-erkende (waar een professionele organisatie achter zit) websites
Publieke (en interne bronnen van door de overheid erkende organisaties die zich richten op adoptie)	

Toelichting:

Tijdens het verzamelen van de bronnen, is gekozen om ook in te gaan op lotgenotencontact voor niet-geadopteerden. Op die manier kan er een algemeen beeld geschetst worden van het begrip lotgenotencontact. Aangezien dit tijdens het verzamelproces is besloten, is de exclusie die vooraf bedacht is doorgekrast.

Deelvraag 2 schema's zoektermen, onderzoeksinstrumenten en inclusie/exclusie

In dit overzicht is er onderscheid gemaakt tussen de literatuur opgezocht aan de hand van digitale bronnen en literatuur opgezocht aan de hand van fysieke boeken.

Zoekmachine Google 9 april 2019

Zoektermen	Aantal resultaten
Ontwikkelingstaken + jongeren	8.860

Zoekmachine Google 10 april 2019

Zoektermen	Aantal resultaten
Ontwikkelingstaken + geadopteerde + jongeren	519

Zoekmachine Google Scholar 9 april 2019

Zoektermen	Aantal resultaten
Ontwikkelingstaken + jongeren	516
ontwikkelingsopgaven + jongeren	450
Ontwikkelingstaken + adolescenten	625
Delfos adolescenten	1.470
Standaard ontwikkelingstaken adolescenten	151

Zoekmachine Google Scholar 10 april 2019

Zoektermen	Aantal resultaten
Ontwikkelingstaken + adolescent	9.130
Ontwikkelingstaken + puber	653

Kernbegrip	Deelaspect	Bronnen	Toelichting
Ontwikkelingstaken (geadopteerde) jongeren	Ontwikkelingstaken jongeren	Spanjaard, H., & Slot, W. (2015, juli). Ontwikkelingstaken. Geraadpleegd op 9 april 2019, van http://www.hanspanjaard.nl/wp-content/uploads/2015/12/ontwikkelingstaken-Spanjaard-Slot-2015.pdf	Ontwikkelingstaken per leeftijd uitgewerkt en overzichtelijk
		H. Meij, (2011), <i>De basis van opvoeding en ontwikkeling</i> . Geraadpleegd op 9 april van, https://www.nji.nl/Download-NJi/Normale-ontwikkeling-pdftekst.pdf	Ontwikkelingsopgaven en opvoedopgaven en ontwikkelingsmodel. Maar geen vernieuwende informatie op het vorige artikel. Minder specifiek op ontwikkelingstaken.
		Spanjaard, H., & Slot, W. (2015b). Tijden veranderen, ontwikkelingstaken ook. <i>Kind & Adolescent Praktijk</i> , 14(3), 14–21. https://doi.org/10.1007/s12454-015-0029-0	Volledig artikel waarvan het vorige document, geraadpleegd van hanspanjaard.nl , een onderdeel was. Dit document schept meer context over de ontwikkelingstaken. Dit document is bruikbaar dan het vorige document.

		Priodia. (2015, 22 januari). Sociaal-emotionele ontwikkelingstaken per leeftijdsfase. Geraadpleegd op 9 april 2019, van http://www.prodiagnostiek.be/materiaal/ADP_Bijlage5_De%20sociaal-emotionele%20ontwikkelingstaken%20per%20leeftijdsfase.pdf	Kenmerkende gedragingen gekoppeld aan leeftijdsfasen en Ontwikkelingstaken.
		Wikiwijs (Kennisnet). (z.d.). Ontwikkelingspsychologie. Geraadpleegd op 10 april 2019, van https://maken.wikiwijs.nl/userfiles/+c20e50caadafdd232441ac316d51b4e713d3d98b+.docx	Een document voor primair onderwijs, voortgezet onderwijs en mbo. Voldoet dus niet aan de vooraf opgestelde criteria van inclusie en exclusie.
	Ontwikkelingstaken geadopteerde jongeren	Stichting Adoptievoorzieningen. (z.d.). Zelfbeeld en identiteit. Geraadpleegd op 10 februari 2019, van https://adoptie.nl/professionals/voorhulpverleners/belangrijke-adoptiethemas/zelfbeeld-en-identiteit/	Pijnpunten bij geadopteerde kinderen. Echter komen in het mailtje van C. Thie van Stichting Adoptievoorzieningen deze punten korter en krachtiger verwoord naar voren.

		Juffer, F., & Van Tuyl, L. A. C. (2010). Adoptiekinderen. In A. Autrique, J. E. Baggerman, & F. Boer (Reds.), <i>Gezin</i> (p. 134). Geraadpleegd van https://www.boompsychologie.nl/media/3/9789031382880.pdf	Gaat in op de specifieke ontwikkelingstaken en andere zaken waar geadopteerde pubers tegenaan lopen.
		H. Kalthoff, (2015), <i>Adoptie. Invloed van een kind van opgroeien in een ander gezin</i>. Geraadpleegd van https://www.nji.nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Adoptie-Invloed-op-een-kind-van-opgroeien-in-een-ander-gezin.pdf	In dit document worden een aantal ontwikkelingstaken genoemd op pagina 22, daarna worden ook wat risicofactoren genoemd. Voor de rest gaat het meer over cijfers en de adoptieprocedure.

Kernbegrip	Deelaspect	Zoekwoorden	Bronnen	Toelichting
Ontwikkelingstaken van (geadopteerde) jongeren	Ontwikkelingstaken voor niet-geadopteerde jongeren	(pre)pubertijd puber, pubers, bovenbouw adolescent, adolescenten, adolescentie, tiener, tieners, jongeren, groei ontwikkeling, ontwikkelingstaken, ontwikkelingskenmerken, veranderingen, veranderkenmerken, fysiek fysieke lichamelijk lichamelijke cognitief cognitieve psychologisch, psychologische, sociaal, sociale, psycho-sociaal, psycho-sociale, (peer)group, leeftijdsgenoten, vrienden, identiteit, identiteitsontwikkeling, identiteitsverwarring identiteitscrisis, crisis, vorming, Erikson, Piaget	De adoptiedialoog hoofdstuk 1	Paragraaf 1.2.1 gaat in op fysieke hormonale veranderingen. (9-12 jaar) prepubertijd. i. hersengroei. 1.2.3 psychologische en sociale veranderingen b. pubertijd veranderen (12-18) 1.3.1 fysieke en hormonale veranderingen 1.3.2 hersengroei 1.3.3 psychologische en sociale veranderingen 1.5 factoren die de ontwikkeling van een puber beïnvloeden aanleg-opvoedsituatie-omstandigheden basale aspecten in de ontwikkeling vóór de pubertijd (Erikson achtige zaken)
			Geadopteerd een leven lang op zoek (1997) Hoofdstuk 5 adolescentie	Blz. 112 universele veranderingen in de adolescentie Blz. 120 de identiteitscrisis oplossen
			Ontwikkelingspsychologie Feldman Hoofdstuk 13 – de schooltijd (staat in mijn samenvattingen pedagogiek)	

			Hoofdstuk 5 de adolescentie	
			Spanjaard & Slot (online)	Ontwikkelingstaken
	Ontwikkelingstaken voor geadopteerde jongeren	(pre)pubertijd puber, pubers, bovenbouw adolescent, adolescenten, adolescentie, tiener, tieners, jongeren, groei ontwikkeling, ontwikkelingstaken, ontwikkelingskenmerken, veranderingen, veranderkenmerken, fysiek fysieke lichamelijk lichamelijke cognitief cognitieve psychologisch, psychologische, sociaal, sociale,	De adoptiedialoog (2008) Hoofdstuk 2	2.2 vervroegde pubertijd 2.3 extra onderwerpen tieners 2.3.1 identiteit 2.3.2 reden adoptie 2.3.3 missende informatie 2.3.4 loyaliteit 2.3.5 verschillen 2.3.6 angst voor verlaten 2.3.7 verantwoordelijkheid 2.5 blz. 53 rouwproces, voldoende basisvertrouwen, ontwikkeling doorlopen
			De adoptiedialoog (2008) Hoofdstuk 3 en 4 en 5	3.1 innerlijke conflicten als gevolg van identiteitsontwikkeling. 4.1 boosheid als gevolg van adoptie – rouw 5.1 angst, schuld en schaamte als gevolg van het adoptieverhaal.
		psycho-sociaal, psycho-sociale, (peer)group, leeftijdsgenoten, vrienden,	Geadopteerd een leven lang op zoek naar jezelf (1997) Inleiding blz. 30-33	Prachtig overzicht van leeftijdsperioden, eriksons psycho-sociale taken en taken i.c.m. adoptie.
		identiteit, identiteitsontwikkeling, identiteitsverwarring identiteitscrisis, crisis, vorming,	Geadopteerd een leven lang op zoek naar jezelf (1997) Hoofdstuk 3 schoolleeftijd (6-12 jaar)	Lichamelijke ontwikkeling, hormonale ontwikkeling, cognitieve ontwikkeling. Nog wat andere zaken.
		Erikson, Piaget adoptie geadopteerd	Geadopteerd een leven lang op zoek naar jezelf (1997) Hoofdstuk 5 Adolescentie (13-19 jaar)	Blz. 122 de identiteitscrisis oplossen

		cultuur etniciteit dubbel verlies wortels (roots) rouw	Wereldkind praten met je adoptiekind Hoofdstuk 2	2.4 kinderen in de midden- en bovenbouw 7-12 jaar 2.4.1 begripsniveau 2.4.2 emotionele ontwikkeling
		rouwen verwerken afstaan afgestaan zijn loyaliteit loyaliteitsconflict schaamte schuld schuldgevoel verwarring vertrouwen hechting groei	Maitje C. Thie (nazorgmedewerker SAV) met ontwikkelingstaken en document van Bakker- van Zeist.	1. Lichamelijke veranderingen/ psychoseksuele ontwikkeling 2. Veranderingen in de persoonlijkheidsontwikkeling 3. Ouder - kind - relatie 4. Vriendschappen en verliefdheden
			Walenkamp, H. (2007). Adopteren in Nederland: Ervaringen van twee generaties adoptieouders.	Veel geadopteerde jongeren komen, op emotioneel en lichamelijk vlak, eerder in deze puberteit dan niet- geadopteerde jongeren
			(Hoksbergen, 2011, p. 389). Boek: kinderen die niet konden blijven	Geadopteerde jongeren kunnen naast het denken over hun biologische familie, ook nadenken over de vragen 'Wie ben ik eigenlijk? Wat voor beeld kan en mag ik van mezelf hebben?'

Inclusie & Exclusie

Inclusie literatuuronderzoek algemene ontwikkelingstaken jongeren	Exclusie literatuuronderzoek ontwikkelingstaken jongeren
Heeft betrekking op Nederlandse jongeren van 10-25 jaar	De bron heeft betrekking op buitenlandse jongeren van deze leeftijdsgroep
Is gericht op de ontwikkeling van jongeren	
Is deels beschikbaar of volledig beschikbaar	
Artikelen vanaf 2000	Artikelen voor 2000
Boeken/artikelen zijn minimaal op hbo-niveau geschreven door professionals of ervaringsdeskundigen	Boeken/artikelen geschreven door leken Boeken geschreven op lager niveau dan hbo
Google, Google Scholar	

Inclusie literatuuronderzoek ontwikkelingstaken geadopteerde jongeren	Exclusie ontwikkelingstaken geadopteerde jongeren
Heeft betrekking op geadopteerde jongeren van 10-25	Heeft betrekking op geadopteerde jongeren buiten de leeftijdsgroep van 12-18
Artikelenboeken vanaf 2000	Artikelen/boeken voor 2000
Nederlandse artikelen en buitenlandse artikelen	
Boeken/artikelen zijn minimaal op hbo-niveau geschreven door professionals of ervaringsdeskundigen	Boeken geschreven door leken
	Boeken geschreven op lager niveau dan hbo
Google, Google Scholar	

Bijlage 4 Onderzoeksinstrument Interviews deskundigen

In onderstaand schema wordt weergegeven op welke wijze de interviewvragen in verband staan met de kernbegrippen en deelaspecten uit dit onderzoek.

Doel van het instrument voor dataverzameling	Kernbegrip	Deelaspecten	Bevragen
Na afloop van de interviews hebben we data waaruit blijkt hoe deskundigen denken over (laagdrempelig) lotgenotencontact voor geadopteerden en de randvoorwaarden voor dit lotgenotencontact	Lotgenotencontact (voor geadopteerden)	Betekenis van lotgenotencontact	Wat wordt er volgens u onder lotgenotencontact verstaan?
		Vormen van lotgenotencontact (voor geadopteerden)	Welke vormen van lotgenotencontact komt u tot nu toe tegen in Nederland?
		Effect van lotgenotencontact	- Wat is de meerwaarde van lotgenotencontact - Wat is de meerwaarde van lotgenotencontact voor geadopteerden?
	Randvoorwaarden	Succesfactoren van lotgenotencontact voor geadopteerden	Wat zijn de succesfactoren voor lotgenotencontact voor geadopteerden?
		Belemmerende factoren van lotgenotencontact voor geadopteerden	Welke belemmerende factoren zijn er voor lotgenotencontact voor geadopteerden?
			Welke belemmerende factoren hebben meegespeeld in opheffing van eerdere initiatieven van lotgenotencontact voor geadopteerden?
	Geadopteerde jongeren	Leeftijdscategorie	Welke leeftijdscategorie onder geadopteerde jongeren is het meest op zoek naar lotgenotencontact?

Bijlage 5 Interviewleidraad

Inleiding

- Welkom + voorstellen
- Doel van het interview: We doen onderzoek naar lotgenotencontact voor geadopteerde jongeren. We willen met dit interview ingaan op de visie van de geïnterviewde op de randvoorwaarden voor lotgenotencontact voor geadopteerde jongeren.
- Op welke wijze gaat het interview: Het interview zal gestructureerd verlopen. Dit houdt in dat de vragen vooraf zijn vastgesteld en hier ook niet afgeweken van wordt. Ook zal er niet inhoudelijk gereageerd worden op wat de geïnterviewde zegt.
- Hoe lang gaat het interview duren: 20-30 minuten
- Toestemming vragen aan de geïnterviewde om het interview op te mogen nemen
- Opmerking: Aan het eind van het interview is er ruimte om nog dingen te delen die de geïnterviewde, door de gestructureerde vorm van het interview, niet heeft kunnen vertellen en wel zou willen delen.
- Ruimte voor overige vragen

Kern (vragen):

- Wat wordt er volgens u onder lotgenotencontact verstaan?
- Welke vormen van lotgenotencontact komt u tot nu toe tegen in Nederland?
- Wat is volgens u de meerwaarde van lotgenotencontact?
- Wat is volgens u de meerwaarde van lotgenotencontact voor geadopteerden?
- Welke leeftijdscategorie onder geadopteerde jongeren is volgens u het meest op zoek naar lotgenotencontact?
- Wat zijn volgens u succesfactoren voor lotgenotencontact voor geadopteerden?
- Wat zijn volgens u belemmerende factoren voor lotgenotencontact voor geadopteerden?
- Welke belemmerende factoren hebben volgens u meegespeeld in de opheffing van eerdere initiatieven van lotgenotencontact voor geadopteerden?

Slot:

- Ruimte voor aanvullende opmerkingen van de geïnterviewde
- Verwerking van data: We schrijven dit interview volledig uit. Hiervan maken we een samenvatting die we via de mail op zullen sturen. Op die wijze kan de geïnterviewde kijken of wij alles goed begrepen hebben.
- Terugkoppeling van resultaten: Mocht de geïnterviewde geïnteresseerd zijn, sturen we graag het uiteindelijke onderzoeksverslag via de mail op.
- Bedanken

Deze bijlage bevat de samenvattingen die geschreven zijn voor de geïnterviewde deskundigen. De groen gemarkeerde woorden, zijn woorden die door ons zijn toegevoegd. Deze woorden zijn op deze manier ook naar de deskundigen gestuurd, zodat zij toestemming konden geven of ze ook daadwerkelijk deze woorden bedoelden. Daarnaast is in de samenvatting van C. Thie een aantal zinnen gewijzigd. Via de mail gaf zij aan dat als wij die zinnen zouden wijzigen, we toestemming zouden krijgen om het in ons verslag op te nemen. Dit hebben we overigens niet in de fragmenten veranderd, wat we teruggekoppeld hebben naar C. Thie. Zij gaf toestemming om de zinnen wel in de fragmenten te behouden. Om die reden wijken enkele zinnen uit de fragmenten af van de zinnen in de samenvatting.

Samenvatting Interview mevr. C.Thie

Datum interview: 15-4-2019

Interviewer: Natalia Smit

Geïnterviewde: mevr. C. Thie. Nazorgmedewerker bij SAV

Vorm van interview: gestructureerd

Toestemming voor opname door geïnterviewde: Ja

Opnameduur: 17:40

Bestand is later nog bijgewerkt, om toestemming te krijgen

Het interview heeft plaatsgevonden in een kantoorruimte van SAV aan een ronde tafel. Tijdens de introductie gaf Natalia aan dat ze een aantal vragen zou stellen, waarbij ze niet per se in zou gaan op de antwoorden, omdat de vragen zouden leiden tot de kern. Natalia legde uit dat overige opmerkingen en vragen aan het eind van het interview aan bod zullen komen.

Mariam was ook aanwezig bij dit gesprek en heeft tussendoor meerdere keren instemmend gehummed of 'ja' gezegd. Mariam zat naast Natalia, C. Thie zat aan de andere kant van de tafel. Natalia had een blad voor zich met de vragen, waar ze af en toe op keek. Natalia heeft daarnaast de laatste twee vragen omgedraaid. Hierdoor is er bij een van de twee een woord toegevoegd in de vraag. Ook bij een andere vraag is er een woord toegevoegd in de vraag. Dit is gemarkeerd.

▪ **Wat wordt er volgens u onder lotgenotencontact verstaan?**

Contact met mensen die in een vergelijkbare situatie zitten als jijzelf. Dit kunnen dezelfde ervaringen, gevoelens of behoeften zijn. Een plek waar je erkenning vindt bij deze mensen.

▪ **Welke vormen van lotgenotencontact komt u tot nu toe tegen in Nederland?**

Vanuit onze organisatie hebben wij een forum voor adoptieouders. Hier kunnen adoptieouders dingen uitwisselen en informatie aan elkaar geven, herkenning en erkenning vinden voor de dingen waar ze tegenaanlopen. Dat voorbeeld van lotgenotencontact is voor mij het meest dichtbij.

Bij verslavingsklinieken of in de psychiatrie werken ze ook o.a. met lotgenotengroepen om het vol te houden (en niet terug te vallen in oude gedragingen), kracht uit te putten, dingen te delen met elkaar en niet de enige te hoeven zijn.

▪ **Wat is volgens u de meerwaarde van lotgenotencontact?**

Ik denk dat het vooral is dat je ervaringen deelt met mensen die vanuit hun persoonlijke situatie dingen tegen je zeggen. Dat dit niet mensen zijn die meedenken, je proberen te helpen, tips geven vanuit een professionele **houding**. Het komt daarbij echter over wanneer een lotgenoot iets tegen je zegt, dan wanneer een professional dit tegen je zegt of je dit in een boek leest. Eigenlijk wordt het dus meer op waarde geschat, omdat het komt van iemand die weet waar hij of zij het over heeft. Je kunt dan het idee hebben dat die lotgenoot jou snapt, omdat hij of zij hetzelfde heeft meegemaakt

- **Wat is volgens u de meerwaarde van lotgenotencontact voor geadopteerden, dus specifiek voor geadopteerden?**

Ik denk dat jongeren met een adoptie achtergrond héél vaak het gevoel hebben dat de wereld hen niet begrijpt, ze anders zijn, er alleen voor staan. Lotgenoten hoef je deze gevoelens niet uit te leggen, want die hebben dat ook. Mensen die niet geadopteerd zijn zullen niet snappen dat je ondanks dat je al zoveel jaar in Nederland woont, je een lieve adoptiefamilie hebt, het goed gaat op school, je gewoon Nederlands praat, je tóch met deze gevoelens bezig kunt zijn en je er rot onder voelen. Het is ook bijna niet uit te leggen, terwijl lotgenoten je snappen. Daarin zullen er vele nuances en verschillen zijn, maar dat is iets wat lotgenoten bij elkaar kunnen vinden.

- **Welke leeftijdscategorie onder geadopteerde jongeren is volgens u het meest op zoek naar lotgenotencontact?**

Ik denk dat dit vooral speelt in de puberteit en de jongvolwassenheid. In de puberteit spelen er héél veel identiteitsvragen en kan het gevoel van niet begrepen worden groter zijn. Je maakt je als puber namelijk in die tijd ook los van je ouders, die daarvoor wel een belangrijke rol hebben gespeeld in het vinden van antwoorden op die vragen en de omgang met die gevoelens. Je gaat als puber daardoor zonder je ouders dit proberen, maar loop je er wel tegenaan dat mensen je vaak niet begrijpen dat je je anders voelt. Voor een puber is een plek nodig waar hij of zij, fysiek of digitaal naartoe kunt gaan, zonder ouders is, dingen kan delen, informatie en herkenning kan vinden én zich begrepen voelt.

In de jongvolwassenheid sta je daadwerkelijk op eigen benen. Het is dan belangrijk om te voelen dat je ook dan echt ergens terecht kunt. Daarnaast heb je in die tijd al meer de bewustwording, door reflectie, dat het wel te maken kan hebben met je achtergrond van afstand en adoptie. Ook dan is de behoefte aan herkenning en het delen van dingen groot in die periode.

Daarnaast is er voor beide groepen ook nog niets in Nederland.

- **Wat zijn volgens u succesfactoren voor lotgenotencontact voor geadopteerden?**

Het taalgebruik, de woorden moeten aanspreken en-herkenning bieden. Je moet dan niet zeggen 'Heb jij ook zo'n moeite met je adoptieachtergrond?' maar 'Heb jij ook wel eens het idee dat je er altijd alleen voor staat?'. Hierdoor gaan jongeren zich er in herkennen. Het zal aan moeten sluiten bij hun gevoelens, frustraties en vragen. Daarnaast is het belangrijk dat er variëteit is in vorm en intensiteit. Dus niet dat jongeren alleen maar iets kunnen lezen, alleen maar face-to-face iemand kunnen ontmoeten, alleen maar iets kunnen posten, maar dat er verschillende mogelijkheden zijn, voor elk wat wils. Dat je er eenmalig, maar ook regelmatig terecht kunt, als je wilt. Verder is bereikbaarheid ook belangrijk. Jongeren moeten er echt *any time* terecht kunnen. Daarbij is het ook belangrijk dat er reactie komt. Dat geeft vertrouwen.

- **Welke belemmerende factoren hebben volgens u meegespeeld in de opheffing van eerdere initiatieven van lotgenotencontact voor geadopteerden?**

Voor zover ik hier zicht op heb, denk ik dat de initiatieven:

1. Te weinig publiciteit hebben gekregen. Mensen hebben deze initiatieven niet kunnen vinden, of een kleine groep.
2. Geen ondersteuning van een centraal punt, een organisatie. De deur naar de initiatieven is voor mensen niet duidelijk. Deze individuele pogingen (voor iets van een platform) zijn te weinig gestut en gesteund en te weinig gepromoot.

- **Wat zijn volgens u in het algemeen belemmerende factoren voor lotgenotencontact voor geadopteerden?**

Pubers kunnen denk ik allergisch zijn voor alles wat met adoptie te maken heeft, of zelfs het woord 'adoptie'. Er zijn heel veel pubers die zo'n moeite hebben met hun adoptie, dat ze niet eens willen horen waar ze vandaan komen. Wanneer er wordt gesproken over contact met andere geadopteerden, kunnen ze daar juist een hele erge aversie tegen

hebben. Sommigen geadopteerden kunnen dus de propaganda voor een platform of iets, voor contact met geadopteerden, juist afschuwelijk vinden. Als je niet zozeer de nadruk legt op adoptie, maar op thema's, dan bereik je misschien ook deze juist belangrijke groep. Je hoeft dan niet eens het woord adoptie per se te noemen, maar je hebt het wel over waar het eigenlijk om draait. Een voorbeeld is: 'voel jij je ook zo anders dan andere kinderen van je leeftijd? Bij zo'n thema kun je je al wel begrepen voelen door kinderen die hetzelfde hebben meegemaakt, maar ligt de nadruk niet op het woord 'adoptie'.

Het zou ook een drempel kunnen zijn wanneer jongeren het gevoel hebben dat hen de les gelezen wordt. Daarnaast ook wanneer ze weten dat adoptieouders mee zouden kunnen kijken, want die wil je juist niet laten weten hoe je er allemaal over denkt. Ook als je weet dat psychologen meekijken, kan dit een drempel vormen, want 'je bent toch heus niet gek?'.
Je wil met andere jongeren die snappen wat je bedoelt, daar voel je je door gesteund. Alles wat dat idee wegneemt, moet je niét doen.

Buiten het interview nog genoemd:

Succesfactor lotgenotencontact: **mogelijkheid tot anonimiteit!**

Ik denk dat dat namelijk heel belangrijke en drempelverlagende factor is, die juist bij deze doelgroep belangrijk is. (ook bij ons forum kunnen adoptieouders onder een Alias reageren, zodat hun privacy gewaarborgd blijft).

Samenvatting Interview em. prof. dr. R.A.C Hoksbergen

Datum interview: 16-4-2019

Interviewer: Mariam Tempelman

Geïnterviewde: R.A.C. Hoksbergen, emeritus-hoogleraar Adoptie

Vorm van interview: gestructureerd

Toestemming voor opname door geïnterviewde: Ja

Opnameduur: 15:10

Het interview heeft op het woonadres van R. Hoksbergen plaatsgevonden, in het kantoor. Tijdens de introductie gaf Mariam aan dat het interview tussen 20-30 minuten zou duren, en dat het daarnaast een gestructureerd interview zou zijn.

Natalia was ook aanwezig bij dit gesprek en heeft tussendoor meerdere keren instemmend gehummed of 'ja' gezegd of iets uitgelegd. Daarnaast heeft Natalia ook een paar keer in het gesprek uitleg gegeven, nadat R. Hoksbergen iets aan hen vroeg. Mariam en Natalia zaten naast elkaar, R. Hoksbergen aan de andere kant van de kamer. Mariam had een blad voor zich met de vragen, waar ze af en toe op keek. Aan het eind van het interview is afgesproken dat R. Hoksbergen een samenvatting van dit interview zal ontvangen. Ook gaf R. Hoksbergen aan, nadat wij dit aan hem vroegen, dat hij graag ons eindverslag zou willen ontvangen.

▪ ***Wat wordt er volgens u onder lotgenotencontact verstaan?***

Het contact van mensen die iets gemeenschappelijks hebben. Dus, ze hebben bijvoorbeeld allemaal één been. Hoe beweeg je je voort met één been? Jullie zijn geadopteerd en dat betekent dat jullie zijn afgestaan (want het 'geadopteerd zijn' is daarna). Het afgestaan zijn, het je oorspronkelijke familie verliezen, dat is het basisprobleem, zou je kunnen zeggen. Dat je dan lotgenoten zoekt, mensen die hetzelfde hebben meegemaakt en daarover nadenken en daar vragen bij stellen enzovoorts, dat is op zich heel goed. Waarbij je dus niet moet denken dat lotgenoten allemaal hetzelfde denken. Er zijn mensen die geadopteerd zijn en heel verschillend denken over het belang van hun achtergrond en of veel mensen gaan zoeken naar hun achtergrond. Ik denk wel vijftiennegentig of negenennegentig procent.

Wie je bent wordt voor een groot deel bepaald door je biologische ouders. Als je die niet kent, dan ken je dus als het ware een deel van jezelf niet. Een deel van jezelf blijft een vraagteken. Dat mag niet je hele leven verder beheersen. Daar moet je voor zorgen, daar moet je voor waken, maar het zal wel je leven beïnvloeden. Het zal zeker een opluchting zijn als je iets over je verleden weet, als je je bio-vader, bio -moeder, of bio-familie, of bio-broer en zusters hebt ontmoet.

- **Welke vormen van lotgenotencontact komt u tot nu toe tegen in Nederland?**

Samen sporten, samen leuke dingen doen, samen iets schrijven, dat kom ik allemaal tegen. Dus het samenzijn op allerlei manieren, zoals bij de eerste contacten van **Arierang**, van de Koreanen, in Amsterdam.

Je hebt op allerlei manieren natuurlijk lotgenotencontact. Samen op zoek gaan, in Colombia, naar de ouders. Elkaar steunen. De afgelopen keer bij Spoorloos was er bijvoorbeeld een meisje uit Colombia. Een man en een vrouw uit Colombia, dik in de twintig. Van hem kon niks gevonden worden, want zijn moeder was misschien wel bij de **FARC**, bij die rebellengroepering, ooit geweest, lang geleden. Daarna, was er ook geen naam bekend, maar van haar wel. Zij vond haar familie, en hij ging ook mee met haar, want zij had dat gevraagd. Het was dus niet haar echte broer, maar adoptiebroer. Zij vond het fantastisch dat hij mee ging, om te steunen. Dus dat is ook een vorm van lotgenotencontact, elkaar steunen in een moeilijke situatie.

- **Wat is volgens u de meerwaarde van lotgenotencontact?**

Dat is natuurlijk afhankelijk van de lotgenoten zelf. Maar, dat is een kwestie van hulp en steun en begrip krijgen, en als het ware groeien in de situatie waarin je terecht bent gekomen als afgestaan persoon, als geadopteerde enzovoort. Dus dat lotgenotencontact vind ik heel belangrijk.

- **Wat is volgens u de meerwaarde van lotgenotencontact voor geadopteerden, **dus specifiek voor geadopteerden?****

Elkaar helpen, een steun **zijn**, groeien in jezelf, in je persoonlijkheid, in je identiteit. Je niet als al te bijzonder zien, omdat je bent afgestaan, want er zijn veel meer mensen geadopteerd enzovoorts.

Ik vind het dus heel belangrijk dat lotgenotencontact.

- **Welke leeftijdscategorie onder geadopteerde jongeren is volgens u het meest op zoek naar lotgenotencontact?**

Ik zie het in alle leeftijdscategorieën tot en met zestig jaar of tot en met zeventig jaar. Toch is het is wel heel sterk **bij** de teenagers en de twintigers, de jonge adolescenten. Dat zijn er toch wel heel veel. Die hebben ook vaak de kracht om het te doen, en de motivatie is vaak heel sterk van jonge mensen. Het probleem is vaak geld. Dan zijn ze vaak wel afhankelijk van hun ouders, hun adoptieouders. Maar in elke leeftijdsgroep wordt gezocht. Hoewel dertigers, als **ze zelf kinderen krijgen**, dan zijn ze daar wel heel druk mee en is hun kop daar niet zoveel bij. Soms zie je ook wel, dat als er een kindje is gekomen, en het kindje heeft een leeftijd waarop **de** betrokkene is afgestaan, dat er dan een hele sterke drang is van: 'Goh mijn dochter is nu drie jaar en ik was drie jaar toen ik naar Nederland kwam. Hoe kan dat nou toch, zo'n leuk kindje. Dat je dat doet'. Dus dan komt die vraag al helemaal sterk naar boven. Niet altijd, maar vaak wel.

- **Wat zijn volgens u succesfactoren voor lotgenotencontact voor geadopteerden?**

Dat je in ieder geval open staat voor ook een andere mening dan je eigen mening. Tolerantie dus. En ook laconiek zijn. Een ander kan een bepaalde mening hebben en dat vind jij maar raar. Maar, die ander heeft die mening nou gewoon en zoek dan maar uit waarom. Dat is dan eigenlijk belangrijker dan dat jij je eigen mening opdringt aan een ander. Dus, tolerantie, laconiek, meedenken en vooral niet te snel oordelen over: 'Goh ben je niet te jong om naar Ethiopië te gaan als je achttien bent?'. Dat zijn allemaal oordelen. Jij als achttienjarige, bij wijze van spreken, wil naar Ethiopië of naar Peru. Nou, als je daar de mogelijkheden voor hebt, hoera, goeie reis.

- **Welke belemmerende factoren hebben volgens u meegespeeld in de opheffing van eerdere initiatieven van lotgenotencontact voor geadopteerden?**

Er wordt altijd wel eens wat opgeheven. Dat veroudert. De leiders worden ouder, die gaan andere dingen doen. Dat zijn vanzelfsprekende processen. Ik zou niet specifiek een proces weten wat eigenlijk alleen maar voor geadopteerden is. De leiders en initiators hebben hun vragen beantwoord en er zijn geen goede opvolgers. Dan zie je soms weer andere lotgenotencontacten ontstaan, andere organisaties. Soms ook niet. Het hele bouwsel van de buitenlandse adoptie, wordt volwassener. Dus sommige dingen gaan voorbij.

- **Wat zijn volgens u in het algemeen belemmerende factoren voor lotgenotencontact voor geadopteerden?**

Ja, soms heel eenvoudig. Men woont erg ver van elkaar of er zijn te weinig uit dat land van herkomst. Praktische dingen. Het is soms duur, verschil van mening over wat je leuk vindt. Die Arierang, die vond het leuk om in Amsterdam op de Zeedijk, en later ook daar in de buurt, in een café samen te zijn. Nou ja, sommigen willen niet naar een café. Ik bedoel, dat soort dingen heb je natuurlijk altijd. Praktische problemen. Maar over het algemeen zijn lotgenotencontacten een redelijk succes, dacht ik ten minste.

Samenvatting Interview mevr. M. Oldewarris

Datum interview: 17-4-2019

Interviewer: Natalia Smit

Geïnterviewde: mevr. M. Oldewarris, voorzitter van WK Adoptiekids

Vorm van interview: gestructureerd

Toestemming voor opname door geïnterviewde: Ja

Opmiduur: 9:52

Het interview is telefonisch verlopen. Mariam en Natalia hebben gebeld naar M. Oldewarris. Natalia legde in de introductie uit dat dit een gestructureerd interview zou zijn. Natalia legde uit dat dit inhoudt dat zij geen verdiepende vragen zou stellen. Natalia gaf aan dat een gestructureerd interview een apart interview kan zijn en onnatuurlijk over kan komen. Mariam heeft tijdens het interview één keer iets met Natalia overlegd. Aan het eind van het interview is afgesproken dat M. Oldewarris een samenvatting van het interview opgestuurd zal krijgen, om te controleren of Natalia en Mariam alles goed begrepen hebben.

- **Wat wordt er volgens u onder lotgenotencontact verstaan?**

Contact tussen gelijkgestemden, mensen met dezelfde achtergrond.

- **Welke vormen van lotgenotencontact komt u tot nu toe tegen in Nederland?**

Dat is een lastige zeg, wat is tegenkomen? Op het journaal hoor je natuurlijk van alles, dat zijn er legio. Als we ons beperken tot mijn rol binnen het WK Adoptiekids, ben ik met name bezig om geadopteerden elkaar op een ontspannende manier te laten ontmoeten.

- **Wat is volgens u de meerwaarde van lotgenotencontact?**

Als je dezelfde achtergrond hebt, kun je elkaar beter begrijpen. Ik zeg zelf altijd: Ik kan iemand die geadopteerd is proberen te snappen, maar ik ben zelf niet geadopteerd. Volledig begrijpen, volledig hetzelfde voelen, doe ik het nooit. En ik denk dat als je lotgenoten, ik vind trouwens het woord lotgenoot, het lijkt wel alsof er iets is, alsof het een ziekte is. Maar goed, dat is misschien mijn associatie met het woord lotgenoot. In ieder geval denk ik dat als geadopteerden elkaar ontmoeten, en zij hebben allebei precies dezelfde achtergrond, dat ze daar hetzelfde gevoel aan kunnen hebben en elkaar beter kunnen begrijpen, omdat ze dezelfde achtergrond hebben.

- **Wat is volgens u de meerwaarde van lotgenotencontact voor geadopteerden, dus specifiek voor geadopteerden?**

Dat sluit er wel bij aan. Iedereen probeert wel te begrijpen hoe het is als je geadopteerd bent. Ik denk alleen dat als je ooit bent afgestaan, want daar komt het op neer, dat je het nog zo goed kunt hebben hier bij je adoptieouders, maar het gevoel van dat je biologische moeder afstand van jou gedaan heeft, altijd een rol blijft spelen in je leven. Ik denk dat dat goed is om dat te kunnen bespreken met mensen die dezelfde ervaring hebben. Dan is dat de meerwaarde, dat ze contact hebben met anderen die ook een afstand hebben meegemaakt aan het begin van hun leven.

- **Welke leeftijdscategorie onder geadopteerde jongeren is volgens u het meest op zoek naar lotgenotencontact?**

Dat is een lastige. Ik denk dan toch de pubers.

- **Wat zijn volgens u succesfactoren voor lotgenotencontact voor geadopteerden?**

Vanuit mijn rol in het WK Adoptiekids: Wij kiezen er bewust voor om gewoon een ontspannen voetbaltoernooi te organiseren. Niets over een lezing, over afstand doen of over geadopteerden in de puberteit. Juist níét inhoudelijk. Het heeft eigenlijk niets met adoptie te maken. Het enige wat wij bieden is een platform waar ze elkaar kunnen ontmoeten en de rest doen ze zelf. Dus, het organiseren van een laagdrempelige ontmoeting.

- **Welke belemmerende factoren hebben volgens u meegespeeld in de opheffing van eerdere initiatieven van lotgenotencontact voor geadopteerden?**

Dat is ook een lastige. Ik heb geen idee. Ik moet zeggen dat ik zelf ook niet weet welke initiatieven er gestrand zijn. Dan zou je per initiatief moeten gaan kijken 'waarom werkt het niet?'. Ik denk dat twee dingen belangrijk zijn: Een enthousiast gemotiveerde organisatie, die ervoor willen gaan, want tegenwoordig in Nederland zijn vrijwilligers een schaars goed. Dus, wil je iets goed weg kunnen zetten, moet je beginnen met zeer gemotiveerde mensen die bereid zijn om daarin te investeren. En de andere kant is: *keep it simple*, hou het laagdrempelig. Maak het vooral niet te zwaar, want dan komen ze niet.

- **Wat zijn volgens u in het algemeen belemmerende factoren voor lotgenotencontact voor geadopteerden?**

Dat weet ik ook niet, maar ik kán me voorstellen dat het dus veel vanuit het aanbod gericht is en niet vanuit de vraag van geadopteerden. Ik zie altijd heel veel aanbod van 'deze cursus' of 'dit gesprek' en dan denk ik, is er wel gevraagd waar geadopteerden behoefte aan hebben? Dus ik kan me voorstellen dat er heel veel vanuit aanbod, vanuit 'hier is behoefte aan' georganiseerd wordt, maar is die behoefte er ook?

Bijlage 7 Labelschema's Interviews deskundigen

In deze bijlage worden alle labelschema's van de interviews met deskundigen mevr. C. Thie, em. prof. dr. R.A.C Holsbergen en mevr. M. Oldewarris weergegeven. Er is gekozen om de interviewvragen boven alle fragmenten te laten staan.

Interview DESC, mevr. C. Thie

- Wat wordt er volgens u onder lotgenotencontact verstaan?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESC 1.1,2019	Contact met mensen die een vergelijkbare situatie zitten als jijzelf. En dat kan zijn dat je dezelfde ervaringen hebt of dat je dezelfde gevoelens hebt of dat je dezelfde behoeftes hebt. Dus de mensen waar je contact mee hebt, maar een plek waar je mensen vindt die waar je erkenning bij vindt. Dat is denk ik de kern.	Vergelijkbare situatie en (h)erkenning

- Welke vormen van lotgenotencontact komt u tegen in Nederland?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESC 1.2,2019	Wij hebben bij onze organisatie bijvoorbeeld een forum voor adoptieouders. Dus dat is voor mij het dichtsbij voorbeeld van lotgenotencontact. Daar kunnen adoptieouders hun dingen uitwisselen en informatie aan elkaar geven en herkenning vinden erkenning vinden voor de dingen waar zij tegenaanlopen.	(Herkenning en erkenning) Forum voor adoptieouders
DESC 1.3,2019	Bij verslavingsklinieken werken ze ook altijd met lotgenotengroepen, juist om het vol te houden om kracht uit te putten om-dingen te delen met elkaar, maar ook in de psychiatrie wordt er gebruik van gemaakt.....mensen dingen met elkaar delen en daar ook kracht uit putten.	Verslavingsklinieken en psychiatrie (dingen met elkaar delen en daar kracht uit putten)

- Wat is volgens u de meerwaarde van lotgenotencontact?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESC 1.4,2019	Ik denk dat het vooral fijn is dat je ervaringen deelt met mensen die vanuit hun persoonlijke situatie dingen zeggen of ook meegemaakt hebben en dat dat niet iemand is die dat doet of die probeert te helpen of tips geeft ofzo vanuit een professionele dus ik denk dat t echter over komt als een lotgenoot iets zegt of deelt of een tip geeft, dan wanneer het een professional is, of wanneer je het in een boek leest ofzo.	Verschil lotgenoot met professional
DESC 1.5,2019	Het is echter, je waardeert het denk ik meer, het wordt meer op waarde geschat, want diegene weet waar die t over heeft. Want die heeft t zelf meegemaakt. En ik denk dat dát fijn is aan lotgenotencontact, dat je het idee hebt van.. 'hij of zij snapt mij'. Da's denk ik de kracht daarvan.	Hij of zij snapt mij (Herkenning en erkenning)

- Wat is volgens u de meerwaarde van lotgenotencontact voor geadopteerden, dus specifiek voor geadopteerden?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESC 1.6,2019	Ik denk dat jongeren met een adoptieachtergrond héél vaak het gevoel hebben, dat de wereld ze niet goed begrijpt. Dat ze alleen staan, dat zij zich anders voelen en dat het niet uit te leggen is aan andere mensen die dat níét hebben, hoe dat voor je is. En dat hoeft niet als je met lotgenoten praat, want die hebben dat ook. Het is ook bijna niet uit te leggen, t is zo complex, het heeft met zoveel gekke dingen te maken, met dingen die je helemaal niet eens weet. Hoe kun je nou je biologische ouders missen als je ze helemaal niet kent? Hoe kun je nou nog stééds bezig zijn met 'wie ben ik' of 'waar hoor ik nou bij' als je al zóóveel jaar hier in Nederland bent en zóó'n lieve adoptiefamilie hebt en het gaat zóó goed met je op school en je praat gewóón Nederlands. Hoé kun je dan nog stééds daar zo mee bezig zijn en je daar zo rot onder voelen.	Niet begrepen worden, anders voelen, complexiteit
DESC 1.7,2019	Dat snappen mensen niet, en dat snappen lotgenoten wel. En natuurlijk zitten er nuances in en verschillen, want iedereen is wie die is...maar dat hoeft je niet uit te leggen. En ik denk dat dát is wat lotgenoten bij elkaar vinden... Als geadopteerden..	Hij of zij snapt mij

- Welke leeftijdscategorie onder geadopteerde jongeren is volgens u het meest op zoek naar lotgenotencontact?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESC 1.8,2019	Ik denk in de puberteit en ook wel de jongvolwassenheid.	Puberteit en jongvolwassenheid
DESC 1.9,2019	De puberteit omdat d'r dan héél veel identiteitsvragen spelen en het gevoel niet begrepen te zijn groter wordt, omdat in die tijd je je ook los moet gaan maken van je ouders. Tot die tijd, spelen je ouders een belangrijke rol in het antwoord vinden op allerlei vragen en omgaan met je gevoelens. Maar als je puber bent dan wíl je het los van je ouders gaan doen. Je móét het ook los van je ouders gaan doen. En dan loop je d'r extra tegenaan dat mensen je heel vaak niet begrijpen en dat je je anders voelt.	Losmaken van je ouders
DESC 1.10,2019	Dus ik denk in die puberteit zou het héél fijn zijn als er een plek is ergens waar je op eigen gelegenheid, zonder je ouders,	Een plek, eigen gelegenheid, zonder

	naartoe kunt gaan, of dat nou fysiek is of digitaal....maar waar je een plek kan vinden zelf, al is t als je op je kamertje in je bed ligt waar je je kunt delen waar je je begrepen voelt, waar je herkenning vindt, waar je informatie vindt.	ouders, fysiek of digitaal Begrepen voelen, herkenning, informatie vinden (Herkenning puberteit)
DESC 1.11,2019	Ik denk ook in de jongvolwassenheid, want dan sta je écht op eigen benen. En het gevoel ergens terecht te kunnen is denk ik dan ook heel belangrijk.	Ergens terecht kunnen
DESC 1.12,2019	In de puberteit wil je daar misschien nog niet aan, denk je van 'ach onzin, 't is gewoon die stomme leraar waardoor ik me steeds zo onbegrepen voel' In de jongvolwassenheid ga je wat meer reflecteren en ga je wat meer snappen hoe je in mekaar zit, en ga je misschien ook wat meer snappen dat het wel degelijk ook nog met je vroege jeugd te maken heeft.	Inzicht door reflectie
DESC 1.13,2019	En, de behoefte om daar dan herkenning in te vinden en over uit te wisselen, kan denk ik ook groot zijn in die periode	Herkenning jongvolwassenheid
DESC 1.14,2019	En ook omdat er voor die groep eigenlijk niks is, in Nederland.	Geen aanbod voor pubers en jongvolwassenen

- Wat zijn volgens u de succesfactoren voor lotgenotencontact voor geadopteerden?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESC 1.15,2019	Ik denk dat taalgebruik een hele belangrijke is. Dat als je ergens iets met lotgenotencontact doet dat er dingen gezegd moeten worden of geschreven in woorden...die aanspreken, die herkenning bieden. Bijvoorbeeld niet dat je zegt van 'Heb jij ook zo'n moeite met je adoptieachtergrond', maar dat je zegt 'Heb jij ook wel eens t idee dat je er altijd alleen voor staat?' of 'Vind jij t ook dat mensen jou nooit snappen?' zodat jongeren zich dr in herkennen. Ik denk dat taalgebruik, laagdrempelig taalgebruik, dat aansluit bij hun gevoelens, of hun frustraties, of hun vragen, dat dát heel belangrijk is.	Do: Taalgebruik dat aansluit
DESC 1.16,2019	En ik denk ook dat er zowel passief als actieve mogelijkheden moeten zijn. Dat je als lotgenoot als je het nog te spannend vindt-dat t ook....informatie of steun moet kunnen bieden als je alleen maar luistert of leest.	Do: Passieve en actieve mogelijkheden

DESC 1.17,2019	Maar ook dat er de mogelijkheid is om zelf iets te posten bijvoorbeeld, of zelf te reageren op iemand, of zelfs dat er misschien een vorm van face-to-face contact mogelijk is, als je dat zou willen. Dus verschillende vormen, niet alleen maar dat je iets kan lezen punt, of dat je alleen maar een ontmoeting kan hebben met iemand punt	Do: Verschillende vormen van contact
DESC 1.18,2019	Maar dat er verschillende vormen en intensiteit geboden wordt, van je kan misschien één keer in het jaar een keer kijken, maar je kan ook elke week weer een keer iets doen. Dus dat er voor iedereen wat verschil in zit, dat er verschillende mogelijkheden zijn	Do: Verschillende vormen & verschillende intensiteit
DESC 1.19,2019	ja ik denk ook bereikbaarheid. Niet alleen maar elke dinsdagochtend om tussen tien en twaalf, maar dat je d'r any time terecht kan.	Bereikbaarheid
DESC 1.20,2019	En dat het ergens landt dat er reactie op komt, dat er continuïteit is ook. Dat geeft vertrouwen. Dat je reactie krijgt, zodra je iets vraagt, dat er ook iets komt. En niet pas drie weken daarna. Ook belangrijk.	Responsiviteit

- Welke belemmerende factoren hebben volgens u meegespeeld in de opheffing van eerdere initiatieven van lotgenotencontact voor geadopteerden?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESC 1.21,2019	a. te weinig in de publiciteit zijn beland. Dus mensen hebben het niet kunnen vinden, of een veel te kleine groep heeft het maar kunnen vinden.	Te weinig in de publiciteit, onbereikbaarheid
DESC 1.22,2019	En b. is het niet ondersteund geweest door een centraal iets. Dus de deur ernaartoe is niet duidelijk geweest. Het zijn individuele pogingen geweest om iets van een platform te bieden. Maar te weinig gestut en gesteund en te weinig gepromoot.	Te weinig ondersteund vanuit centrale organisatie
DESC 1.23,2019	Daar komt het op neer. Daarom hopen we natuurlijk iets mee te kunnen waardoor die dingen ondervangen worden, maar ook wij zullen daarvoor mensen en centen moeten hebben om dat wél te kunnen bieden.	Overig (wens van opdrachtgever)

- Wat zijn volgens u in het algemeen dan belemmerende factoren voor lotgenotencontact voor geadopteerden?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESC 1.24,2019	In het algemeen één belemmerende factor die ik zou kunnen bedenken is dat vooral voor pubers, dat die misschien ook wel allergisch zullen zijn voor alles wat met 'adoptie' te maken heeft. Er zijn heel veel pubers die het zó moeilijk vinden om geadopteerd te zijn, om afgestaan te zijn, dat ze zelfs niet eens willen horen over waar ze vandaan komen. Die bijvoorbeeld alles wat met China te maken heeft 'Wil ik niks mee te maken hebben, want ik kom uit China, want ik ben daar afgestaan.' Dus zodra het gaat over contact met andere geadopteerden hebben ze daar een hele erge aversie tegen juist. Dus als je te veel als een	Don't: Nadruk op adoptie

	platform of propaganda gaat maken voor contact met andere geadopteerden, kan t ook zo zijn dat sommige geadopteerden het juist daarom afschuwelijk zullen vinden.	
DESC 1.25,2019	maar meer de nadruk legt op thema's. Bijvoorbeeld 'voel jij je ook zo anders dan andere kinderen van je leeftijd?' en dan hoeft je het woord adoptie misschien helemaal niet eens te noemen, maar je hebt het wel over waar het eigenlijk over gaat, waardoor je je begrepen voelt door kinderen die van jouw leeftijd hetzelfde hebben meegemaakt.	Do: Werken met thema's
DESC 1.26,2019	wat nog meer een drempel zou kunnen zijn is als ze het gevoel hebben dat ze de les gelezen wordt of	Don't: De les gelezen worden
DESC 1.27,2019	als er adoptieouders mee zouden kunnen kijken...of allemaal dingen waarvan ik denk: als je geadopteerd bent en je wil eigenlijk wel met andere jongeren daarover praten, wat zou je dan vervelend kunnen vinden. Nou als je ouders allemaal precies weten, want die wil je juist niét dat die horen wat jij dr allemaal over te zeggen hebt.	Don't: Meekijken door ouders
DESC 1.28,2019	Je wilt niet dat er psychologen mee zitten te kijken. Want je bent heus niet gek, en dat is niet wat je wil.	Don't: Meekijken door psycholoog

- Wat wordt er volgens u onder lotgenotencontact verstaan?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESH 1.1,2019	Het contact van mensen die iets gemeenschappelijks hebben. Dus, ze hebben bijvoorbeeld allemaal één been.	Vergelijkbare situatie en (h) erkenning
DESH 1.2,2019	En dat je dan lotgenoten zoekt, mensen die hetzelfde hebben meegemaakt en daarover nadenken en daar vragen bij stellen enzovoorts.	Vergelijkbare situatie en (h)erkenning
DESH 1.3,2019	Waarbij je dus niet moet denken dat lotgenoten allemaal hetzelfde denken. Dr zijn mensen die geadopteerd zijn en heel verschillend denken over het belang van hun achtergrond.	Don't: Over één kam scheren

- Welke vormen van lotgenotencontact komt u tot nu toe tegen in Nederland?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESH 1.4,2019	Het lotgenotencontact in Nederland: Samen sporten, samen leuke dingen doen samen iets schrijven, dat kom ik allemaal tegen natuurlijk. Dus het samenzijn op allerlei manieren, bijvoorbeeld de eerste contacten van Arierang, van de Koreanen, in Amsterdam.	Samenzijn op allerlei manieren
DESH 1.5,2019	Dus dat is ook een vorm van lotgenotencontact, elkaar steunen in een moeilijke situatie.	Elkaar steunen

- Wat is volgens u de meerwaarde van lotgenotencontact?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESH 1.6,2019	Dat is natuurlijk afhankelijk van de lotgenoten zelf. Maar, dat is een kwestie van hulp en steun en begrip krijgen, en als het ware groeien in de situatie waarin je terecht bent gekomen als afgestaan persoon, als geadopteerde enzovoort.	Hulp, steun en begrip krijgen & groeien (Herkenning en erkenning)

DESH 1.7,2019	Dus dat lotgenotencontact vind ik heel belangrijk.	Overig (citaat belang lotgenotencontact)
----------------	--	--

- Wat is volgens u de meerwaarde van lotgenotencontact voor geadopteerden, dus specifiek voor geadopteerden

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESH 1.8,2019	Elkaar helpen, een steun, groeien in jezelf, in je persoonlijkheid, in je identiteit.	Persoonlijke groei
DESH 1.9,2019	Je niet als al te bijzonder zien, omdat je bent afgestaan, want er zijn veel meer mensen geadopteerd enzo.	(Herkenning)

- Welke leeftijdscategorie onder geadopteerde jongeren is volgens u het meest op zoek naar lotgenotencontact?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESH 1.10,2019	Ik zie het in alle leeftijdscategorieën tot en met zestig jaar, tot en met zeventig jaar. Maar het is toch wel heel sterk de teenagers en de twintigers, de jonge adolescenten. Dat zijn er toch wel heel veel.	Puberteit en jongvolwassenheid
DESH 1.11,2019	Die hebben ook vaak de kracht om het te doen, en de motivatie is vaak heel sterk van jonge mensen.	Sterke motivatie
DESH 1.12,2019	Maar in elke leeftijdsgroep wordt gezocht. Ook dertigers en soms, hoewel dertigers, als ze bezig zijn zelf kinderen te krijgen, dan zijn ze daar wel heel druk mee. En, is hun kop daar niet zoveel bij. Soms zie je ook wel, dat als er een kindje is gekomen, en het kindje heeft een leeftijd waarop betrokkene is afgestaan, dat dan er een hele sterke drang is van 'goh mijn dochter is nu drie jaar en ik was drie jaar toen ik naar Nederland kwam. Hoe kan dat nou toch, zo'n leuk kindje. Dat je dat doet'. Dus dan komt die vraag al helemaal sterk naar boven. Niet altijd, maar vaak wel	Dertigers, eigen kind

- Wat zijn volgens u succesfactoren voor lotgenotencontact voor geadopteerden?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESH 1.13,2019	Nou dat je in ieder geval open staat voor ook een andere mening dan je eigen mening. Dus, tolerantie, laconiek, meedenken en vooral niet te snel oordelen	Tolerantie, laconiek, meedenken

- Welke belemmerende factoren hebben volgens u meegespeeld in de opheffing van eerdere initiatieven van lotgenotencontact voor geadopteerden?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESH 1.14,2019	De gewone normale dingen. De leiders en de initiators die worden oud en die hebben hun vragen beantwoord	Niet meer actueel voor leiders
DESH 1.15,2019	En er zijn geen goede opvolgers. En dan zie je soms weer andere lotgenotencontacten ontstaan, andere organisaties. En soms ook niet.	Te weinig ondersteuning vanuit centrale organisatie

- Wat zijn volgens u in het algemeen belemmerende factoren voor lotgenotencontact voor geadopteerden?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESH 1.16,2019	Ja, soms heel eenvoudig. Men woont erg ver van elkaar of er zijn te weinig uit dat land van herkomst. Het is soms duur, verschil van mening over wat je leuk vindt. Praktische problemen.	Afstand, te weinig uit land van herkomst, duur, verschil in wensen

- Wat wordt er volgens u onder lotgenotencontact verstaan?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESM 1.1,2019	Contact tussen gelijkgestemden, mensen met dezelfde achtergrond.	Vergelijkbare situatie en (h)erkenning

- Welke vormen van lotgenotencontact komt u tot nu toe tegen in Nederland?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESM 1.2,2019	Als we ons beperken tot mijn rol binnen het WK Adoptiekids, ben ik met name bezig om geadopteerden elkaar op een ontspannende manier te laten ontmoeten	Overig (ontspannen ontmoeting)

- Wat is volgens u de meerwaarde van lotgenotencontact?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESM 1.3,2019	Ik denk dat als je dezelfde achtergrond hebt je mekaar beter kunt begrijpen. Ik zeg zelf altijd van, ik kan iemand die geadopteerd is proberen te snappen, maar ik ben zelf niet geadopteerd. Dus volledig begrijpen doe ik het nooit. Volledig hetzelfde voelen doe ik het nooit.	Hij of zij snapt mij
DESM 1.4,2019	En ik denk dat als lotgenoten, ik vind trouwens het woord lotgenoot, maar goed maakt niet uit. Ik vind lotgenoot zo'n-alsof er iets is ofzo, alsof het een ziekte is. Maar goed, dat is misschien mijn associatie met het woord lotgenoot.	Overig (woord lotgenoot, nare bijsmaak)
DESM 1.5,2019	Ik denk dat als geadopteerden elkaar ontmoeten, en zij hebben allebei precies dezelfde achtergrond, dat ze daar t zelfde gevoel aan kunnen hebben en elkaar beter kunnen begrijpen, omdat ze dezelfde achtergrond hebben.	Herkenning

- Wat is volgens u de meerwaarde van lotgenotencontact voor geadopteerden, dus specifiek voor geadopteerden?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESM 1.6,2019	Dan is dat de meerwaarde, dat ze contact hebben met anderen die ook een afstand hebben meegemaakt aan het begin van hun leven.	Afgestaan zijn (herkenning en erkenning)

- Welke leeftijdscategorie onder geadopteerde jongeren is volgens u het meest op zoek naar lotgenotencontact?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESM 1.7,2019	Ik denk dan toch de pubers.	Pubers

- Wat zijn volgens u succesfactoren voor lotgenotencontact voor geadopteerden?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESM 1.8,2019	Vanuit mijn rol in het WK Adoptiekids, wij kiezen er bewust voor om gewoon een ontspannen voetbaltoernooi te organiseren.	Do: Ontspannen manier
DESM 1.9,2019	Het organiseren van een laagdrempelige ontmoeting.	Do: Laagdrempelig
DESM 1.10,2019	Dus niets over een lezing, over afstand doen of over geadopteerden in de puberteit juist níét inhoudelijk, het heeft er eigenlijk niets met adoptie te maken. Het enige wat wij bieden is een platform waar ze elkaar kunnen ontmoeten. En de rest doen ze zelf.	Don't: Nadruk op adoptie

- Welke belemmerende factoren hebben volgens u dan meegespeeld in opheffing van eerdere initiatieven van lotgenotencontact voor geadopteerden?

Fragmentnummer	Fragment	Label
DESM 1.11,2019	Ik denk dat twee dingen belangrijk zijn: Een enthousiast gemotiveerde organisatie, die ervoor willen gaan, want tegenwoordig in Nederland zijn vrijwilligers een schaars goed. Dus wil je iets goed weg kunnen zetten, moet je beginnen met zeer gemotiveerde mensen die bereid zijn om daarin te investeren. Dus dat is de ene kant.	Te weinig ondersteuning vanuit centrale organisatie
DESM 1.12,2019	En de andere kant is, ja keep it simple, hou het laagdrempelig. Maak het vooral niet te zwaar, want dan komen ze niet	Do: Laagdrempelig

- Wat zijn volgens u in het algemeen belemmerende factoren voor lotgenotencontact voor geadopteerden?

Fragmentnummer	Fragment	Label
----------------	----------	-------

DESM 1.13,2019	Ik kán me voorstellen dat het dus veel vanuit het aanbod gericht is en niet vanuit de vraag van geadopteerden. Ik zie altijd heel veel aanbod van deze cursus of dit gesprek en dan denk ik, is er wel gevraagd waar geadopteerden behoefte aan hebben. Dus ik kan me voorstellen dat er heel veel vanuit aanbod, vanuit 'hier is behoefte aan' georganiseerd wordt, maar is die behoefte er ook?	Do: Vraaggericht werken
------------------	---	-------------------------

Bijlage 8 Kernlabelschema, definities en bevindingen

In onderstaande overzichten zijn de labels, kernlabels (gedefinieerd) en bevindingen geanalyseerd.

Fragmenten	Label	Kernlabel
DESC 1.1,2019	Vergelijkbare situatie en (h)erkenning	Herkenning en erkenning
DESC 1.5,2019	Hij of zij snapt mij	
DESC 1.6,2019	Niet begrepen worden, anders voelen, complexiteit	
DESC 1.7,2019	Hij of zij snapt mij	
DESC 1.10,2019	Een plek, eigen gelegenheid, zonder ouders, fysiek of digitaal Begrepen voelen, herkenning, informatie vinden (herkenning puberteit)	
DESC 1.13,2019	Herkenning jongvolwassenheid	
DESH 1.1,2019	Vergelijkbare situatie en (h)erkenning	
DESH 1.2,2019	Vergelijkbare situatie en (h)erkenning	
DESH 1.5,2019	Elkaar steunen	
DESH 1.6,2019	Hulp, steun en begrip krijgen	
DESH 1.8,2019	Persoonlijke groei	
DESH 1.9,2019	Herkenning	
DESM 1.1,2019	Vergelijkbare situatie en (h)erkenning	
DESM 1.3,2019	Hij of zij snapt mij	
DESM 1.5,2019	Herkenning	

DESM 1.6,2019	Afgestaan zijn (herkenning en erkenning)	
DESC 1.8,2019	Puberteit en jongvolwassenheid	Leeftijdscategorie
DESC 1.9,2019	Losmaken van je ouders	
DESC 1.12,2019	Inzicht door reflectie	
DESC 1.10,2019	Een plek, eigen gelegenheid, zonder ouders, fysiek of digitaal Begrepen voelen, herkenning, informatie vinden (herkenning puberteit)	
DESC 1.13,2019	Herkenning jongvolwassenheid	
DESH 1.10,2019	Puberteit en jongvolwassenheid	
DESH 1.12,2019	Dertigers, eigen kind	
DESM 1.7,2019	Pubers	
DESC 1.2,2019	Forum voor adoptieouders	Lotgenotencontact in Nederland
DESC 1.3,2019	Verslavingsklinieken en psychiatrie (dingen met elkaar delen en daar kracht uit putten)	
DESC 1.14,2019	Geen aanbod voor pubers en jongvolwassenen	
DESH 1.4,2019	Samen zijn op allerlei manieren	
DESH 1.5,2019	Elkaar steunen	
DESC 1.4,2019	Verschil lotengenoot met professional	
DESC 1.10,2019	Een plek, eigen gelegenheid, zonder ouders, fysiek of digitaal Begrepen voelen, herkenning, informatie vinden (herkenning puberteit)	
DESC 1.11,2019	Ergens terecht kunnen	
DESC 1.15,2019	Do: Taalgebruik dat aansluit	

DESC 1.16,2019	Do: Passieve en actieve mogelijkheden	Randvoorwaarden voor lotgenotencontact voor geadopteerden
DESC 1.17,2019	Do: Verschillende vormen van contact	
DESC 1.18,2019	Do: Verschillende vormen & verschillende intensiteit	
DESC 1.19,2019	Bereikbaarheid	
DESC 1.20,2019	Responsiviteit	
DESC 1.21,2019	Te weinig in de publiciteit, onbereikbaarheid	
DESC 1.22,2019	Te weinig ondersteuning vanuit centrale organisatie	
DESC 1.24,2019	Don't: Nadruk op adoptie	
DESC 1.25,2019	Do: Werken met thema's	
DESC 1.26,2019	Don't: De les gelezen worden	
DESC 1.27,2019	Don't: Meekijken door ouders	
DESC 1.28,2019	Don't: Meekijken door psycholoog	
DESH 1.3,2019	Don't: Over één kam scheren	
DESH 1.11,2019	Sterke motivatie	
DESH 1.13,2019	Tolerantie, laconiek, meedenken	
DESH 1.14,2019	Niet meer actueel voor leiders	
DESH 1.15,2019	Te weinig ondersteuning vanuit centrale organisatie	
DESH 1.16,2019	Afstand, te weinig uit land van herkomst, duur, verschil in wensen	
DESM 1.2,2019	Overig (ontspannen ontmoeting)	

DESM 1.4,2019	Overig (woord lotgenoot, nare bijsmaak)	
DESM 1.8, 2019	Do: Ontspannen manier	
DESM 1.9,2019	Do: Laagdrempelig	
DESM 1.10,2019	Don't: Nadruk op adoptie	
DESM 1.11,2019	Te weinig steun vanuit centrale organisatie	
DESM 1.12,2019	Do: Laagdrempelig	
DESM 1.13,2019	Do: Vraaggericht werken	
DESC 1.23,2019	Overig (wens opdrachtgever)	Overig
DESH 1.7,2019	Overig (citaat belang lotgenotencontact)	

Definities kernlabels

Herkenning en erkenning

Het kernlabel 'herkenning en erkenning' definiëren we als volgt: De labels die betrekking hebben op het effect van, of het verlangen naar lotgenotencontact voor geadopteerden. De definitie van lotgenotencontact wordt een aantal keer beschreven met deze begrippen.

Leeftijdscategorie

Het kernlabel 'leeftijdscategorie' definiëren we als volgt: Alles wat gezegd wordt over de leeftijdsgroep van geadopteerden die behoefte zouden hebben aan lotgenotencontact. Er wordt voornamelijk gesproken over de puberteit en volwassenheid. Hierbij worden een aantal kenmerken benoemd die invloed zouden hebben op de behoefte aan lotgenotencontact onder geadopteerden.

Lotgenotencontact in Nederland

Het kernlabel 'lotgenotencontact in Nederland' definiëren we als volgt: de voorbeelden van verschillende vormen van lotgenotencontact in Nederland, zoals het label verslavingsklinieken en psychiatrie. Deze voorbeelden hoeven niet per se met adoptie of geadopteerden te maken te hebben. Wat voor deze vormen van lotgenotencontact werkt en wat niet werkt, is ook in dit kernlabel opgenomen.

Randvoorwaarden voor lotgenotencontact voor geadopteerden

Het kernlabel 'randvoorwaarden voor lotgenotencontact voor geadopteerden' definiëren we als volgt: alle factoren die invloed hebben op lotgenotencontact voor geadopteerden. Hieronder vallen zowel factoren die tot succes leiden (Do:

Taalgebruik dat aansluit) als factoren die lotgenotencontact juist belemmeren (Don't: Nadruk op adoptie). Deze succesfactoren worden daarom ook uitgedrukt als 'do' en de factoren die belemmeren als 'don't'. Overige factoren (Bereikbaarheid) zijn algemene factoren, waar niet direct een 'do' of don't aan vasthangt.

Bevindingen

Kernlabel	Bevindingen
Herkenning en erkenning	Dit kernlabel is door alle deskundigen benoemd. Er zijn 6 labels van C. Thie die bij dit kernlabel passen, 6 labels van R. Hoksbergen en 4 van M. Oldewarris. In veel fragmenten komt het uiteindelijk toch neer op dit kernlabel, waarin (h) erkenning in totaal 6 keer genoemd wordt (in de labels van C.Thie en R. Hoksbergen). Het label 'Vergelijkbare situatie en (h) erkenning komt dan ook bij alle deskundigen terug. Het label 'Hij of zij snapt mij' is door C. Thie en M. Oldewarris benoemd. Herkenning en erkenning is een belangrijk kenmerk van lotgenotencontact
Leeftijdscategorie	Opvallend is dat alle deskundigen de puberteit als antwoord geven op de vraag in welke leeftijdscategorie onder geadopteerden er het meest gezocht wordt naar lotgenotencontact. Jongvolwassenheid/adolescentie wordt door C. Thie benoemd en R. Hoksbergen.
Lotgenotencontact in Nederland	Opvallende verschillen bij dit kernlabel hebben te maken met de voorbeelden die de deskundigen benoemden. R. Hoksbergen verwees in zijn voorbeeld toch al snel naar lotgenotencontact voor geadopteerden. M. Oldewarris vertelde dat er veel verschillende voorbeelden te zien zijn van lotgenotencontact, en gaf daarbij toch ook weer een voorbeeld van lotgenotencontact voor geadopteerden. Alleen C. Thie noemt twee voorbeelden van vormen van lotgenotencontact, namelijk in het label 'verslavingsklinieken en psychiatrie'
Randvoorwaarden voor lotgenotencontact voor geadopteerden	Dit is het grootste kernlabel. C. Thie heeft 16 labels die hierbij passen, R. Hoksbergen 6 en M. Oldewarris 8. Het label 'Te weinig steun vanuit centrale organisatie' wordt door alle deskundigen 1 keer benoemd. De labels 'Don't: Nadruk op adoptie' wordt door C. Thie en M. Oldewarris genoemd een keer benoemd. Verschillende vormen van contact wordt twee keer door C. Thie benoemd. Laagdrempelig wordt twee keer door M. Oldewarris benoemd.

Bijlage 9 Onderzoeksinstrument Enquête

In onderstaand schema wordt weergegeven op welke wijze de vragen uit de enquête in verband staan met de kernbegrippen en deelaspecten uit dit onderzoek.

Doel van het instrument voor dataverzameling	Kernbegrip	Deelaspecten	Vragen/stellingen in enquête
Na afloop van de bevraging via enquête hebben wij data waaruit blijkt welke randvoorwaarden voor lotgenotencontact aansluit bij onze respondenten (geadopteerde jongeren)	Wensen (van geadopteerde jongeren)		10. Wat zou je nog meer willen? 11. Mijn behoefte aan contact met andere geadopteerde jongeren is
	Geadopteerde jongeren	Leeftijdscategorie	3. Hoe oud ben je?
		Overig	2. Ik ben een (jongen/meisje/zeg ik liever niet) 4. In welke provincie woon je? 5. Uit welk land ben je geadopteerd? 6. Hoe oud was je toen je werd geadopteerd?
	Randvoorwaarden voor lotgenotencontact (voor geadopteerden)	Succesfactoren van lotgenotencontact voor geadopteerden	7. Heb je al contact met andere geadopteerde jongeren?
			8. Hoe ziet dit contact er uit? (meerdere antwoorden mogelijk)
			15. & 23. Dit zou ik graag met andere geadopteerde jongeren bespreken omdat ik:..
		Belemmerende factoren van lotgenotencontact voor geadopteerden	9.. Is er naast dit contact dat je al hebt, nog iets wat je mist?
		Overige randvoorwaarden	12. Ik wil real life (face-to-face) /online contact met andere geadopteerde jongeren

		13.Stel dat er een online platform voor geadopteerde jongeren zou zijn, wat zou je op dat platform willen vinden?
		14 & 22 In dit onderwerp/ deze onderwerpen ben ik geïnteresseerd
		16.Ik heb eerder in de enquête aangegeven dat ik niet geïnteresseerd ben in real life contact
		17.Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren die niets te maken heeft met geadopteerd zijn (bv paintballen)
		18.Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren die wel te maken heeft met geadopteerd zijn (bv een themadag
		19.Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren
		20.Ik wil naar een activiteit met andere geadopteerde jongeren toe
		21.Ik (of mijn ouders) ben eventueel bereid een financiële bijdrage te leveren aan een activiteit
		24.Ik vind het belangrijk dat er bij het contact

			meerdere geadopteerde jongeren zijn die uit mijn land geadopteerd zijn
--	--	--	--

Bijlage 10 Kernlabels en vragen voor Enquête

In onderstaand overzicht zijn de gebruikte vragen en stellingen in de enquête, gekoppeld aan de labels uit de interviews

Code	Label	Vraag/Stelling in Enquête
DESC 1.10,2019	Een plek, eigen gelegenheid, zonder ouders, fysiek of digitaal Begrepen voelen, herkenning, informatie vinden (herkenning puberteit)	12.Ik wil real life (face-to-face) /online contact met andere geadopteerde jongeren 13.Stel dat er een online platform voor geadopteerde jongeren zou zijn, wat zou je op dat platform willen vinden? 19.Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren 20.Ik wil naar een activiteit met andere geadopteerde jongeren toe 21.Ik (of mijn ouders) ben eventueel bereid een financiële bijdrage te leveren aan een activiteit
DESC 1.24,2019	Don't: Nadruk op adoptie	Antwoordmogelijkheid vraag 13.Informatie over onderwerpen rond 'geadopteerd zijn' 14&22.In dit onderwerp/ deze onderwerpen ben ik geïnteresseerd 17.Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren die niets te maken heeft met geadopteerd zijn (bv paintballen) 18.Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren die wel te maken heeft met geadopteerd zijn (bv een themadag)

Bijlage 11 Enquête So Adopted

In deze bijlage is een uitdraai van de enquête te vinden, zoals de enquête online is gezet. Niet alle teksten waren in de online versie aanwezig. De tekst 'Einde van de enquête' was bijvoorbeeld alleen aanwezig als de respondent op een optie klikte, waarna er geen vragen meer kwamen. Ook de teksten 'ga naar vraag 11' etc. waren niet in de online versie zichtbaar. De uitdraai is afkomstig van een pdf-bestand en is op de volgende pagina te vinden.

Enquête So adopted

Hoi!

Fijn dat je de enquête voor ons wilt invullen!

Wij zijn Mariam en Natalia, twee Social Work studenten aan de Christelijke Hogeschool Ede. Wij doen onderzoek naar de behoefte aan onderling contact tussen geadopteerde jongeren (10-25 jaar oud). Door het beantwoorden van de vragen en stellingen in deze enquête, kun jij aangeven wat voor contact met andere geadopteerden jij graag zou willen. Ook als je geen behoefte hebt aan contact kun je dit aangeven.

Het onderzoek doen wij in samenwerking met Stichting Adoptievoorzieningen. De uitkomsten van dit onderzoek helpen hen om een beter beeld te krijgen wat de wensen van geadopteerde jongeren zijn. Stichting Adoptievoorzieningen wil de uitkomsten gebruiken om in de toekomst mogelijk iets voor geadopteerde jongeren te ontwikkelen.

Het invullen van de enquête duurt ongeveer 7 minuutjes.

De enquête kan uiterlijk ingevuld worden op woensdag 15 mei.

***Vereist**

Toestemmingsformulier

In verband met je privacy vragen we jouw toestemming om je gegevens en antwoorden te gebruiken voor ons onderzoek. Je antwoorden op de vragen worden anoniem opgeslagen. Als je toestemming geeft en doorklikt naar de volgende vraag, begint de enquête. Je mag ook aan je ouders vragen of ze willen helpen om de enquête in te vullen als je het zelf lastig vindt.

1. Ik heb het toestemmingsformulier doorgelezen en ik geef toestemming *

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Ja, ik geef toestemming *Ga naar vraag 2.*
- ☐ Nee, ik geef geen toestemming *Ga naar "Eind van de enquête."*

Eind van de enquête

Omdat je ons geen toestemming geeft om anoniem jouw gegevens te verwerken, kunnen we helaas de enquête niet bij jou afnemen. Bedankt voor je tijd.

Stop met het invullen van dit formulier.

Algemene gegevens

2. Ik ben een *

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Jongen
- ☐ Meisje
- ☐ Zeg ik liever niet

3. Hoe oud ben je? *

4. In welke provincie woon je? **Markeer slechts één ovaal.*

- ☐ Noord-Holland
- ☐ Zuid-Holland
- ☐ Zeeland
- ☐ Noord-Brabant
- ☐ Utrecht
- ☐ Flevoland
- ☐ Friesland
- ☐ Groningen
- ☐ Drenthe
- ☐ Overijssel
- ☐ Gelderland
- ☐ Limburg

5. Uit welk land ben je geadopteerd? **Markeer slechts één ovaal.*

- ☐ Ethiopië
- ☐ Zuid-Afrika
- ☐ Polen
- ☐ India
- ☐ Taiwan
- ☐ China
- ☐ Brazilië
- ☐ Colombia
- ☐ Haïti
- ☐ Verenigde Staten
- ☐ Anders: _____

6. Hoe oud was je toen je werd geadopteerd? (In jaren. Onder 1 jaar, voer je '0' in) *

De volgende stellingen gaan in op jouw behoefte aan contact met andere geadopteerde jongeren en jouw ervaringen hiermee.

7. Heb je al contact met andere geadopteerde jongeren? **Markeer slechts één ovaal.*

- ☐ Ja *Ga naar vraag 8.*
- ☐ Nee *Ga naar vraag 11.*

8. Hoe ziet dit contact er uit? (meerdere antwoorden mogelijk)*Vink alle toepasselijke opties aan.*

- ☐ Online contact (social media, WhatsApp)
- ☐ Ik spreek zelf af met andere geadopteerden
- ☐ Ik ontmoet andere geadopteerden via een organisatie/evenement
- ☐ Anders: _____

9. Is er naast dit contact dat je al hebt, nog iets wat je mist? **Markeer slechts één ovaal.*

- ☐ Ja *Ga naar vraag 10.*
- ☐ Nee *Ga naar vraag 11.*

10. Wat zou je nog meer willen? *

11. Mijn behoefte aan contact met andere geadopteerde jongeren is **Markeer slechts één ovaal.*

- ☐ Nu groot *Ga naar vraag 12.*
- ☐ Nu niet heel groot, maar ik ben wel geïnteresseerd *Ga naar vraag 12.*
- ☐ Nu niet aanwezig *Ga naar "Einde enquête."*

Einde enquête

Je hebt aangegeven dat jouw behoefte aan contact met andere geadopteerde nu niet aanwezig is. Bedankt voor de deelname aan het onderzoek. Als ze op verzenden klikt, verstuur je jouw antwoorden op de enquête.

Stop met het invullen van dit formulier.

Met de volgende stellingen kun je nu aangeven wat je belangrijk vindt bij het contact met andere geadopteerden.

12. Ik wil real life (face-to-face) /online contact met andere geadopteerde jongeren **Markeer slechts één ovaal.*

- ☐ Ik wil andere geadopteerde jongeren in real life ontmoeten *Ga naar vraag 17.*
- ☐ Ik wil andere geadopteerde jongeren online ontmoeten *Ga naar vraag 13.*
- ☐ Allebei *Ga naar vraag 13.*

Online

13. Stel dat er een online platform voor geadopteerde jongeren zou zijn, wat zou je op dat platform willen vinden? (meerdere antwoorden mogelijk)

Vink alle toepasselijke opties aan.

- ☐ Ik wil chatten met andere geadopteerden
- ☐ Ik wil online kunnen reageren op posts/zelf iets kunnen plaatsen
- ☐ Blogs/filmpjes van andere geadopteerden over ervaringen
- ☐ Tips over hoe om te gaan met lastige vragen
- ☐ Informatie over onderwerpen rond 'geadopteerd zijn'
- ☐ Een adoptie-buddy (wekelijks één op één chatten met een oudere geadopteerde)
- ☐ Anders: _____

Online onderwerpen

Als je aangegeven hebt dat je bij het online platform informatie zou willen vinden over adoptie-onderwerpen, kun je hieronder aangeven in welke onderwerpen je geïnteresseerd zou zijn. Als je niet geïnteresseerd bent, schrijf dan n.v.t

14. In dit onderwerp/ deze onderwerpen ben ik geïnteresseerd (meerdere opties mogelijk)

Vink alle toepasselijke opties aan.

- ☐ Op wie lijkt ik (van binnen en van buiten)
- ☐ Wie is eigenlijk mijn familie?
- ☐ Vertrouwen in anderen en mezelf
- ☐ Anders: _____

15. Dit zou ik graag met andere geadopteerde jongeren bespreken omdat ik: (meerdere antwoorden mogelijk)

Vink alle toepasselijke opties aan.

- ☐ hoop dat ze mij begrijpen omdat ze hetzelfde meegemaakt hebben
- ☐ van mijn familie en vrienden anders lastige vragen krijg
- ☐ hoop dat iemand anders die hetzelfde meemaakt, begrijpt wat ik nog niet begrijp
- ☐ het lastig vind om kwetsbaar te zijn, dan is dit anoniemer en veiliger
- ☐ Geen bijzondere reden
- ☐ Anders: _____

16. Ik heb eerder in de enquête aangegeven dat ik niet geïnteresseerd ben in real life contact

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Ja *Ga naar vraag 24.*
- ☐ Ja, maar nu ben ik toch geïnteresseerd *Ga naar vraag 17.*
- ☐ Nee *Ga naar vraag 17.*

Face-to-face contact

17. Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren die niets te maken heeft met geadopteerd zijn (bv paintballen) *

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Eens
- ☐ Oneens

18. Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren die wel te maken heeft met geadopteerd zijn (bv een themadag) *

Markeer slechts één ovaal.

☐ Eens

☐ Oneens

Na de laatste vraag in dit gedeelte ga je naar vraag 24.

19. Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren

Markeer slechts één ovaal.

☐ 1x per jaar

☐ 2x per jaar

☐ 3x per jaar

☐ 4x per jaar

20. Ik wil naar een activiteit met andere geadopteerde jongeren toe (meerdere antwoorden mogelijk) *

Vink alle toepasselijke opties aan.

☐ Als het binnen 20 km van mijn woonplaats is

☐ Als het buiten 20 km van mijn woonplaats is

21. Ik (of mijn ouders) ben eventueel bereid een financiële bijdrage te leveren aan een activiteit *

Markeer slechts één ovaal.

☐ Nee

☐ Ja, tussen de 0 en 10 euro

☐ Ja, tussen de 10 en 20 euro

☐ Ja, boven de 20 euro

Onderwerpen face-to-face contact

Als je aangegeven hebt dat je bij een activiteit informatie zou willen vinden over adoptie-onderwerpen, kun je hieronder aangeven in welke onderwerpen je geïnteresseerd zou zijn. Als je niet geïnteresseerd bent, schrijf dan n.v.t

22. In dit onderwerp/ deze onderwerpen ben ik geïnteresseerd

Vink alle toepasselijke opties aan.

☐ Op wie lijk ik (van binnen en van buiten)?

☐ Wie is eigenlijk mijn familie?

☐ Vertrouwen in anderen en mezelf

☐ Anders: _____

23. Dit zou ik graag met andere geadopteerde jongeren bespreken omdat ik: (meerdere antwoorden mogelijk)☐ *Vink alle toepasselijke opties aan.*

- ☐ hoop dat ze mij begrijpen omdat ze hetzelfde meegemaakt hebben
- ☐ van mijn familie en vrienden anders lastige vragen krijg
- ☐ hoop dat iemand anders die hetzelfde meemaakt begrijpt wat ik niet begrijp
- ☐ het lastig vind om kwetsbaar te zijn, bij andere geadopteerde jongeren gaat dit hopelijk makkelijker
- ☐ Geen bijzondere reden

Anders: _____

Ga naar vraag 24.

Algemeen

24. Ik vind het belangrijk dat er bij het contact meerdere geadopteerde jongeren zijn die uit mijn land geadopteerd zijn **Markeer slechts één ovaal.*

- ☐ Eens
- ☐ Oneens

Einde enquête

Dit is het einde van de enquête. Heel erg bedankt voor het invullen!

Als je benieuwd bent naar het eindresultaat, kun je mailen naar soadopteddutch@gmail.com

Als je je nog een opmerking hebt, kun je dit hieronder plaatsen.

Mariam Tempelman & Natalia Smit

25. Overige opmerkingen

Mogelijk gemaakt door

Bijlage 12 Overzicht verspreiding van enquête

In deze bijlage worden verschillende overzichten weergegeven van door ons benaderde partijen en door SAV benaderde partijen.

Studenten M. Tempelman en N. Smit

Op vrijdag 3 mei is de enquête online gezet. Dit is op de Instagrampagina van 'So adopted' aangekondigd. Daarnaast zijn via verschillende kanalen personen, organisaties en verenigingen benaderd.

Link naar enquête: <https://forms.gle/ra3nobcQezkjQ1HW8>

E-mail:	Hoe
▪ Geadopteerde Y.	▪ Door: N. Smit. Is via SAV doorverwezen naar ons. Al eerder mailwisseling geweest tussen ons. Datum: 4 mei
▪ Geadopteerde F.	▪ Door: N. Smit. Bezoeker van de Open Avond op de CHE. N. Smit heeft haar aangesproken over adoptie. Datum: 4 mei
▪ WK Adoptiekids	▪ Door: M. Tempelman. Al contact gehad voor de interviews. In de mailwisseling over de samenvatting is ook gevraagd of zij de enquête willen verspreiden. M. Oldewarris gaf aan dat ze op dit soort verzoeken helaas niet ingaan. Datum: 17 april.
▪ Stichting Eline	▪ Door: M. Tempelman. Uit persoonlijke communicatie met SAV. Datum: 4 mei <i>Geen reactie</i>
▪ Stichting Interlandelijk Geadopteerden	▪ Door: M. Tempelman. Via website van SAV. Datum: 4 mei <i>Geen reactie</i>
▪ United Adoptees International	▪ Door: N. Smit. Via website van SAV. Datum: 4 mei <i>Geen reactie</i>
▪ Arierang	▪ Door: M. Tempelman. Via website van SAV. Datum: 4 mei <i>Geen reactie</i>
▪ Asalsaya	▪ Door: N. Smit. Via website van SAV. Is offline, zowel op de website als op Facebook
▪ Desta	▪ Alleen telefonisch bereikbaar. M. Tempelman heeft geprobeerd te bellen op 8 mei, maar werd niet doorgeschakeld.
▪ Los hijos	▪ Door: N. Smit. Via website van SAV. Datum: 4 mei Plaatsen dit op de Facebookpagina. Datum: N. Smit heeft ook op het prikbord een bericht geplaatst.
▪ Ta pedia	▪ Door: M. Tempelman. Via website van SAV. Datum: 4 mei <i>Geen reactie</i>
▪ VOGN	▪ Door: N. Smit. Via website van SAV. Datum: 4 mei <i>Geen reactie</i>
▪ Vietnam	▪ Door: M. Tempelman. Via website van SAV. Datum: 4 mei <i>Geen reactie</i>

Facebook:	Hoe
• Mariam op eigen Facebookpagina	• Meer dan 11 keer gedeeld. Datum: 3 mei
• Natalia op eigen Facebookpagina	• 7 keer gedeeld. Datum: 7 mei
• BEAM	• Benaderd om mee te werken aan de verspreiding van de enquête. Later via de mail nog contact gehad. Echter hadden zij geen tijd op dat moment om ons te interviewen. Datum: 27 maart
▪ Ichtus Ede	▪ Door: N. Smit. N. Smit is hier lid van. Datum: 3 mei
▪ Geadopteerden Colombia	▪ Door: N. Smit. N. Smit is hier zelf lid van. Datum: 3 mei <i>Aantal reacties via Messenger</i>
▪ Adoptie Colombia	▪ Door: N. Smit. N. Smit is hier zelf lid van. Datum: 3 mei <i>Aantal reacties via Messenger</i>
▪ Geadopteerden Bangladesh	▪ Door: N. Smit. Datum: 3 mei
▪ Nederlandse Adoptie Stichting	▪ Door: N. Smit. N. Smit kent een medewerker van deze organisatie. Datum: 3 mei <i>Geen reactie</i>
▪ Geadopteerde H.	▪ Door: M. Tempelman. Uit persoonlijke communicatie met SAV. Zou een Facebookgroep voor geadopteerden uit China hebben opgezet. Heeft de link in een what's app groep met geadopteerden geplaatst. Facebookgroep zou volgens hem niet meer actief zijn. Datum: 4 mei
▪ Adoptie uit China	▪ Door: M. Tempelman. Beheerders zijn benaderd. Datum: 6 mei <i>Geen reactie</i>
▪ Adoptees and Biological Family Brasil E Holanda (Adoptie Brazilië)	▪ Door: M. Tempelman. Datum: 6 mei <i>Geen reactie</i>
▪ Ethiopië-Kenia Adoptie (Adoptie Ethiopië)	▪ Door: M. Tempelman. Datum: 6 mei <i>Geen reactie</i>
▪ Adoptie Zuid-Afrika	▪ Door: M. Tempelman. Beheerders zijn benaderd. Eén beheerder heeft in twee facebookgroepen de link geplaatst. Datum: 6 mei ▪ Andere beheerder heeft dit ook in twee facebookgroepen gedeeld. Ook heeft ze het naar de appgroep van haar dochter gestuurd. Datum: 7 mei

▪ Adoptie uit Haïti	▪ Door: M. Tempelman. Beheerder is benaderd. Heeft het bericht gedeeld in de Facebookgroep. Datum: 6 mei
▪ Adoptie Polen	▪ Door: M. Tempelman. Beheerders zijn benaderd. Datum: 6 mei <i>Geen reactie</i>
▪ Adoptie Taiwan (community):	▪ Door: M. Tempelman. Datum: 6 mei <i>Geen reactie</i>
▪ Adoptie & Media	▪ Door: M. Tempelman. Deze Facebookgroep is benaderd aan de hand van de zoekterm 'Adoptie Verenigde Staten'. Datum: 6 mei <i>Geen reactie</i>

De communicatie via Facebook is via een Messenger bericht verlopen, waarin N. Smit of M. Tempelman een berichtje naar de beheerders heeft gestuurd. In dit bericht is ook de link van de enquête gestuurd.

Bovenstaande Facebookgroepen (Adoptie uit...land...) zijn opgezocht aan de hand van de lijst in onze enquête. Deze lijst bevat tien landen waar in de periode 2002-2006 de meeste interlandelijke adopties plaatsvonden. Om die reden zijn deze landen toegevoegd achter het woord 'adoptie' in de zoekbalk van Facebook.

De landen die wel in de lijst in de enquête stonden, maar niet in bovenstaande tabel zijn:

India: Hier hebben we op Facebook geen groep van kunnen vinden uit Nederland. Wel bestaan er Facebookgroepen voor geadopteerden en/of adoptieouders in Vlaanderen. Omdat onze enquête gericht is op geadopteerden in Nederland, valt deze categorie af.

Verenigde Staten: Ook hier hebben we op Facebook geen groep kunnen vinden, die gerelateerd is aan adoptie.

Adoptieouderverenigingen	
AdoptieOudersOverleg (AOO)	Door: M. Tempelman. Datum: 7 mei <i>Geen reactie</i>
Adoptievereniging Gereformeerde Gezindte (AVGG)	Door: M. Tempelman. Gaan de link op hun website plaatsen Datum: 8 mei
LAVA, Landelijke Vereniging Adoptieouders	Door: M. Tempelman. Datum: 7 mei <i>Geen reactie</i>
LOGA, Landelijke Oudevereniging Gezinsproblematiek Adoptie	Door: M. Tempelman. Datum: 7 mei <i>Geen reactie</i>
Auntie (Nigeria)	Door: M. Tempelman. Datum: 7 mei <i>Geen reactie</i>
Guateniños (Guatemala)	Door: M. Tempelman. Datum: 7 mei. Zijn bereid om de enquête door te sturen naar alle leden. Is ook geïnteresseerd in een kopie van het onderzoek. Datum: 11 mei.
Inang Bayan (Filipijnen)	Door: M. Tempelman. Datum: 7 mei. Zijn bereid om de enquête door te sturen naar alle leden. We hebben op verzoek een

	samenvatting van het onderzoek gestuurd, met daarbij de link. Echter is het misschien kort dag om de enquête nog onder de leden te verspreiden. Datum: 14 mei.
PROTEA (Zuid-Afrika)	Door: M. Tempelman. Kunnen de link niet plaatsen, wegens bestuursmaatregelen. Wel geven ze aan om op een ontmoetingsdag te komen (31 augustus). Daarnaast gaven ze aan dat de facebookgroep van Zuid-Afrika al helpend was dat we die hebben benaderd. Datum: 8 mei

De contactgegevens van de adoptieouderverenigingen hebben we via de website van SAV opgehaald.

LinkedIn	
Natalia heeft een bericht op LinkedIn geplaatst	Datum: 6 mei. 6 keer gedeeld. 1 reactie van iemand die het in wilde vullen
Mariam heeft een bericht op LinkedIn geplaatst	Datum: 8 mei. 47 weergaven

Stichting Adoptievoorzieningen

▪ Adoptie Ouders Online	Oproep komt op de website van Adoptie Ouders Online. Datum: 7 mei.
▪ AdoptieMagazine	In overleg met SAV zijn wij geïnterviewd over ons afstudeeronderzoek. Ook een oproep om de Instagrampagina heeft in dit magazine gestaan. Datum: 22 maar 2019

Vergunninghouders zijn organisaties die beschikken over een vergunning om bij interlandelijke adoptie te bemiddelen. SAV verwijst onder andere in de procedure van adoptieouders door naar deze vergunninghouders. Door de samenwerking die SAV met deze vergunninghouders heeft, is besloten dat zij de oproep voor de enquête verspreiden onder hen. Dit is gedaan door communicatiemedewerker van SAV.

Vergunninghouders:
▪ Stichting Kind en Toekomst
▪ Stichting Meiling
▪ Nederlandse Adoptie Stichting (Hoeft niet, Natalia heeft dit al gedaan)
▪ Vereniging Wereldkinderen
▪ Adoptiestichting A New Way

Bijlage 13 Berekening Betrouwbaarheidsniveau steekproef enquête

In onderstaand schema is de berekening te zien die gedaan is om het betrouwbaarheidsniveau van onze steekproef te controleren. Dit is gedaan tijdens een atelierbijeenkomst op 21 mei 2019. De schatting is gedaan aan de hand van de statistieken op de website van Stichting Adoptievoorzieningen (z.d.-d). Hierbij zijn het aantal adopties uit het buitenland tussen de jaren 2002 en 2006 bij elkaar opgeteld. Omdat in dit geval alleen de leeftijd 13-17 hieronder valt, en we geen cijfers hebben van de overige leeftijden, is de helft van dit aantal ($5592:2=2796$) erbij gekomen. Dit maakt 8388 en is naar boven afgerond. Op die manier is er een realistische schatting gemaakt voor de totale onderzoekspopulatie (10-25). Uit onderstaand schema blijkt dat ons onderzoek een betrouwbaarheidsniveau van 65% heeft, aangezien wij 88 reacties (inclusief een dubbel antwoord) hadden. Op deze manier is de betrouwbaarheid gecontroleerd en blijkt dat er een aanzienlijke kans is dat dit resultaat een representatief beeld geeft van de totale groep geadopteerde jongeren in Nederland (tussen de 10 en 25 jaar).

Foutenmarge:	5%
Betrouwbaarheidsniveau:	65%
Onderzoekspopulatie (schatting):	8500
Mate van spreiding:	50%
Gewenste steekproef:	87

Bijlage 14 Overzicht analyse enquête (vragen)

In deze bijlage zijn de vragen opgenomen die gebruikt zijn om antwoord te geven op deelvraag 3. Om antwoord te geven op deelvraag 3 hebben we de resultaten van de enquête geanalyseerd aan de hand van onderstaande vijf punten. Deze punten dienden ertoe om gestructureerd hoofdstuk 6 te schrijven. De punten zijn aan de hand van het onderzoeksinstrument geformuleerd. Bij punt 4 is er onderscheid gemaakt tussen de algemene randvoorwaarden en de randvoorwaarden komend uit de expertinterviews. Dit komt overeen met het overzicht van de kernlabels en labels met de enquête vragen. De vragen uit de enquête zijn vervolgens onderverdeeld onder deze vijf punten. Op die manier zijn de resultaten ook onder deze vijf punten verdeeld.

1) Betrouwbaarheid/validiteit

- In welke provincie woon je?
- Uit welk land ben je geadopteerd?
- Hoe oud was je toen je werd geadopteerd?

2) Welke leeftijdscategorie wordt onder geadopteerde jongeren het meest vertegenwoordigd als het gaat om behoefte aan lotgenotencontact?

- Hoe oud ben je?
- Mijn behoefte aan contact met andere geadopteerde is....

3) Wat zeggen geadopteerde jongeren over vormen van lotgenotencontact die ze zelf hebben opgezocht?

- Heb je al contact met geadopteerde jongeren?
- Hoe ziet dit contact er uit (meerdere antwoorden mogelijk)
- Is er naast dit contact dat je al hebt, nog iets wat je mist?
- Wat zou je nog meer willen?

4) Wat zeggen geadopteerde jongeren over randvoorwaarden voor lotgenotencontact?

- Ik wil real life (face-to-face)/online contact met andere geadopteerde jongeren
- [face-to-face] Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren
- [face-to-face] Ik wil naar een activiteit met andere geadopteerde toe ... (km) (meerdere antwoorden mogelijk).
- [face-to-face] Ik (of mijn ouders) ben eventueel bereid een financiële bijdrage te leveren aan een activiteit
- Ik vind het belangrijk dat er bij het contact meerdere geadopteerde jongeren zijn die uit mijn land geadopteerd zijn.

4.1) Wat zeggen jongeren over de randvoorwaarden, voor lotgenotencontact, die blijken uit ons literatuuronderzoek (onze thema's)

- Stel dat er een online platform voor geadopteerde jongeren zou zijn, wat zou je op dat platform willen vinden? (meerdere antwoorden mogelijk)

- [online] In dit onderwerp/deze onderwerpen ben ik geïnteresseerd (meerdere opties mogelijk)
- [online] Dit zou ik graag met andere geadopteerde jongeren bespreken omdat ik (meerdere antwoorden mogelijk)
- [face-to-face] Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren die niets te maken heeft met geadopteerd zijn (bv paintballen)
- [face-to-face] Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren die wel te maken heeft met geadopteerd (bv een themadag)
- [face-to-face] In dit onderwerp/deze onderwerpen ben ik geïnteresseerd
- [face-to-face] Dit zou ik graag met andere geadopteerde jongeren bespreken omdat ik (meerdere antwoorden mogelijk)

5) Welke randvoorwaarden voor lotgenotencontact dragen geadopteerde jongeren zelf aan?

- [online] stel dat er een online platform voor geadopteerde zou zijn, wat zou je op dat platform willen vinden (meerdere antwoorden mogelijk)
- [online] In dit onderwerp/deze onderwerpen ben ik geïnteresseerd (meerdere opties mogelijk)
- [face-to-face] in dit onderwerp/deze onderwerpen ben ik geïnteresseerd (meerdere opties mogelijk)
- [face-to-face] Dit zou ik graag met andere geadopteerde jongeren bespreken omdat ik (meerder antwoorden mogelijk)

Bijlage 15 Overzicht analyse enquête (cijfers)

In deze bijlagen zijn de geanalyseerde resultaten (in cijfers) vastgelegd. Hierbij is er een onderscheid gemaakt tussen prepubers, pubers en adolescenten. Dit is op basis van deelvraag 2, waarin deze leeftijdsgroepen worden besproken, gekozen. Ook is er onderscheid gemaakt tussen jongens en meisjes. Er is hiervoor gekozen, om een zo gedetailleerd mogelijk resultaat te leveren. In de verzamelde reacties, zijn de reacties letterlijk overgenomen uit de enquête (inclusief taalfouten).

1) Betrouwbaarheid/validiteit

- In welke provincie woon je?

Noord-Holland 15 respondenten – 17%

Zuid-Holland 18 respondenten – 20,5%

Zeeland

Noord-Brabant 7 respondenten – 8%

Utrecht 9 respondenten – 10,2%

Flevoland

Friesland 2 respondenten – 2,3%

Groningen 6 respondenten – 6,8%

Drenthe 1 respondent – 1,1%

Overijssel 12 respondenten – 13,6%

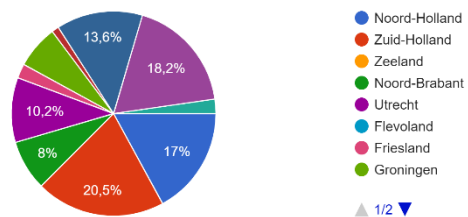
Gelderland 16 respondenten – 18,2%

Limburg 2 respondenten – 2,3%

Totaal 100%

In welke provincie woon je?

88 antwoorden

- **Uit welk land ben je geadopteerd?**

Ethiopie 3 respondenten – 3,4%

Zuid-Afrika 7 respondenten – 8%

Polen 1 respondent – 1,1%

India 4 respondenten – 4,5%

Taiwan 3 respondenten – 3,4%

China 34 respondentent – 38,6%

Brazilië

Colombia 15 respondenten – 17%

Haïti 5 respondentes – 5,7%

Verenigde Staten 3 respondenten
– 3,4%

Bolivia 2 respondenden – 2,3%

Kenia 2 respondenter – 2,3%

Sri Lanka 1 respondent – 1,1%

Roemenië 1 respondent – 1,1%

Nigeria 1 respondent 1,1%

Filippijnen 1 respondent – 1,1%

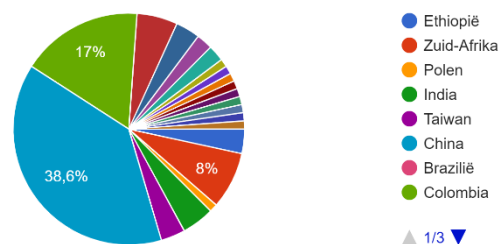
Nigeria 1 respondent – 1,1%

Guatemala 1 respondent – 1,1%

Filippijnen 1 respondent – 1,1%

Uit welk land ben je geadopteerd?

88 antwoorden

Malawi 1 respondent 1,1%
 Roemenië 1 respondent – 1,1%
 Totaal 99,6%

- Hoe oud was je toen je werd geadopteerd?

0 jaar: 35 respondenten – 39,8%
 1 jaar: 17 respondenten – 19,3%
 1 jaar: 3 respondenten – 3,4%
 2 jaar: 11 respondenten – 12,5%
 2,5 jaar: 1 respondent – 1,1%
 2,5 jaar: 1 respondent – 1,1%
 3 jaar: 8 respondenten – 9,1%
 4 jaar: 3 respondenten – 3,4%
 5 jaar: 3 respondenten – 3,4%
 6 jaar: 3 respondenten – 3,4%
 7 jaar: 2 respondenten – 2,3%
 8 jaar: 1 respondent – 1,1%
 Totaal 99,9%

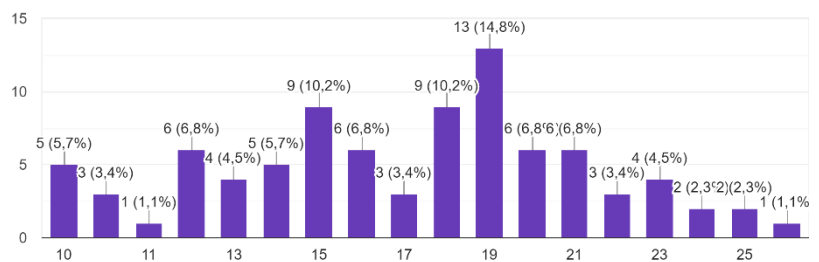
2) Welke leeftijdscategorie wordt onder geadopteerde jongeren het meest vertegenwoordigd als het gaat om behoefte aan lotgenotencontact?

- Hoe oud ben je?

5x10
 4x11
 6x12
 4x13
 5x14
 9x15
 6x16
 3x17
 9x18
 13x19
 6x20
 6x21
 3x22
 4x23
 2x24
 3x25

Hoe oud ben je?

88 antwoorden

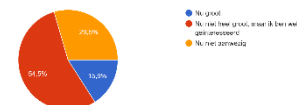
- **Mijn behoefte aan contact met andere geadopteerden is....**

Nu groot: 15,9%

Nu niet heel groot, maar ik ben wel geïnteresseerd 54,5%

Nu niet aanwezig 29,5%

Mijn behoefte aan contact met andere geadopteerde jongeren is
88 antwoorden

Leeftijdscategorie

Prepubers (9-12):

Nu groot 10, 11 = 2

Nu niet heel groot, maar ik ben wel geïnteresseerd 10, 10, 10, 10, 11, 11, 12, 12, 12, = 9

Nu niet aanwezig 11, 12, 12, 12 = 4

Totaal 15

Pubers (13-18):

Nu groot: 13, 14, 16, 16, 18 = 5

Nu niet heel groot, maar ik ben wel geïnteresseerd 13, 13, 13, 14, 14, 14, 15, 16, 16, 16, 17, 17, 17, 18, 18, 18, 18 = 17

Nu niet aanwezig 14, 15, 15, 15, 15, 15, 15, 15, 15, 16, 18, 18, 18, 18 = 14

Totaal 36

Adolescenten (18+):

Nu groot: 19, 19, 20, 23, 23, 23, 25 = 7

Nu niet heel groot, maar ik ben wel geïnteresseerd 19, 19, 19, 19, 19, 19, 19, 19, 19, 20, 20, 20, 21, 21, 21, 21, 22, 22, 22, 25, 25 = 22

Nu niet aanwezig 19, 19, 20, 20, 21, 23, 24, 24 = 8

Totaal 37

Mijn behoefte is ...	Prepubers	Pubers	Adolescenten
Groot	2/15=13,3%	5/36= 13,8%	7/37 = 18,9%
Nu niet groot, maar ik ben wel geïnteresseerd	9/15 = 60%	17/36 = 47,2%	22/37 = 59,5%
Nu niet aanwezig	4/15 = 26,7%	14/36 = 38,9%	8/36= 21,6%

Geslacht:

Jongens

Nu groot 4

Nu niet heel groot, maar ik ben wel geïnteresseerd 15

Nu niet aanwezig 7

Totaal 27

Meisjes

Nu groot 10

Nu niet heel groot, maar ik ben wel geïnteresseerd 32

Nu niet aanwezig 18

Totaal 60

Zeg ik liever niet:

Nu groot

Nu niet heel groot, maar ik ben wel geïnteresseerd 1,

Nu niet aanwezig 1

Totaal 2

Mijn behoefte is ...	Jongens	Meisjes	Zeg ik liever niet
Groot	4/27 = 14,8%	10/60 = 16,7%	0%
Nu niet groot, maar ik ben wel geïnteresseerd	15/27= 55,6%	32/60 53,3%	1/2 = 50%
Nu niet aanwezig	7/27 25,9%	18/60 = 30%	½ = 50%

3) Wat zeggen geadopteerde jongeren over vormen van laagdrempelig lotgenotencontact die ze zelf hebben opgezocht?

- **Heb je al contact met geadopteerde jongeren?**

Leeftijdscategorie

Prepubers (10-12)

Ja 13

Nee 2

Totaal 15

Pubers (13-18)

Ja 32

Nee 4

Totaal 36

Adolescenten (18+)

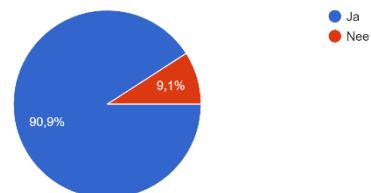
Ja 35

Nee 2

Totaal 37

TOTAAL 88

Heb je al contact met andere geadopteerde jongeren?
88 antwoorden

Geslacht

Jongens

Ja 23

Nee 3

Totaal 26

Meisjes

Ja 55

Nee 5

Totaal 60

Wil niet zeggen

Ja 2

Nee

Totaal 2

TOTAAL 88

HOUD REKENING MET DE NEE-ANTWOORDEN IN DE BEREKENING

- **Hoe ziet dit contact er uit (meerdere antwoorden mogelijk) → meer antwoorden dan respondenten)**

Leeftijdscategorie

Prepubers (10-12)

Online contact 5

Ik spreek zelf af met andere geadopteerden 8

Ik ontmoet andere geadopteerden via organisatie/evenement 7

(10jr) via ouders

(12jr) ik heb twee geadopteerde kinderen in mijn klas

(12jr) broer even oud, kinderen van vrienden van papa en mama

(12jr) via ouders

(12jr) via mijn adoptieouders

(12jr) via vrienden van mijn ouders

Niks (2x)

28

Pubers (13-18)

Online contact 15

Ik spreek zelf af met andere geadopteerden 19

Ik ontmoet andere geadopteerden via

organisatie/evenement 9

(14) af en toe contact

(15) zat in mij klas

5x Niks

(15) twee broers en wat kinderen van kennissen van mijn ouders

(16) mijn broer is ook geadopteerd

(18) mijn vriendin is geadopteerd

(14) met alle twintig meisjes uit mijn reisgroep

(15) ze is gewoon een vriendin

(16) via mijn adoptieouders

(18) meer als we elkaar zien tijdens adoptiedingen zoals Hogar

57

Adolescenten (18+)

Online contact 25

Ik spreek zelf af met andere geadopteerden 19

Ik ontmoet andere geadopteerden via organisatie/evenement 10

2x niks

(19) af en toe een China reünie

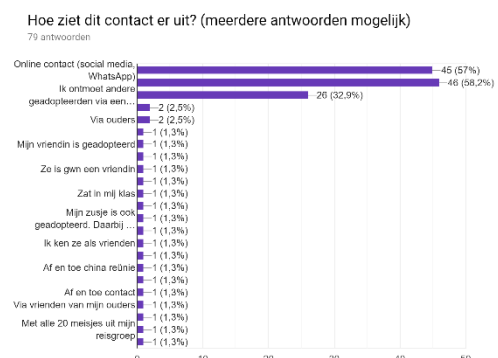
(20) ik ken ze als vrienden

(21) m'n zusje is ook geadopteerd. Daarbij had ik eerder altijd contact met de meiden die tegelijkertijd uit hetzelfde kindertehuis als ik zijn geadopteerd.

(19) vrienden en kennissen en adoptiegroep (met andere die samen met mij werden geadopteerd, door hun ouders).

(19) Ik heb nog regelmatig contact met de families uit de groep waarmee mijn ouders destijds naar China zijn gereisd en tegelijkertijd een kindje adopteerden

(21) Mijn beste vriendin is ook geadopteerd

(25) zijn gewoon toevallig mijn vrienden, ken ze al jaren
33 mensen

139 in totaal

Geslacht

Jongens

Online contact 11

Ik spreek zelf af met andere geadopteerden 14

Ik ontmoet andere geadopteerden via organisatie/evenement 10

Via ouders

Zat in mij klas

Ik ken ze als vrienden

3x niks

Broer (even oud), kinderen van vrienden van papa en mama

Via ouders

Ik heb twee geadopteerde kinderen in mijn klas

44 antwoorden

Meisjes

Online contact 34

Ik spreek zelf af met andere geadopteerden 32

Ik ontmoet andere geadopteerden via organisatie/evenement 15

Af en toe contact

Twee broers en wat kinderen van kennissen van mijn ouders

Mijn broer is ook geadopteerd

Via mijn adoptieouders

Via vrienden van mijn ouders

Met alle twintig meisjes van mijn reisgroep

Ze is gwn een vriendin

Meer als we elkaar zien tijdens adoptiedingen zoals Hogar

Vrienden en kennissen en adoptiegroep (met anderen die samen met mij werden geadopteerd door hun ouders)

Ik heb nog regelmatig contact met de families uit de groep waarmee mijn ouders destijds naar China zijn gereisd en tegelijkertijd een kindje adopteerden

Mijn beste vriendin is ook geadopteerd

Zijn gewoon toevallig mijn vrienden, ken ze al jaren

93 antwoorden

Wil niet zeggen

Online contact

Ik spreek zelf af met andere geadopteerden

Ik ontmoet andere geadopteerden via organisatie/evenement 1

Via mijn adoptieouders

2 antwoorden

139 antwoorden

- **Is er naast dit contact dat je al hebt, nog iets wat je mist?**

Leeftijdscategorie

Prepubers (10-12)

Ja 4

Nee 9

Niks ingevuld 9

13 (want niet ingevuld telt niet)

Pubers (13-18)

Ja 9

Nee 23

Niet ingevuld 4

32

Adolescenten (18+)

Ja 12

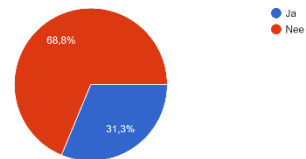
Nee 23

Niet ingevuld 2

35

Totaal 80

Is er naast dit contact dat je al hebt, nog iets wat je mist?
80 antwoorden

Geslacht

Jongens

Ja 6

Nee 17

Niet ingevuld 3

$17 + 6 = 23$

Meisjes

Ja 18

Nee 37

Niet ingevuld 5

$18 + 37 = 55$

Wil niet zeggen

Ja 1

Nee 1

- **Wat zou je nog meer willen?** (is op basis van de 25 respondenten die ja hebben ingevuld bij de vorige vraag)

Leeftijdscategorie

Prepubers (10-12)

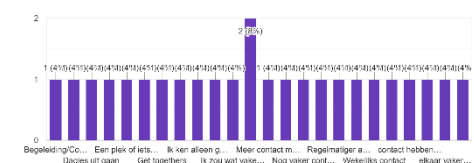
(10) wekelijks contact

(10) nog vaker contact met geadopteerde kinderen

(10) ik wil het wel, maar weet niet precies hoe

(12) ik zou wat vaker kinderen uit de Filipijnen willen ontmoeten, nu is dat ongeveer 1x per jaar en nog wel een kennis, maar daar ben ik niet echt bevriend mee.

Wat zou je nog meer willen?
25 antwoorden

Pubers (13-18)

(13) nog meer kont contact hebben met kinderen die geadopteerd zijn

(14) dagjes uit gaan

(15) elkaar vaker zien

(16) begeleiding/coaching

(17) feesten voor geadopteerden of activiteiten zo dat je meer geadopteerde kinderen leert kennen en je verhaal met elkaar kunt delen

(17) ik ken alleen geadopteerde meisjes, dus ik zou het erg leuk vinden om geadopteerde jongens van mijn leeftijd uit hetzelfde land te ontmoeten en vrienden te worden

(17) iedereen is anders. De contacten die ik nu heb denken heel anders over geadopteerd zijn, het zou fijn zijn als ik iemand anders had die een beetje op hetzelfde level als ik zit met gedachtes en gevoelens

(18) regelmatig afspreken i.p.v. van heel incidenteel afspreken

(18) contact hebben met meer geadopteerden en wellicht nieuwe vrienden maken

Adolescenten (18+)

(19) meer contact in real life en niet online

(19) meer contact in real life en niet online

(19) dat in de maatschappij meer aandacht is aan wat is geadopteerd zijn en ook wat zijn echte NO GO's om te zeggen/vragen tegen iemand die geadopteerd is

(19) wat hechter contact met iemand, maar die gene naast het aspect dat we geadopteerd zijn ook hem/haar aarid vind als persoon.

(20) weten hoe mijn biologische ouders er uit zien en wat voor karakter zij hebben

(21) get together's

(21) meer contact met mensen uit mijn oorspronkelijke cultuur of gesprekken over de beleving van een geadopteerd kind.

(22) contact met iemand van de biologische familie

(23) een plek of iets waar ik mijn ervaringen, gevoelens en gedachten rondom adoptie te delen. Met vrienden onderling heb ik het er wel eens over, maar soms is er behoefte voor mij om hier diep en lang op in te gaan. En die is er niet, wat ik begrijp maar jammer vind.

(23) de taal, het land, cultuur

(23) kleinschalige groepen/vakanties met alleen geadopteerden, niet meer ouders. Dit kan per land maar ook gemixt en per leeftijdsgroep.

(25) platform om elkaar makkelijker te ontmoeten en ook mensen tegen te komen die als mens meer bij je passen.

Totaal 25

Geslacht

Jongens

(10) wekelijks contact

(12) ik zou wat vaker kinderen uit de Filipijnen willen ontmoeten, nu is dat ongeveer 1x per jaar en nog wel een kennis, maar daar ben ik niet echt bevriend mee.

(17) feesten voor geadopteerden of activiteiten zo dat je meer geadopteerde kinderen leert kennen en je verhaal met elkaar kunt delen

(17) ik ken alleen geadopteerde meisjes, dus ik zou het erg leuk vinden om geadopteerde jongens van mijn leeftijd uit hetzelfde land te ontmoeten en vrienden te worden

(18) regelmatig afspreken i.p.v. van heel incidenteel afspreken

(18) contact hebben met meer geadopteerden en wellicht nieuwe vrienden maken

Meisjes

(10) nog vaker contact met geadopteerde kinderen

(10) ik wil het wel, maar weet niet precies hoe

(13) nog meer contact hebben met kinderen die geadopteerd zijn

(14) dagjes uit gaan

(15) elkaar vaker zien

(17) iedereen is anders. De contacten die ik nu heb denken heel anders over geadopteerd zijn, het zou fijn zijn als ik iemand anders had die een beetje op hetzelfde level als ik zit met gedachtes en gevoelens

(19) meer contact in real life en niet online

(19) meer contact in real life en niet online

(19) dat in de maatschappij meer aandacht is aan wat is geadopteerd zijn en ook wat zijn echte NO GO's om te zeggen/vragen tegen iemand die geadopteerd is

(19) wat hechter contact met iemand, maar die gene naast het aspect dat we geadopteerd zijn ook hem/haar aardig vind als persoon.

(20) weten hoe mijn biologische ouders er uit zien en wat voor karakter zij hebben

(21) get together's

(21) meer contact met mensen uit mijn oorspronkelijke cultuur of gesprekken over de beleving van een geadopteerd kind.

(22) contact met iemand van de biologische familie

(23) een plek of iets waar ik mijn ervaringen, gevoelens en gedachten rondom adoptie te delen. Met vrienden onderling heb ik het er wel eens over, maar soms is er behoefte voor mij om hier diep en lang op in te gaan. En die is er niet, wat ik begrijp maar jammer vind.

(23) de taal, het land, cultuur

(23) kleinschalige groepen/vakanties met alleen geadopteerden, niet meer ouders. Dit kan per land maar ook gemixt en per leeftijdsgroep.

(25) platform om elkaar makkelijker te ontmoeten en ook mensen tegen te komen die als mens meer bij je passen.

Zeg ik liever niet

(16) begeleiding/coaching

Totaal 25

4) Wat zeggen geadopteerde jongeren over randvoorwaarden voor lotgenotencontact?

Hieronder worden de antwoorden gegeven die de respondenten in het onderzoek hebben gegeven.

Zowel de antwoorden die gegeven zijn op basis van keuzes die wij aangaven, alsook de eigen ingebrachte antwoorden van de jongeren, zijn opgenomen. De eigen antwoorden van jongeren zijn te herkennen aan de leeftijd die vooraf expliciet genoemd wordt, of een – teken.

- **Ik wil real life (face-to-face)/online contact met andere geadopteerde jongeren'**

Leeftijdscategorie

Prepubers (10-12)

Ik wil andere geadopteerde jongeren in real life ontmoeten 7

Ik wil andere geadopteerde jongeren online ontmoeten 1

Allebei 3

Niks ingevuld 4

15

Pubers (13-18)

Ik wil andere geadopteerde jongeren in real life ontmoeten 7

Ik wil andere geadopteerde jongeren online ontmoeten 2

Allebei 13

Niks ingevuld 14

36

Adolescenten (18+)

Ik wil andere geadopteerde jongeren in real life ontmoeten 9

Ik wil andere geadopteerde jongeren online ontmoeten 1

Allebei 19

Niks gevuld 8

62 antwoorden

Ik wil real life (face-to-face) /online contact met andere geadopteerde jongeren
62 antwoorden

Geslacht

Jongens

Ik wil andere geadopteerde jongeren in real life ontmoeten 6

Ik wil andere geadopteerde jongeren online ontmoeten 1

Allebei 12

Niks ingevuld 7

Totaal 19

Meisjes

Ik wil andere geadopteerde jongeren in real life ontmoeten 17

Ik wil andere geadopteerde jongeren online ontmoeten 3

Allebei 22

Niks ingevuld 18

Totaal 42

Zeg ik liever niet

Ik wil andere geadopteerde jongeren in real life ontmoeten

Ik wil andere geadopteerde jongeren online ontmoeten

Allebei 1

Niks ingevuld 1

Totaal 1

62 antwoorden

- **[face-to-face] Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren**

Prepubers (10-12)

1xper jaar:

2xper jaar: 6

3xper jaar: 2

4xper jaar :2

Niks ingevuld 5

Pubers (13-18)

1xper jaar 5

2xper jaar 10

3xper jaar 3

4xper jaar 2

Niks ingevuld 16

Adolescenten (18+)

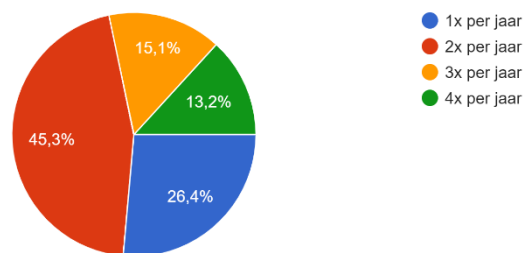
1xper jaar 9

2xper jaar 8

3xper jaar 3

4xper jaar 3

Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren
53 antwoorden

Niks ingevuld 14

53 antwoorden

Jongens

1xper jaar 1

2xper jaar 8

3xper jaar 3

4xper jaar 3

Niks ingevuld 11

Meisjes

1xper jaar 13

2xper jaar 16

3xper jaar 4

4xper jaar 3

Niks ingevuld 23

Zeg ik liever niet

1xper jaar

2xper jaar

3xper jaar 1

4xper jaar 1

Niks ingevuld

53 antwoorden

- **[face-to-face] Ik wil naar een activiteit met andere geadopteerde toe ... (km) (meerdere antwoorden mogelijk).**

Prepubers (10-12)

Als het binnen 20 km van mijn woonplaats is 8

Als het buiten 20 km van mijn woonplaats is 8

Niks 4

Pubers (13-18)

Als het binnen 20 km van mijn woonplaats is 16

Als het buiten 20 km van mijn woonplaats is 10

Niks 15

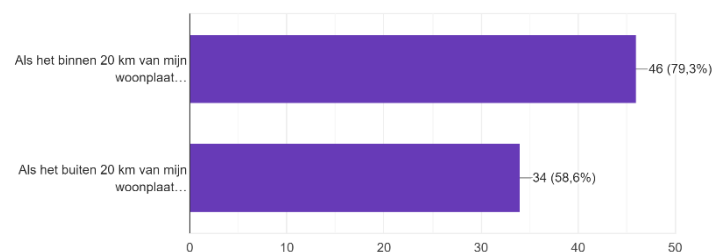
Adolescenten (18+)

Als het binnen 20 km van mijn woonplaats is 22

Als het buiten 20 km van mijn woonplaats is 16

Ik wil naar een activiteit met andere geadopteerde jongeren toe (meerdere antwoorden mogelijk)

58 antwoorden

Niks 11

80

Jongen

Als het binnen 20 km van mijn woonplaats is 12

Als het buiten 20 km van mijn woonplaats is 12

Niks 7

Meisjes

Als het binnen 20 km van mijn woonplaats is 32

Als het buiten 20 km van mijn woonplaats is 23

Niks 20

Zeg ik liever niet

Als het binnen 20 km van mijn woonplaats is 1

Als het buiten 20 km van mijn woonplaats is

Niks 1

- **[face-to-face] Ik (of mijn ouders) ben eventueel bereid een financiële bijdrage te leveren aan een activiteit**

Prepubers (10-12)

Nee

Ja, tussen de 0 en 10 euro: 3

Ja, tussen de 10 en 20 euro: 5

Ja, boven de 20 euro: 3

Niks 4

Pubers (13-18)

Nee 1

Ja, tussen de 0 en 10 euro: 5

Ja, tussen de 10 en 20 euro: 10

Ja, boven de 20 euro: 5

Niks 15

Adolescenten (18+)

Nee: 2

Ja, tussen de 0 en 10 euro: 11

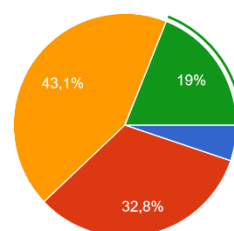
Ja, tussen de 10 en 20 euro: 10

Ja, boven de 20 euro: 3

Niks 11

Ik (of mijn ouders) ben eventueel bereid een financiële bijdrage te leveren aan een activiteit

58 antwoorden

● Nee
● Ja, tussen de 0 en 10 euro
● Ja, tussen de 10 en 20 euro
● Ja, boven de 20 euro

58 antwoorden

Jongens

Nee

Ja, tussen de 0 en 10 euro: 5

Ja, tussen de 10 en 20 euro: 6

Ja, boven de 20 euro: 6

Niks 9

Meisjes

Nee: 3

Ja, tussen de 0 en 10 euro: 13

Ja, tussen de 10 en 20 euro: 19

Ja, boven de 20 euro: 5

Niks 20

Zeg ik liever niet

Nee

Ja, tussen de 0 en 10 euro

Ja, tussen de 10 en 20 euro: 1

Ja, boven de 20 euro

Niks 1

58 antwoorden

- Ik vind het belangrijk dat er bij het contact meerdere geadopteerde jongeren zijn die uit mijn land geadopteerd zijn.

Prepubers (10-12)

Eens 7

Oneens 4

Niks 4

Ik vind het belangrijk dat er bij het contact meerdere geadopteerde jongeren zijn die uit mijn land geadopteerd zijn

62 antwoorden

Pubers (13-18)

Eens 19

Oneens 3

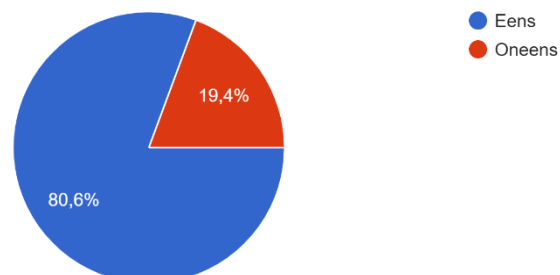
Niks 14

Adolescenten (18+)

Eens 24

Oneens 5

Niks 8

62 antwoorden

Jongens
Eens 16
Oneens 3
Niks 7

Meisjes
Eens 34
Oneens 8
Niks 18

Zeg ik liever niet
Eens
Oneens 1
Niks 1

62 antwoorden

4.1) Wat zeggen jongeren over de randvoorwaarden, voor lotgenotencontact, die blijken uit ons literatuuronderzoek (onze thema's)

- **Stel dat er een online platform voor geadopteerde jongeren zou zijn, wat zou je op dat platform willen vinden? (meerdere antwoorden mogelijk)**

Prepubers (10-12)

Ik wil chatten met andere geadopteerden 3

Ik wil online kunnen reageren op posts/zelf iets kunnen plaatsen 2

Blogs/filmpjes van andere geadopteerden over ervaringen 2

Tips over hoe om te gaan met lastige vragen 1

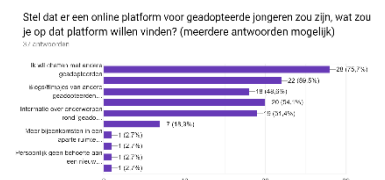
Informatie over onderwerpen rond 'geadopteerd zijn'

Een adoptie-buddy (wekelijks één op één chatten met oudere geadopteerde)

(12) filmpjes over roots-reizen

Niks 11

TOTAAL 9

Pubers (13-18)

Ik wil chatten met andere geadopteerden 11

Ik wil online kunnen reageren op posts/zelf iets kunnen plaatsen 8

Blogs/filmpjes van andere geadopteerden over ervaringen 6

Tips over hoe om te gaan met lastige vragen 7

Informatie over onderwerpen rond 'geadopteerd zijn' 6

Een adoptie-buddy (wekelijks één op één chatten met oudere geadopteerde) 4

(18) meer bijeenkomsten in een aparte ruimte houden

Niks 21
TOTAAL 43

Adolescenten (18+)

Ik wil chatten met andere geadopteerden 14
Ik wil online kunnen reageren op posts/zelf iets kunnen plaatsen 12
Blogs/filmpjes van andere geadopteerden over ervaringen 10
Tips over hoe om te gaan met lastige vragen 12
Informatie over onderwerpen rond 'geadopteerd zijn' 13
Een adoptie-buddy (wekelijks één op één chatten met een oudere geadopteerde) 3
Niks 18
(23) bijeenkomsten zoals Wereldkinderendag
(25) persoonlijk geen behoefte aan een nieuw platform, gebruik vooral What's app voor het contact en FB voor contact buiten NL.
TOTAAL 66

TOTAAL 118

Jongens

Ik wil chatten met andere geadopteerden 11
Ik wil online kunnen reageren op posts/zelf iets kunnen plaatsen 8
Blogs/filmpjes van andere geadopteerden over ervaringen 6
Tips over hoe om te gaan met lastige vragen 5
Informatie over onderwerpen rond 'geadopteerd zijn' 4
Een adoptie-buddy (wekelijks één op één chatten met oudere geadopteerde) 2
Niks 13
- filmpjes over rootsreizen
- meer bijeenkomsten in een aparte ruimte houden
TOTAAL 38

Meisjes

Ik wil chatten met andere geadopteerden 16
Ik wil online kunnen reageren op posts/zelf iets kunnen plaatsen 13
Blogs/filmpjes van andere geadopteerden over ervaringen 12
Tips over hoe om te gaan met lastige vragen 14
Informatie over onderwerpen rond 'geadopteerd zijn' 15
Een adoptie-buddy (wekelijks één op één chatten met oudere geadopteerde) 4
Niks 37
- Bijeenkomsten zoals Wereldkinderendag
- Persoonlijk geen behoefte aan een nieuw platform, gebruik vooral What's App voor het contact en FB voor contact buiten NL.
TOTAAL 76

Zeg ik liever niet

Ik wil chatten met andere geadopteerden 1

Ik wil online kunnen reageren op posts/zelf iets kunnen plaatsen 1

Blogs/filmpjes van andere geadopteerden over ervaringen

Tips over hoe om te gaan met lastige vragen 1

Informatie over onderwerpen rond 'geadopteerd zijn'

Een adoptie-buddy (wekelijks één op één chatten met oudere geadopteerde) 1

Niks 1

TOTAAL 4

118 antwoorden

- **[online] In dit onderwerp/deze onderwerpen ben ik geïnteresseerd (meerdere opties mogelijk)**

Prepubers (10-12)

Op wie lijkt ik (van binnen en van buiten) 3

Wie is eigenlijk mijn familie? 3

Vertrouwen in anderen en mezelf 2

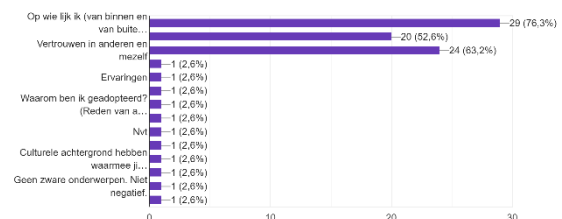
Niks 11

(12) geen zware onderwerpen. Niet negatief

TOTAAL 9

In dit onderwerp/ deze onderwerpen ben ik geïnteresseerd (meerdere opties mogelijk)

38 antwoorden

Pubers (13-18)

Op wie lijkt ik (van binnen en van buiten) 10

Wie is eigenlijk mijn familie? 5

Vertrouwen in anderen en mezelf 8

Niks 21

(16) Nvt

(18) n.v.t

(13) ik om uit Haïti, mijn adoptiefamilie is ook donker net als ik. We lijken op elkaar. Vaak begrijpen of geloven andere mensen, ook adoptiekinderen niet, dat ik geadopteerd ben. Ik ken geen andere geadopteerden met donkere ouders.

(14) Heb ik broertjes of zusjes

(16) Waar kan ik de juiste hulp krijgen

(18) met welke groep kan ik me nou het beste identificeren

TOTAAL 29

Adolescenten (18+)

Op wie lijkt ik (van binnen en van buiten) 16

Wie is eigenlijk mijn familie? 12

Vertrouwen in anderen en mezelf 14

Niks 18

(19) ervaringen

(19) interesse in de Chinese cultuur; ervaringen over het geadopteerd zijn.

(21) culturele achtergrond hebben waarmee jij je niet identificeert, opvoeden van je kinderen zonder je (culturele/biologische) achtergrond te kennen.

(23) waarom ben ik geadopteerd (reden van adoptie heb ik twijfels over)

TOTAAL 46

84 antwoorden

Jongens

Op wie lijkt ik (van binnen en van buiten) 8

Wie is eigenlijk mijn familie? 6

Vertrouwen in anderen en mezelf 8

Niks 13

- Nvt

- n.v.t

- Met welke groep kan ik me nou het beste identificeren

- Geen zware onderwerpen. Niet negatief

TOTAAL 26

Meisjes

Op wie lijkt ik (van binnen en van buiten) 20

Wie is eigenlijk mijn familie? 14

Vertrouwen in anderen en mezelf 16

Niks 36

- Ik om uit Haïti, mijn adoptiefamilie is ook donker net als ik. We lijken op elkaar. Vaak begrijpen of geloven andere mensen, ook adoptiekinderen niet, dat ik geadopteerd ben. Ik ken geen andere geadopteerden met donkere ouders.
- Heb ik broertjes of zusjes
- Ervaringen
- Interesse in de Chinese cultuur; ervaringen over het geadopteerd zijn.
- Culturele achtergrond hebben waarmee jij je niet identificeert, opvoeden van je kinderen zonder je (culturele/biologische) achtergrond te kennen.
- Waarom ben ik geadopteerd (reden van adoptie heb ik twijfels over)

TOTAAL 56

Zeg ik liever niet

Op wie lijkt ik (van binnen en van buiten) 1

Wie is eigenlijk mijn familie?

Vertrouwen in anderen en mezelf

Niks 1

- Waar kan ik de juiste hulp krijgen?

TOTAAL 2

Antwoorden 84

- **[online] Dit zou ik graag met andere geadopteerde jongeren bespreken omdat ik (meerdere antwoorden mogelijk)**

Prepubers (10-12)

Hoop dat ze mij begrijpen omdat ze hetzelfde meegemaakt hebben 2

Van mijn familie en vrienden anders lastige vragen krijg 1

Hoop dat iemand anders die hetzelfde meemaakt begrijpt wat ik niet begrijpt 2

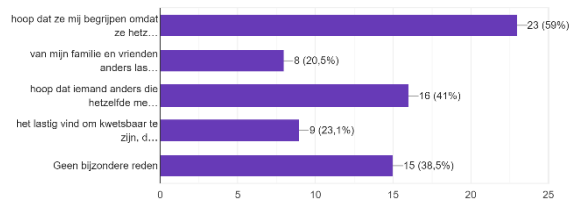
Het lastig vind om kwetsbaar te zijn, bij andere geadopteerde jongeren gaat dit hopelijk makkelijker 1

Geen bijzondere reden 2

NIKS 11

TOTAAL 8

Dit zou ik graag met andere geadopteerde jongeren bespreken omdat ik:
(meerdere antwoorden mogelijk)
39 antwoorden

Pubers (13-18)

Hoop dat ze mij begrijpen omdat ze hetzelfde meegemaakt hebben 7

Van mijn familie en vrienden anders lastige vragen krijg 3

Hoop dat iemand anders die hetzelfde meemaakt begrijpt wat ik niet begrijpt 5

Het lastig vind om kwetsbaar te zijn, bij andere geadopteerde jongeren gaat dit hopelijk makkelijker 4

Geen bijzondere reden 6

niks 21

TOTAAL 25

Adolescenten (18+)

Hoop dat ze mij begrijpen omdat ze hetzelfde meegemaakt hebben 14

Van mijn familie en vrienden anders lastige vragen krijg 4

Hoop dat iemand anders die hetzelfde meemaakt begrijpt wat ik niet begrijpt 9

Het lastig vind om kwetsbaar te zijn, bij andere geadopteerde jongeren gaat dit hopelijk makkelijker 4

Geen bijzondere reden 7

Niks 16

TOTAAL 38

71 antwoorden

Jongens

Hoop dat ze mij begrijpen omdat ze hetzelfde meegemaakt hebben 6

Van mijn familie en vrienden anders lastige vragen krijg 3

Hoop dat iemand anders die hetzelfde meemaakt begrijpt wat ik niet begrijpt 5

Het lastig vind om kwetsbaar te zijn, bij andere geadopteerde jongeren gaat dit hopelijk makkelijker
3
Geen bijzondere reden 7
Niks 13
TOTAAL 24

Meisjes
Hoop dat ze mij begrijpen omdat ze hetzelfde meegemaakt hebben 17
Van mijn familie en vrienden anders lastige vragen krijg 5
Hoop dat iemand anders die hetzelfde meemaakt begrijpt wat ik niet begrijpt 10
Het lastig vind om kwetsbaar te zijn, bij andere geadopteerde jongeren gaat dit hopelijk makkelijker
5
Geen bijzondere reden 8
Niks 35
TOTAAL 45

Zeg ik liever niet
Hoop dat ze mij begrijpen omdat ze hetzelfde meegemaakt hebben
Van mijn familie en vrienden anders lastige vragen krijg
Hoop dat iemand anders die hetzelfde meemaakt begrijpt wat ik niet begrijpt 1
Het lastig vind om kwetsbaar te zijn, bij andere geadopteerde jongeren gaat dit hopelijk makkelijker
1
Geen bijzondere reden
Niks 1
TOTAAL 2

71 antwoorden

- **[face-to-face] Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren die niets te maken heeft met geadopteerd zijn (bv paintballen)**

Prepubers (10-12)

Eens 9
Oneens 2
Niks 4

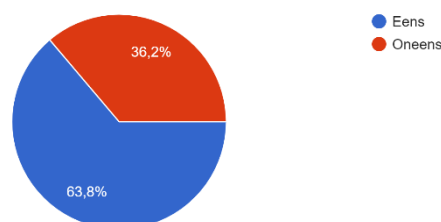
Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren die niets te maken heeft met geadopteerd zijn (bv paintballen)
58 antwoorden

Pubers (13-18)

Eens 14
Oneens 5
Niks 15

Adolescenten (18+)

Eens 14
Oneens 14

Niks 12

TOTAAL 58

Jongens

Eens 15

Oneens 2

Niks 9

Meisjes

Eens 22

Oneens 18

Niks 20

Zeg ik liever niet

Eens

Oneens 1

Niks 1

Totaal 58

- **[face-to-face] Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren die wel te maken heeft met geadopteerd (bv een themadag)**

Prepuber (10-12)

Eens 7

Oneens 4

Niks 4

Ik wil een activiteit met andere geadopteerde jongeren die wel te maken heeft met geadopteerd zijn (bv een themadag)

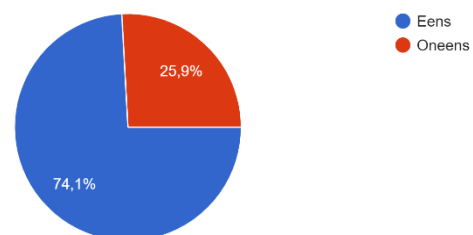
58 antwoorden

Puber (13-18)

Eens 17

Oneens 4

Niks 15

Adolescenten (18+)

Eens 19

Oneens 7

Niks 11

Totaal 58 antwoorden

Jongens

Eens 12

Oneens 5

Niks 9

Meisjes

Eens 30

Oneens 10

Niks 20

Zeg ik liever niet

Eens 1

Oneens

Niks 1

Totaal 58 antwoorden

- **[face-to-face] In dit onderwerp/deze onderwerpen ben ik geïnteresseerd**

Prepuber (10-12)

Op wie lijkt ik (van binnen en van buiten) 4

Wie is eigenlijk mijn familie? 3

Vertrouwen in anderen en mezelf 5

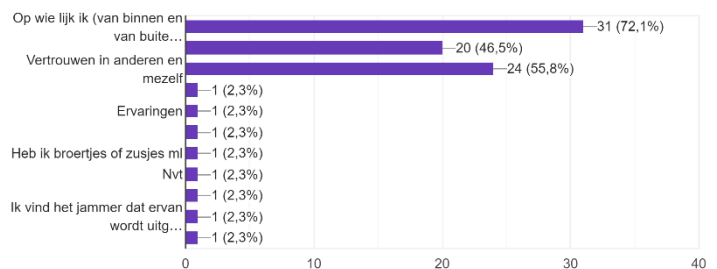
Niks 8

(12) haarverzorging

Totaal 13

In dit onderwerp/ deze onderwerpen ben ik geïnteresseerd

43 antwoorden

Puber (13-18)

Op wie lijkt ik (van binnen en van buiten) 12

Wie is eigenlijk mijn familie? 6

Vertrouwen in anderen en mezelf 7

Niks 19

(13) ik vind het jammer dat er van wordt uitgegaan dat je een andere huiskleur hebt dan je adoptieouders. Daar zou ook eens aandacht voor moeten zijn.

(14) heb ik broertjes of zusjes ml

(16) nvt

(18) nvt

Totaal 29

Adolescenten (18+)

Op wie lijkt ik (van binnen en van buiten) 15

Wie is eigenlijk mijn familie? 11

Vertrouwen in anderen en mezelf 12

Niks 18

(19) ervaringen

(23) andermans ervaringen, gevoelens en gedachten

(25) waar lopen anderen tegenaan en hoe gaan ze er mee om

Totaal 41

TOTAAL 83 antwoorden

Jongens

Op wie lijk ik (van binnen en van buiten) 8

Wie is eigenlijk mijn familie? 5

Vertrouwen in anderen en mezelf 6

Niks 14

Haarverzorging

Nvt

Nvt

Totaal 22

Meisjes

Op wie lijk ik (van binnen en van buiten) 22

Wie is eigenlijk mijn familie? 15

Vertrouwen in anderen en mezelf 17

Niks 30

- ik vind het jammer dat er van wordt uitgegaan dat je een andere huiskleur hebt dan je adoptieouders. Daar zou ook eens aandacht voor moeten zijn.
- heb ik broertjes of zusjes ml
- ervaringen
- andermans ervaringen, gevoelens en gedachten
- waar lopen anderen tegenaan en hoe gaan ze er mee om

Totaal 59

Zeg ik liever niet

Op wie lijk ik (van binnen en van buiten) 1

Wie is eigenlijk mijn familie?

Vertrouwen in anderen en mezelf 1

Niks 1

Totaal 2

TOTAAL 83 antwoorden

- **[face-to-face] Dit zou ik graag met andere geadopteerde jongeren bespreken omdat ik (meerdere antwoorden mogelijk)**

Prepubers (10-12)

Hoop dat ze mij begrijpen omdat ze hetzelfde meegemaakt hebben 6

Van mijn familie en vrienden anders lastige vragen krijg 1

Hoop dat iemand anders die hetzelfde meemaakt begrijpt wat ik niet begrijpt 3

Het lastig vind om kwetsbaar te zijn, bij andere geadopteerde jongeren gaat dit hopelijk makkelijker 2

Geen bijzondere reden 1

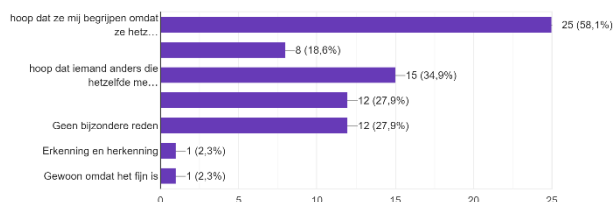
niks 8

(12) gewoon omdat het fijn is

TOTAAL 14

Dit zou ik graag met andere geadopteerde jongeren bespreken omdat ik:
(meerdere antwoorden mogelijk)

43 antwoorden

Pubers (13-18)

Hoop dat ze mij begrijpen omdat ze hetzelfde meegemaakt hebben 6

Van mijn familie en vrienden anders lastige vragen krijg 5

Hoop dat iemand anders die hetzelfde meemaakt begrijpt wat ik niet begrijpt 8

Het lastig vind om kwetsbaar te zijn, bij andere geadopteerde jongeren gaat dit hopelijk makkelijker 5

Geen bijzondere reden 5

niks 19

TOTAAL 29

Adolescenten (18+)

Hoop dat ze mij begrijpen omdat ze hetzelfde meegemaakt hebben 13

Van mijn familie en vrienden anders lastige vragen krijg 2

Hoop dat iemand anders die hetzelfde meemaakt begrijpt wat ik niet begrijpt 4

Het lastig vind om kwetsbaar te zijn, bij andere geadopteerde jongeren gaat dit hopelijk makkelijker 5

Geen bijzondere reden 6

Niks 18

(25) erkenning en erkenning

totaal 31

74 antwoorden

Jongens

Hoop dat ze mij begrijpen omdat ze hetzelfde meegemaakt hebben 5

Van mijn familie en vrienden anders lastige vragen krijg 5

Hoop dat iemand anders die hetzelfde meemaakt begrijpt wat ik niet begrijpt 5

Het lastig vind om kwetsbaar te zijn, bij andere geadopteerde jongeren gaat dit hopelijk makkelijker 5

Geen bijzondere reden 4

- Gewoon omdat het fijn is

Niks 14

Totaal 25

Meisjes

Hoop dat ze mij begrijpen omdat ze hetzelfde meegemaakt hebben 20

Van mijn familie en vrienden anders lastige vragen krijg 3

Hoop dat iemand anders die hetzelfde meemaakt begrijpt wat ik niet begrijpt 10

Het lastig vind om kwetsbaar te zijn, bij andere geadopteerde jongeren gaat dit hopelijk makkelijker
6

Geen bijzondere reden 8

- Erkenning en herkenning

Niks 30

Totaal 48

Zeg ik liever niet

Hoop dat ze mij begrijpen omdat ze hetzelfde meegemaakt hebben

Van mijn familie en vrienden anders lastige vragen krijg

Hoop dat iemand anders die hetzelfde meemaakt begrijpt wat ik niet begrijpt 1

Het lastig vind om kwetsbaar te zijn, bij andere geadopteerde jongeren gaat dit hopelijk makkelijker

Geen bijzondere reden

Niks 1

Totaal 1

TOTAAL 74

5) Welke randvoorwaarden voor lotgenotencontact dragen geadopteerde jongeren zelf aan?

Hieronder worden de antwoorden toegevoegd die genoemd stonden onder 'anders'. Antwoorden die de respondenten zelf hebben aangedragen bij onze vragen. Deze antwoorden zijn ook hierboven opgenomen, voor de telling. Ze zijn ze te herkennen geweest als 'anders' omdat er een – teken of een specifieke leeftijd bij staat. Nu nemen we deze antwoorden apart op.

- **[online] stel dat er een online platform voor geadopteerde zou zijn, wat zou je op dat platform willen vinden (meerdere antwoorden mogelijk)**

Prepubers (10-12)

(12) filmpjes over roots-reizen

Pubers (13-18)

(18) meer bijeenkomsten in een aparte ruimte houden

Adolescenten (18+)

(23) bijeenkomsten zoals Wereldkinderendag

(25) persoonlijk geen behoefte aan een nieuw platform, gebruik vooral What's app voor het contact en FB voor contact buiten NL.

Jongens

- filmpjes over rootsreizen
- meer bijeenkomsten in een aparte ruimte houden

Meisjes

- Bijeenkomsten zoals Wereldkinderendag
- Persoonlijk geen behoefte aan een nieuw platform, gebruik vooral What's App voor het contact en FB voor contact buiten NL.

Zeg ik liever niet

/

- **[online] In dit onderwerp/deze onderwerpen ben ik geïnteresseerd (meerdere opties mogelijk)**

Prepubers (10-12)

(12) geen zware onderwerpen. Niet negatief

Pubers (13-18)

(16) Nvt

(18) n.v.t

(13) ik om uit Haïti, mijn adoptiefamilie is ook donker net als ik. We lijken op elkaar. Vaak begrijpen of geloven andere mensen, ook adoptiekinderen niet, dat ik geadopteerd ben. Ik ken geen andere geadopteerden met donkere ouders.

(14) Heb ik broertjes of zusjes

(16) Waar kan ik de juiste hulp krijgen

(18) met welke groep kan ik me nou het beste identificeren

Adolescenten (18+)

(19) ervaringen

(19) interesse in de Chinese cultuur; ervaringen over het geadopteerd zijn.

(21) culturele achtergrond hebben waarmee jij je niet identificeert, opvoeden van je kinderen zonder je (culturele/biologische) achtergrond te kennen.

(23) waarom ben ik geadopteerd (reden van adoptie heb ik twijfels over)

Jongens

- Nvt

- n.v.t

- Met welke groep kan ik me nou het beste identificeren

- Geen zware onderwerpen. Niet negatief

Meisjes

- Ik om uit Haïti, mijn adoptiefamilie is ook donker net als ik. We lijken op elkaar. Vaak begrijpen of geloven andere mensen, ook adoptiekinderen niet, dat ik geadopteerd ben. Ik ken geen andere geadopteerden met donkere ouders.
- Heb ik broertjes of zusjes
- Ervaringen
- Interesse in de Chinese cultuur; ervaringen over het geadopteerd zijn.
- Culturele achtergrond hebben waarmee jij je niet identificeert, opvoeden van je kinderen zonder je (culturele/biologische) achtergrond te kennen.
- Waarom ben ik geadopteerd (reden van adoptie heb ik twijfels over)

Zeg ik liever niet

- Waar kan ik de juiste hulp krijgen?
- **[face-to-face] in dit onderwerp/deze onderwerpen ben ik geïnteresseerd (meerdere opties mogelijk)**

Prepuber (10-12)

(12) haarverzorging

Puber (13-18)

(13) ik vind het jammer dat er van wordt uitgegaan dat je een andere huiskleur hebt dan je adoptieouders. Daar zou ook eens aandacht voor moeten zijn.

(14) heb ik broertjes of zusjes ml

(16) nvt

(18) nvt

Adolescenten (18+)

(19) ervaringen

(23) andermans ervaringen, gevoelens en gedachten

(25) waar lopen anderen tegenaan en hoe gaan ze er mee om

Jongens

Haarverzorging

Nvt

Nvt

Meisjes

- Ik vind het jammer dat er van wordt uitgegaan dat je een andere huiskleur hebt dan je adoptieouders. Daar zou ook eens aandacht voor moeten zijn.
- heb ik broertjes of zusjes ml
- ervaringen
- andermans ervaringen, gevoelens en gedachten
- waar lopen anderen tegenaan en hoe gaan ze er mee om

Zeg ik liever niet

/

- **[face-to-face] Dit zou ik graag met andere geadopteerde jongeren bespreken omdat ik (meerder antwoorden mogelijk)**

Prepubers (10-12)

(12) gewoon omdat het fijn is

Pubers (13-18)

/

Adolescenten (18+)

(25) erkenning en erkenning

Jongens

Gewoon omdat het fijn is

Meisjes

Erkenning en herkenning

Zeg ik liever niet

/

Bijlage 16 Beoordeling eindproduct, korte beschrijving van presentatie

Op maandag 27 mei hebben we bij SAV de eindpresentatie gegeven. Aanwezig waren C. Thie (onze opdrachtgever), R. Heek (medewerker en tijdelijke begeleider), de leidinggevende van de nazorg en drie overige medewerkers van SAV. Aan de hand van een prezi hebben we kort verteld hoe we dit onderzoek zijn begonnen. Naderhand hebben we de resultaten, zoals beschreven in de conclusie, besproken. De aanbevelingen hebben we ook besproken zoals in het verslag geschreven staan. Ons product (advies) hebben we, door middel van het laten zien van de zelfgemaakte website, uitgelegd. Aan het eind boden wij ruimte voor vragen (en reacties), waar we met elkaar spraken over onder andere de praktische weg (van de aanbevelingen naar het uiteindelijke doel). Hieronder is een beoordelingsformulier te vinden van onze opdrachtgever, aan de hand van onze presentatie.

Link naar de presentatie:

https://prezi.com/nzfc7ignown/?utm_campaign=share&utm_medium=copy

Link naar de zelfgemaakte website:

<https://97dream-on.wixsite.com/soadopteddutch>

Beoordeling door opdrachtgever Toets SW-8-INNOV-17 Presentatie Project Innoveren en ondernemen Jaar 4 18-19		Student 1: Mariam Tempelman Studentnr:	Student 2: Natalia Smit Studentnr:
Titel Presentatie/Project: So Adopted		Datum presentatie/ beoordeling: 27 mei 2019	
Naam opdrachtgever/instelling/organisatie: Stichting Adoptie voor zwerfelingen		Kans:	
Voorwaardelijk voor de presentatie: De opdrachtgever verklaart dat hij het opgeleverde product als voldoende beoordeelt (concreet en bruikbaar). Zie toelichtingssruimte.			
Naam opdrachtgever/werkveldbegeleider: Chris Thie Nazorgmedewerker E-mailadres: c.thie@adoptie.nl Telefoonnummer: 030- 2330348 Handtekening opdrachtgever/ werkveldbegeleider: 		Beoordeling: Student 1: O/V ☒ Student 2: O/V ☒ = Voldoende (V), mits A. op alle aangegeven criteria minimaal 3 punten is gescoord. NB: de punten van deze beoordeling van de presentatie per student worden door de beoordelaars van het verslag overgenomen op het beoordelingsformulier van de Toets SW-8-INNOV-17 Verslag, mits is voldaan aan de voorwaarden voor beoordeling (zie volgende rij deze tabel)	
Voldaan aan voorwaarden voor overnemen van beoordeling door opdrachtgever: Naast deze beoordeling is de powerpoint, prezi, een link met een filmpje van de presentatie of een beschrijving/draaiboek van de presentatie door de studenten opgenomen als bijlage in hun eindverslag van het Project Innoveren en Ondernemen.		Akkoord/niet-akkoord* *Indien niet akkoord wordt niet overgegaan tot het overnemen van deze beoordeling op het volledige beoordelingsformulier. Er vindt afstemming met de opdrachtgever plaats.	
Beoordelingscriteria		Onvoldoende	Voldoende
9.2.3. De sociaal werker presenteert resultaten uit eigen praktijkonderzoek aan professionals.			
12. Resultaten en aanbevelingen van het onderzoek zijn in relatie tot het eindproduct aan professionals gepresenteerd.	Er is geen presentatie gegeven aan professionals. In de presentatie zijn de resultaten en aanbevelingen van het onderzoek niet of onvolledig aan de orde geweest en/of niet verbonden aan het eindproduct.	Er is een presentatie gegeven aan professionals, waarbij de belangrijkste resultaten en aanbevelingen van het onderzoek in relatie tot het eindproduct naar voren zijn gebracht.	Als voldoende. De resultaten van het eigen praktijkonderzoek zijn helder en kritisch verwoord en zijn passend ter onderbouwing van de presentatie van het ontwikkelde eindproduct.
	0	3	5

Aantal punten 0, 3 of 5 volgens rubric voor student 1: (5)	Feedback/ toelichting: Heel knap hoe in korte tijd dit zeer complexe thema is uitgewerkt tot concrete aanbevelingen plus een concreet voorbeeld. Goede verbinding tussen theorie en praktijk + enquête.
Aantal punten 0, 3 of 5 volgens rubric voor student 2: (5)	Feedback/ toelichting: Complex thema in korte tijd uitgewerkt tot concrete aanbevelingen + voorbeeld daarvan. Knap hoe ordenend + verbinding tussen theorie, praktijk + enquête met elkaar.
13. De uitvoering van de presentatie is passend bij de inhoud van het onderzoek en het eindproduct en het beoogde publiek.	De uitvoering van de presentatie is niet passend bij het eindproduct en/of beoogde publiek. De uitvoering van de presentatie past door de vormgeving bij de inhoud van het onderzoek en het eindproduct en sluit aan bij het beoogde publiek. Als voldoende. De presentatie gaat gepaard met interactie met het publiek waarbij professionele afstemming of dialoog ten aanzien van het eindproduct wordt gezocht. 0 3 5
Aantal punten 0, 3 of 5 volgens rubric voor student 1: (5)	Feedback/ toelichting: Helder, enthousiast en overtuigend gepresenteerd! Ontspannen indruk, je weet waar je 't over hebt.
Aantal punten 0, 3 of 5 volgens rubric voor student 2: (5)	Feedback/ toelichting: Helder, enthousiast en overtuigend gepresenteerd! Super mooie website als concreet voorbeeld laten zien.
Aantal punten student 1:	5
Aantal punten student 2:	5

*Toelichting op de beoordeling (voldoende) van het eindproduct door opdrachtgever (criteria: concreet en bruikbaar):

Beide studenten hebben snel en hard gewerkt, stonden open voor feedback, kritische vragen en gevraagde wijzigingen tijdens het proces, en wisten goed te verantwoorden waarom ze bepaalde keuzes maakten. Het eindresultaat is zeker bruikbaar en heel concreet.

theorie
praktijk + enquête
is goed gemaakt

Eventueel algemene toelichting beoordeling/aanvullende opmerkingen:

Beide studentes zijn in staat een goede, heldere presentatie te geven. Bondig, maar wel met goede voorbeelden ter illustratie, staan open voor vragen.

Super mooi + enthousiasmerend voorbeeld
gepresenteerd van mogelijke website / online-
platform en het proces erheen goed
beantwoord.